

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Sofia Turunen

Kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuudet ja uudistuva sääntely

Laskentatoimen ja rahoituksen
akateeminen yksikkö
Pro gradu-tutkielma
Talousoikeuden
maisteriohjelma

Vaasa 2022

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Sofia Turunen		
Tutkielman nimi:	Kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuudet ja uudistuva sääntely		
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri		
Oppiaine:	Talousoikeus		
Työn ohjaaja:	Marika Salo		
Valmistumisvuosi:	2022	Sivumäärä:	132

TIIVISTELMÄ:

Kryptovarot, kuten esimerkiksi bitcoin ovat saaneet viimeisten vuosien aikana runsaasti huomiota sekä maailmalla että Suomessa. Eräiden arvioiden mukaan tulevina vuosina kryptovarojen merkitys tulee kasvamaan rahoitusmarkkinoilla entisestään. Marraskuussa 2022 uutisoitiin suuren kryptovarapörssi FTX:n romahduksesta. Romahdus on ollut kryptovaramarkkinoille suuri kolaus ja asiantuntijoiden mukaan kryptovarakupla on puhjennut.

Tässä tutkielmassa tutkitaan lainopin menetelmin kryptovarapalvelun tarjoajien velvoitteita kryptovaramarkkinoilla toimimiseksi. Tarkastelua tehdään sekä EU:n asettamien säädösten kautta että kansallisella tasolla. Suomen laki ja Finanssivalvonnan ohjeet perustuvat EU-tason säädöksiin, mutta niissä on myös eroja. EU:n osittain jo hyväksytty sääntelykehys MiCA eli Markets in Crypto-Assets Finance sisältää muun muassa asetusehdotuksen koskien kryptovaramarkkinoita. Siinä kryptovarapalvelun tarjoajien tulee ottaa käyttönsä uusia toimintatapoja ja valvontatoimia. Tutkielman loppuosassa MiCA pääsee tarkastelun kohteeksi.

Kryptovarojen tarjoajien valvonnassa on huomattu samankaltaisia ominaisuuksia kuin maksulaitosten valvonnassa. Tällä hetkellä suurin osa kryptovaroista jää rahoituspalveluja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön ulkopuolelle lukuun ottamatta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta annettua EU:n lainsäädäntöä. Usea EU-jäsenvaltio on kuitenkin antanut uutta lainsäädäntöä liittyen kryptovarioihin. Tämä on johtanut markkinoiden pirstaloitumiseen. Kun palveluiden tai tuotteiden tarjoajien täytyy tutustua useaan eri jäsenvaltion lainsäädäntöön, jopa hankkia kansallisia lupia ja/tai rekisteröintejä ja noudatettava toisistaan poikkeavia eri maiden kansallisia lakeja ja jopa mukautettava liiketoimintamalliaan. Tämä johtaa siihen, että palveluntarjoajien kustannukset kryptovarojen alalla ovat suuret ja toimintaympäristölle ominaisia piirteitä ovat epävarmuus ja oikeudellinen monimutkaisuus.

Jotkut kryptovarojen aiheuttamat merkittävät riskit, kuten petokset, kyberhyökkäykset ja markkinoiden manipulointi ovat asioita, joilta markkinatoimijat, kuluttajat ja sijoittajat eivät saa suojaa. Kryptovarojen käyttö kuitenkin saattaa lisätä näillä osa-alueilla riskejä. Kryptovarojen käyttö voi myös liittyä rahanpesuun, terrorismin rahoitukseen, petoksiin, markkinoinnin manipulointiin, veron kiertämiseen ja kyberhyökkäyksiin. Kryptovarot ovat tämän lisäksi ylikansallisia eli maan rajat ylittäviä ja monimutkaisia varoja. Lainsäädännön jatkuva mukautus on välttämätöntä, jotta riskejä voidaan hallita muun muassa siksi, että rikolliset käyttävät järjestelmien puutteita sekä niin sanottuja porsaanreikiä hyödykseen. Kryptovarioihin liittyvän lainsäädännön pitäisi ottaa huomioon tulevaisuuden vaatimukset. Tämä tarkoittaa, että sen tulee pysyä teknologian ja innovoinnin kehityksen tahdissa.

AVAINSANAT: Kryptovarot, lohkoketjuteknologia, kryptovarojen tarjoaminen, velvollisuudet, digitalisaatio, asetukset, direktiivi, Euroopan unioni

Sisällysluettelo

<i>Lyhenteet</i>	5
1 JOHDANTO	6
1.1 <i>Tutkielman taustasta</i>	6
1.2 <i>Tutkimustehtävä</i>	8
1.3 <i>Tutkimusmetodi ja lähdeaineisto</i>	12
1.4 <i>Tutkielman rakenne</i>	14
2 KRYPTOVARAT JA LOHKOKETJUTEKNOLOGIA	16
2.1 <i>Kryptovarojen voimassa oleva oikeudellinen kehys</i>	16
2.2 <i>Kryptovaran määritelmä</i>	18
2.3 <i>Kryptovaramarkkinoiden osapuolet</i>	25
2.4 <i>Kryptovaran tarjoajan määritelmä</i>	26
2.5 <i>Kryptovarot ja lohkoketjuteknologia</i>	33
3 KRYPTOVAROJEN TARJOAMINEN NYKYISEN SÄÄNTELYN PUITTEISSA	38
3.1 <i>Keskeisimmät velvollisuudet</i>	38
3.2 <i>Lainsäädäntö ja ohjeet</i>	38
3.3 <i>Rekisteröitymisvelvollisuus ja sen ehdot</i>	39
3.4 <i>Rekisteriin ilmoitettavat tiedot sekä ilmoittaminen muutoksista</i>	42
3.5 <i>Asiakasvarojen säilyttäminen ja suojaaminen</i>	43
3.6 <i>Kryptovarojen markkinointi</i>	46
3.7 <i>Asiakkaan tunteminen ja järjestelmät riskien hallitsemiseksi</i>	46
3.8 <i>Kryptovarapalvelun tarjoajan poistaminen rekisteristä</i>	48
3.9 <i>Muut seuraamukset</i>	49
4 KRYPTOVAROIHIN LIITTYVÄT RISKIT JA UUDEN SÄÄNTELYN TARVE	50
4.1 <i>Digitalisaation aiheuttamat riskit</i>	50
4.2 <i>Kryptovaroihin liittyvät riskit ja haitat</i>	51
5 EU:N UUSI SÄÄNTELYKEHYS	57
5.1 <i>Miksi uusi kehys tarvitaan?</i>	57
5.2 <i>Digitaalisen rahoituksen pakettiin sisältyvä sääntely</i>	60
5.3 <i>MiCA-asetusehdotus kryptomarkkinoita muuttamassa</i>	66
5.4 <i>Kryptovaroja koskevat uudet termit sekä niiden määrittely</i>	71
5.5 <i>Muiden kryptovarojen laskeminen liikkeelle</i>	78
5.6 <i>Referenssivaratokeneiden laskeminen liikkeelle</i>	82
5.7 <i>Sähköisen rahan tokeneiden laskeminen liikkeelle</i>	86

5.8	<i>Yleiset edellytykset kryptovarojen tarjoamiselle</i>	87
5.9	<i>Kaikkia palveluntarjoajia koskevat velvollisuudet</i>	90
5.10	<i>Kielletty toiminta kryptovaramarkkinoilla</i>	95
5.11	<i>Kryptovaratoimeksiantojen toteuttaminen kolmannen osapuolen puolesta</i>	96
5.12	<i>Toimeksiannon vastaanottaminen ja välittäminen kolmannen osapuolen puolesta</i>	97
5.13	<i>Kryptovarojen säilyttäminen kolmannen osapuolen puolesta</i>	98
5.14	<i>Toiminnan harjoittaminen kryptovarojen kauppapaikassa</i>	99
5.15	<i>Kryptovarojen vaihtaminen toisiin kryptovarioihin tai fiat-valuuttaan</i>	102
5.16	<i>Kryptovarojen tarjoaminen yleisölle</i>	103
5.17	<i>Neuvonnan antaminen kryptovarioihin liittyen</i>	104
6	TOIMINTASUOSITUKSIA KRYPTOVAROJEN TARJOAJILLE	106
6.1	<i>Johtopäätökset</i>	106
6.2	<i>Olellisimmat muutokset</i>	107
6.3	<i>Eri kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuudet</i>	111
7	LOPUKSI	116
	Lähteet	119
	<i>Kirjallisuus ja muut</i>	119
	<i>Virallislähteet</i>	127
	<i>Säädökset</i>	129

Lyhenteet

EU	Euroopan unioni
HE	Hallituksen esitys
MiCA, COM (2020) 595 final	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä ja asetusten EY/1060/2009, EU/648/2012, EU/600/2014 ja EU/909/2014 muuttamisesta
MiCA, COM (2020) 594 final	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/858 hajautetun tilikirjan teknologiaan perustuvien markkinainfastruktuurien pilottijärjestelmästä ja asetusten (EU) 600/2014 ja (EU) 909/2014 sekä direktiivin 2014/65/EU muuttamisesta
MiCA, COM (2020) 593 final	Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotus asetukseksi kryptovarojen markkinoista ja direktiivin (1937/2017/EU) muuttamisesta
MiCA, COM (2020) 591 final	Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle EU:n digitaalisen rahoituksen strategiasta
Neljäs rahanpesudirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2015/849/EU rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta
ResL	Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (28.6.2017/444)
Viides rahanpesudirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2018/843/EU rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin 2015/849/EU ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta
Virtuaalivaluuttalaki	Laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019)

1 JOHDANTO

1.1 Tutkielman taustasta

Yksi eniten huomiota saaneista aiheista kansainvälisessä rahoituksessa ovat kryptovarat¹. Kryptovaroilla tarkoitetaan geneerisiä virtuaalivaluuttoja, jotka perustuvat lohkoketjuteknologiaan. Ne mahdollistavat kaupankäynnin globaalisti tekoälyyn perustuen niin, että välikäsiä ei tarvita². Niiden markkina-arvo koki voimakkaan kasvun vuonna 2017, jolloin esimerkiksi bitcoinin arvo nousi melkein 20 000 dollariin³. Teknologiaan perustuvilla markkinoilla kryptovarojen markkinat yhdessä tokenien kanssa ovat maailman suurimmat. Markkinoiden ennustetaan kasvavan voimakkaasti vuoteen 2030 mennessä.⁴ Viimeisen 10 vuoden aikana vertaisverkossa esiintyvien kryptovarojen lisäksi lohkoketjuteknologia, älykkäät sopimukset sekä tokenisaatio ovat olleet luomassa taloudellisen infrastruktuurin rinnalle uudenlaista teknologiaa⁵. Nämä automatisoidut protokollat ovat mukana luomassa uudenlaisia mahdollisuuksia käydä kauppaa. Vallankumouksellisia taloudellisia liiketoimintamalleja on ihmiskunnan historiassa jo kuitenkin nähty ennenkin. Esimerkiksi Uberin ja AirBnB:n käyttöönotto eivät ole syrjäyttäneet perinteisiä taksirytyksiä ja hotelleollisuus on jatkanut sen olemassaoloa.⁶

Tulevaisuudessa rahoitus on entistäkin digitaalisempi. Sekä kuluttajat että yritykset käyttävät digitaalisia rahoituspalveluita ja markkinatoimijat ottavat käyttöön uusia, innovatiivisia teknologioita, joiden seurauksena liiketoimintamallit muuttuvat.⁷ Kryptovarat ja lohkoketjut ovat rahoitusosalalle merkittävä mahdollisuus luoda

¹ Zetzsche ja muut 2020, s. 172.

² Alasaarela, 2018, s. 7.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotus (COM (2020) 593) final, kryptovarojen markkinoista ja direktiivin (2019/1938/EU), s. 1; Hautamäki ja muut, 2019, s. 1

⁴ Alasaarela, 2018, s. 10.

⁵ Chiu, 2021, s. 48.

⁶ Chiu, 2021, s. 48.

⁷ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle EU:n digitaalisen rahoituksen strategiasta, COM (2020) 591 final, s. 1.

kansainvälisistä maksutapahtumista nopeita ja edullisia. Ne mahdollistavat myös tehokkaammat pääomamarkkinat ja uudenlaiset rahoitusmahdollisuudet pk-yrityksille.⁸ Digitaaliteknologialla on keskeinen asema EU:n talouden käynnistämisessä uudelleen Covid-19-pandemian aiheuttamien sosiaalisten ja taloudellisten vaurioiden korjaamiseksi. Sen käyttöönotto edistää Suomen talouden ja yhteiskunnan digitaalista muutosta. Digitaaliteknologian avulla EU:lla on mahdollisuus tulla yhdeksi johtavista digitaalisista toimijoista. Rahoituspalveluiden käyttäjiä tulee kuitenkin suojata riskeiltä, kun digitaalisen rahoituksen osuus kasvaa.⁹

Tällä hetkellä suurin osa kryptovaroista jää rahoituspalveluja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön ulkopuolelle lukuun ottamatta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta annettua EU:n lainsäädäntöä. Usea EU-jäsenvaltio on kuitenkin antanut uutta lainsäädäntöä liittyen kryptovarioihin. Tämä on johtanut markkinoiden pirstaloitumiseen.¹⁰ Säännöt puuttuvat kryptovarapalvelujen kauppapaikkojen toimintaan liittyen, kuten kryptovarojen vaihtamisesta fiat-valuutaksi eli lailliseksi valuutaksi tai muihin kryptovarioihin. Myös kryptovarojen säilytys on sääntelemätöntä aluetta.¹¹ Täten niihin ei sovelleta kuluttajansuojaa, sijoittajan suojaa taikka markkinoiden luotettavuutta koskevia säännöksiä. Kryptovarojen käyttö kuitenkin saattaa lisätä näillä osa-alueilla riskejä. Kryptovarojen käyttö voi myös liittyä rahanpesuun, terrorismin rahoitukseen, petoksiin, markkinoinnin manipulointiin, veron kiertämiseen ja kyberhyökkäyksiin.¹² Kryptovaroja koskevat markkinat tällä hetkellä eivät ole uhka rahoitusvakaudelle. Viime aikoina on kuitenkin noussut esiin melko uusi

⁸ MiCA, COM (2020) 591 final, s. 10.

⁹ MiCA, COM (2020) 591 final, s. 1. Digitaalisen rahoituksen hyödyt covid-19-pandemian aikana olivat esimerkiksi sähköisen tunnistuksen mahdollisuus ja täten rahoituspalveluiden käyttö etäältä.

¹⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 1-2.

¹¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 18.

¹² European Parliament, 2020, s. R; HE (167/2018 vp), s. 45. Rahanpesu sekä terrorismin rahoittaminen on määritelty muun muassa rikoslain (39/1889) 32 luvun 6.1 §:n kohdissa 1 ja 2. Rahanpesu tarkoittaa esimerkiksi sellaisen omaisuuden ottamista vastaan tai käyttämistä, joka on hankittu rikoksella. Myös kyseisen omaisuuden peittäminen tai häivyttäminen on rahanpesua. Terrorismin rahoittaminen tarkoittaa esimerkiksi rikoslain 34a luvun 1.1 §:n kohdan 2 mukaan sitä, että tehdään terroristisessa tarkoituksessa teko, joka aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan vahinkoa, joka on vakavaa, jollekin maalle taikka järjestölle esimerkiksi räjähdeterikoksella.

alaluokka kryptovaroista, niin sanotut stablecoinit, joihin on arvioitu liittyvän suurempia riskejä. Tilanne voi siis muuttua stablecoinien käyttöönoton myötä.¹³

Ennen kryptovarojen sääntelyä eri toimijat ovat turvautuneet hallitsemaan eri riskejä oma-aloitteisesti esimerkiksi asiakasvarojen säilytyksen osalta niin, että he ovat hankkineet kolmansilta osapuolilta vakuuksia. Tämä on nostanut liiketoimintojen kustannuksia. Lainsäädännön avulla voidaan luoda varmuutta siitä, että tietyt toimet aiheuttavat tiettyjä seuraamuksia. Kryptovara-alalla tämä tarkoittaa sitä, että toimijat voivat luottaa siihen, että kryptovarojen tarjoajat pitävät asiakkaiden varat erillään yhtiön varoista ja että kryptovarojen tarjoajat täyttävät tietyn luotettavuuden tason.¹⁴

1.2 Tutkimustehtävä

Tutkielman tutkimuskysymyksenä on tarkoitus selvittää kryptovarioihin liittyvän uuden lainsäädännön vaikutuksia kryptovarojen tarjoajien velvollisuuksiin. Myös liikkeeseenlaskijoiden velvollisuuksia tarkastellaan, mutta pääpaino on kryptovarapalvelun tarjoajissa. Tutkielma auttaa kryptovarojen tarjoajia hahmottamaan uuden ja myös tällä hetkellä voimassa olevan lain tuomia velvollisuuksia ja vaikutuksia heidän toimintaansa. Tutkielma on laadittu heidän näkökulmastaan. Tutkielma tukee kryptovarojen tarjoajia ja heidän toimintaansa eri toimintavaihtoehtojen punnitsemisessa. Tutkimuskohteeksi on valittu kryptovarot, sillä siihen liittyvä säädäntö on uutta ja tulee se lopullisesti hyväksytyä ja voimaan tultua velvoittavaksi lainsäädännöksi Euroopan unionissa, eli myös Suomessa. Tutkielmassa suhtaudutaan kryptovarioihin kriittisesti, mutta myös niiden mahdollisuudet huomioon ottaen. Digitalisaatiolla on monia hyödyllisiä ominaisuuksia, joilla on myös vaikutus oikeuteen. Digitalisaation tuomat uudet ilmiöt ja innovaatiot tarjoavat oivan tutkimuskohteen.

¹³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 2, 6. Stablecoin eli referenssivaratoken määritellään myöhemmissä luvuissa.

¹⁴ Hautamäki ja muut, 2019, s. 12.

Tämän tutkimuksen etu on myös se, että aihe on tuore ja tutkii lainsäädäntöä EU-tasolla, joka vielä odottaa viimeisintä hyväksyntäänsä.

Tutkimuskysymykseen liittyen tutkielma selvittää seuraavia asioita:

- a) Mitä kryptovarat ovat ja keitä niiden tarjoajat ovat?
- b) Miten niitä säännellään tällä hetkellä ja mitä puutteita sääntelyssä on?
- c) Mitä velvoitteita nykyinen lainsäädäntö asettaa kryptovarojen tarjoajille?
- d) Mikä on kryptovaroihin liittyvä uusi sääntely?
- e) Millaisia velvollisuuksia uusi sääntely asettaa kryptovarojen tarjoajille?

EU:n tavoitteena on estää kryptovarojen hyödyntäminen rikollisessa toiminnassa rahanpesun torjuntasääntöjä kiertämällä. Sääntöjä laajennetaan MiCA-ehdotuksen (Markets in Crypto-Assets Regulation) avulla siis koskemaan myös kryptovarojen siirtoja. Varmistamalla kryptovarasiirtojen avoimuus, vaikeutuu niiden väärinkäyttö rikollisessa toiminnassa. Tämä toteutetaan asettamalla kryptovarapalvelun tarjoajille erinäisiä velvoitteita, kuten velvoite ottaa ylös tiettyjä tietoja niiden välittämien kryptovarasiirtojen osapuolista eli lähettäjistä sekä vastaanottajista. Näin kryptovarasiirrot ovat jäljitettävissä ja epäilyttäviä liiketoimia pystytään paremmin tunnistamaan ja estämään.¹⁵ Ranskan talous-, valtiovarain-, teollisuus- ja digitalisaatioministerin Bruno Le Mairen sanoin: ”Asetus on merkittävä, sillä sen myötä kryptoalalla ei voida enää toimia kuin Villissä lännessä.”¹⁶

Neuvoston puheenjohtajamaa sekä Euroopan parlamentti ovat päässeet alustavaan yhteisymmärrykseen MiCA-ehdotuksesta. Se kattaa vakuudettomat kryptovarat, stablecoinien liikkeeseenlaskijat, että kauppapaikat sekä lompakot, joissa kryptovarat säilytetään. Ehdotus on osa laajaa digitaalisen rahoituksen pakettia.¹⁷ Euroopan komissio on esitellyt ehdotuksensa koskien kryptovarojen markkinoita 24.9.2020.

¹⁵ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

¹⁶ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

¹⁷ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

Lainsäätäjien kolmikantaneuvottelut pidettiin 31.3.2022 ja päättyivät kesällä 2022, jolloin saavutettiin alustava yhteisymmärrys.¹⁸ Lokakuussa 2022 Euroopan neuvosto hyväksyi asetuksen, eli Euroopan parlamentin tulee vielä hyväksyä se¹⁹. Tutkielmassa tarkastellaan sääntelykehukseen kuuluvaa ehdotusta finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä sekä 6. rahanpesudirektiiviä siinä laajuudessa, kuin tutkimusongelman ratkaisun kannalta on tarpeen.

Asetusehdotuksen lisäksi komissio on esittänyt muun muassa nykyisten rahoitusvälineiden määritelmän selvennystä koskien DLT-pohjaisia rahoitusvälineitä²⁰. DLT:llä (eng. Distributed Ledger Technology) tarkoitetaan hajautetun tilikirjan teknologiaa, joka tunnetaan myös nimellä lohkoketjuteknologia²¹. Nykyinen rahoitusvälineiden määritelmä koskee rahoitusmarkkinadirektiiviä (MiFID II). Sitä tulee asetuksen mukaan selventää niin, että se kattaa myöskin DLT-perusteiset rahoitusvälineet²². DLT-pilottiasetus on tullut voimaan kesällä 2022.²³ Asetus itsessään jätetään tämän tutkimuksen ulkopuolelle, mutta lohkoketjuteknologiaa käsitellään luvussa 2.5.

Tutkielman kirjoittaminen on aloitettu syyskuussa 2022. On otettava huomioon, että sitä kirjoitettaessa MiCA on siis saavuttanut alustavan yhteisymmärryksen, mutta siihen liittyvät muut ehdotukset saattavat vielä muuttua. Niin kutsuttu DLT-pilottiasetuksen lisäksi Euroopan neuvosto on hyväksynyt digitaalista häiriönsietokykyä (MiCA, COM (2020) 595 final) koskevan säädöksen (DORA) marraskuun lopussa 2022 tutkielman

¹⁸ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

¹⁹ Council of the European Union, 2022.

²⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 2.

²¹ Johansson ja muut, 2019, s. 27.

²² MiCA, COM (2020) 591 final, s. 2. DLT-asetus on määräaikainen ja se muodostaa kokeiluluonteisen sääntelykehysten DLT-pohjaisille markkinoille. Pilottijärjestelmän avulla kokeiluja voidaan toteuttaa turvallisesti ja tehdä mahdollisia lisämuutoksia sääntelyyn tuotetun näytön perusteella, MiCA, COM (2020) 593 final, s. 153.

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus ((EU) 2022/858) hajautetun tilikirjan teknologiaan perustuvien markkinainfrastruktuurien pilottijärjestelmästä ja asetusten ((EU) 600/2014) ja ((EU) 909/2014) sekä direktiivin (2014/65/EU) muuttamisesta eli MiCA, COM (2020) 594, art. 19.

kirjoituksen aikana ²⁴. Tutkielmassa keskitytään tutkimaan EU:n yllä mainittua, valmisteilla olevaa sääntelykehystä, jossa kryptovarat, niiden liikkeeseenlaskijat ja kryptovarapalvelun tarjoajat liitetään rahoitusalan sääntelyn piiriin. Erityisesti keskitytään tarkastelemaan sääntelykehystä kryptovarapalvelun tarjoajien näkökulmasta. Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotus asetukseksi kryptovarojen markkinoinnista ja direktiivin (1937/2017/EU) muuttamisesta tarjoaa hyvän oppaan kryptovarapalvelun tarjoajille ja kryptovarojen liikkeeseenlaskijoille. Tässä tutkielmassa kyseisestä asetusehdotuksesta käytetään siihen viitattaessa lyhennettä MiCA, COM (2020) 593 final.

Tutkimuksen ulkopuolelle jätetään myös digitaalinen euro, josta Euroopan komissio on antamassa lainsäädäntöehdotuksen alkuvuodesta 2023. Se olisi keskuspankkirahaa eli Euroopan keskuspankin (EKP) ja muiden euroalueen kansallisten keskuspankkien, kuten Suomen Pankin liikkeelle laskemaa. Digitaalinen euro tulisi olemaan euron digitaalinen versio.²⁵

²⁴ Euroopan unionin neuvosto, 2022. Säädöksen nimi kokonaisuudessaan on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä ja asetusten (EY/1060/2009), (EU/648/2012), (EU/600/2014) ja (EU/909/2014) muuttamisesta eli MiCA, COM (2020) 595 final,

²⁵ Valtionvarainministeriö, 2022.

1.3 Tutkimusmetodi ja lähdeaineisto

Kyseessä on lainopillinen eli oikeusdogmaattinen tutkimus. Keskeisintä on selvittää se, mitkä on valittuun tutkimusongelmaan liittyvä voimassa oleva oikeus ja sen sisältö. Lainopin tavoitteena on antaa vastaus siihen, miten konkreettisessa tilanteessa tulisi toimia tämän oikeuden eli oikeusjärjestyksen mukaan. Lainoppi keskeisesti on oikeusjärjestyksen ja siihen kuuluvan säännösten tutkimista tulkitsemalla sen sisältöä eli etsimällä tietoa eri oikeuslähteistä. Keskeisenä lainopin tehtävänä on myös tutkimuskohteen eli oikeusjärjestyksen systematisointiin liittyvät tehtävät. Systematisoinnilla voimassa olevaa oikeutta jäsenellään niin, että se auttaa sen sisältöä tutkivaa löytämään ne säännökset, joita tämä etsii. Systematisointi toisaalta auttaa hahmottamaan oikeudellisten järjestelyiden kokonaiskuvan.²⁶

Oikeuslähteet jaetaan kolmeen eri ryhmään sen mukaan, kuinka velvoittavia ne ovat: vahvasti velvoittavat eli pakolliset oikeuslähteet, heikosti velvoittavat sekä sallitut. Vahvasti velvoittavia ovat laki sekä maantapa. Lain lisäksi kaikki säädökset, kuten EU-oikeuden asetukset ja direktiivit, ministeriöiden ja neuvoston päätökset, että hallintoviranomaisten antamat määräykset ja ohjeet ovat vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä. Heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin kuuluvat esimerkiksi tuomioistuinratkaisut ja lainsäätäjän tarkoitus. Sallittuja oikeuslähteitä ovat sekä oikeustiede, oikeusvertailevat ja oikeushistorialliset argumentit, arvot ja arvostukset.²⁷

Tutkielmassa keskeisenä osana tutustutaan voimassaolevaan oikeuteen kuten kotimaiseen lainsäädäntöön ja lain esitöihin, kuten virtuaalivaluutan tarjoajista annettuun lakiin (572/2019) ja sen esityöhön eli hallituksen esitykseen (167/2018 vp) eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Nämä lait perustuvat viidenteen rahanpesudirektiiviin eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2018/843/EU) rahoitusjärjestelmän käytön

²⁶ Husa ja muut, 2008, s. 20; Husa, 2013, s. 91.

²⁷ Husa ja muut, 2008, s. 20; Husa, 2013, s. 32.

estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (2015/849/EU) ja direktiivien (2009/138/EY) ja (2013/36/EU) muuttamisesta, josta tulee laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017). Kaikissa näissä annetaan konkreettisia ohjeita siitä, miten kryptovaramarkkinoilla tulee toimia.

Lainsäädäntö Euroopan unionin tasolla perustuu pitkälti EU:n viidenteen rahanpesudirektiiviin. Tutkimuksen keskiössä on myös Finanssivalvonnan vuonna 2019 julkaisema ”Määräykset ja ohjeet (4/2019)”, jossa on täsmennetty kryptovarojen tarjoajien velvollisuuksia. Tämän lisäksi tutkielmaa täydennetään kotimaisella ja ulkomaisella oikeuskirjallisuudella ja muulla kirjallisuudella, mitä aiheesta löytyy.

Tutkimuksessa myös viitataan raportteihin ja kannanottoihin, joita ovat laatineet esimerkiksi Euroopan unionin parlamentti sekä neuvosto, Finanssiala ry, poliisiammattikorkeakoulu sekä Baselin pankkivalvontakomitea. Tutkielmassa annetaan ääni kryptovaramarkkinoiden asiantuntijoille, kuten eräälle talousnobelistille, ekonomistille, professorille ja aihetta tutkineille väitöskirjatutkijoille. Tutkielmaan kryptovarojen osalta tuo lisää artikkelit ja kryptovaroja koskevat ajankohtaiset uutiset.

Tutkielma keskittyy siis tutkimaan kryptovarojen tarjoajien velvollisuuksia lainopin avulla. Rajanveto eri tarkastelutavoissa ei kuitenkaan ole tässä tutkimuksessa yksiselitteinen, sillä siinä myös ilmenee esimerkiksi oikeuspoliittisia piirteitä²⁸, kun tutkitaan sitä, minkälaisia vaikutuksia lainsäädännöllä on kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksiin. Tutkimuskysymys liittyy uuteen EU-lainsäädäntökehykseen, mutta siihen liittyy myös muita oikeudenaloja, kuten rikos-, sopimus- ja pankkioikeus sekä lohkoketjuteknologiaan ja rahoitusmarkkinoihin liittyvä sääntely.

²⁸ Husa ja muut, 2008, s. 19-20.

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielma jakautuu seitsemään päälukuun. Pääluvut 1-4 käsittelevät nykyistä kryptovaroihin liittyvää sääntelyä. Pääluvut 5-7 tarkastelevat kryptovaroihin liittyvää uutta lainsäädäntöä eli Euroopan unionin uutta lainsäädäntökehystä ”MiCA” eli Markets in Crypto-Assets Regulation.

Toisessa pääluvussa tutkitaan, mikä on kryptovarojen oikeudellinen kehys voimassaolevan lainsäädännön puitteissa sekä Euroopan unionin että Suomen lainsäädännön tasolla. Toisessa pääluvussa käsitteet avataan ja määritellään tutkimuksen kohde eli kryptovarojen tarjoajat. Luvussa tutkitaan myös eri kryptovarapalveluita ja siihen liittyviä ajankohtaisia tapahtumia. Viimeisessä alaluvussa tutkitaan lohkoketjuteknologiaa, johon kryptovarot perustuvat.

Kolmannessa pääluvussa ohjeistetaan kryptovarapalvelun tarjoajia kryptovarapalveluiden tarjoamiseen nykyisen, voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Luku ohjeistaa ensin, mitkä ovat tärkeimmät säännökset sekä ohjeet tarjontaan liittyen, jonka jälkeen toimintaohjeet esitetään kronologisessa järjestyksessä toiminnan aloittamisesta, sen harjoittamisesta aina sen lopettamiseen asti. Luvun lopussa luetellaan seuraamukset velvollisuuksien laiminlyömistilanteissa.

Neljännessä pääluvussa lukijaa johdatellaan siihen, miksi uuden sääntelyn tuominen kryptovaramarkkinoille on tärkeää. Luvussa käsitellään kryptovaroihin liittyviä riskejä ja ilmiöitä, kuten rahanpesua ja harmaata taloutta. Luvussa annetaan ääni kryptovaramarkkinoiden asiantuntijoille.

Viidennessä pääluvussa päästään tutkimuskysymyksen ytimeen eli EU:n uuteen sääntelykehykseen koskien kryptovaramarkkinoita. Alussa perustellaan sääntelykehyksen tarve vielä lyhyesti, jonka jälkeen esitellään siihen kuuluvat asetukset ja direktiivit sekä se, miksi keskitytään tiettyihin osioihin niistä. Luvussa tarkastellaan

kryptovarojen sekä kryptovarapalvelun tarjoajien uutta määrittystä ja luokittelua lainsäädännön puitteissa. Luvussa käsitellään lyhyesti kryptovarojen liikkeeseenlaskijoille kuuluvia velvollisuuksia, jonka jälkeen tutkitaan, miten kryptovarapalvelun tarjoajien tulee toimia kryptomarkkinoilla uuden lainsäädännön mukaan. Luku tarjoaa konkreettiset toimintaohjeet sen mukaan, minkälaista palvelua kryptovarapalvelun tarjoaja tarjoaa.

Kuudenteen lukuun on poimittu kryptovarojen sääntelyn sisällöstä keskeisimmät neuvot kryptovarapalvelun tarjoajille eli miten heidän tulee toimia, jotta he noudattavat uutta sääntelyä. Luku käsittelee siis johtopäätöksiä. Siinä käydään läpi olennaisimmat muutokset heidän toimintansa kannalta. Tutkimuksen viimeisessä luvussa kootaan yhteen tutkielman sisältö ja kerrotaan, kuinka hyvin tutkimus loppujen lopuksi vastasi sille asetettuihin tavoitteisiin.

2 KRYPTOVARAT JA LOHKOKETJUTEKNOLOGIA

2.1 Kryptovarojen voimassa oleva oikeudellinen kehys

Tämä luku keskittyy tarkastelemaan voimassaolevaa lainsäädäntöä kryptovaroista. Luvussa käsitellään siis ainoastaan voimassa olevaa sääntelyä. Luvussa 5 tarkastellaan asetusehdotuksia sekä direktiivejä, jotka eivät ole vielä saaneet lainvoimaa, mutta jotka asettavat uusia velvollisuuksia kryptovarapalvelun tarjoajille tulevaisuudessa voimaan tullessa.

Virtuaalivaluuttalaki (572/2019) tuli voimaan Suomessa 1.5.2019. Sen esityönä toimii hallituksen esitys eduskunnalle (167/2018 vp).²⁹ Hallituksen esityksellä pantiin täytäntöön niin kutsuttu **viides rahanpesudirektiivi** (2018/843/EU)³⁰. Myös muun muassa kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä annettu laki (444/2017) kuului muutettavien lakien piiriin³¹. **Neljäs rahanpesudirektiivi** eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2015/849/EU) rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen ((EU) 648/2012) muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2005/60/EY) ja komission direktiivin (2006/70/EY) kumoamisesta ja sen soveltamisala laajennettiin viidennessä rahanpesudirektiivissä kattamaan myös kryptovarojen ja fiat-valuuttojen väliset vaihtopalvelut sekä lompakkopalvelun tarjoajat³². Lait perustuvat viidennen rahanpesudirektiivin asettamiin rekisteröintivaatimuksiin³³. Kun kotimainen tai ulkomainen kryptovaratoimija tarjoaa palveluitaan Suomessa, se kuuluu virtuaalivaluuttalain mukaisesti rahanpesun sekä terrorismin rahoituksen estämisestä annetun lainsäädännön soveltamispiiriin³⁴.

²⁹ Finanssivalvonta, 2019.

³⁰ HE (167/2018 vp), s. 46.

³¹ HE (167/2018 vp), s. 1. Hallituksen esityksessä ehdotettiin myös säädettäväksi laki liittyen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään.

³² HE (167/2018 vp), s. 5

³³ Finanssivalvonta, 2019.

³⁴ Hautamäki ja muut, 2019, s. VII.

Virtuaalivaluuttalaki toi kansallisella tasolla kryptovarojen tarjoajat myös Finanssivalvonnan valvonnan alaisiksi. Lain myötä he tulivat samojen säännösten piiriin rahanpesulainsäädännön osalta kuin muut palveluntarjoajat finanssimarkkinoilla. Tämä tarkoittaa siis esimerkiksi toiminta- ja kilpailuedellytyksiä.³⁵ Ainakin osittainen syy vaihtoehtoisten rahajärjestelmien suosiossa on ollut poikkeukset oikeudellisissa vaatimuksissa. Lain myötä poikkeukset eivät ole enää sallittuja.³⁶

Kryptovarot ovat saattaneet aiemmin kuulua esimerkiksi rahoitusmarkkinalainsäädännön piiriin, jos kyseinen sääntely on teknologianeutraalisti soveltunut juuri niihin. Finanssivalvonnan digitalisaatioasiantuntija Tytti Tannisen mukaan virtuaalivaluuttalain myötä on ollut mahdollista, että joku instrumentti täyttäisi rahoitusvälineen sekä kryptovaran määritelmät, jolloin siihen sovellettaisiin rahoitusvälineeseen sopivaa lainsäädäntöä sekä virtuaalivaluutan säännöksiä. Kyseessä on siis hybridituote, jotka ovat hänen mukaansa kryptovara-alalla mahdollisia. Laki vaatii myös niiltä toimiluvallisilta taikka jo rekisteröidyiltä markkinoilla toimijoilta rekisteröintiä silloin, kun he tulevat tarjoamaan kryptovaroihin liitännäisiä palveluita osana liiketoimintaansa.³⁷

Valtiot ympäri maailmaa ovat myös laskeneet tai tulevat laskemaan liikkeelle niiden omia kryptovarojaan. Lohkoketjuteknologia perustuu avoimeen lähdekoodiin, mikä tarkoittaa sitä, että kuka vain voi luoda lohkoketjun. Tämä johtaa siihen, että kryptovarojen ominaisuudet voivat poiketa toisistaan paljon. Joku kryptovaroista voi jäljitellä arvopaperin kaltaista rahoitusvälineen asemaa, jokin toinen taas jäljittelee kultaa ja kolmas maksuvälinettä, joka on anonyymi.³⁸

³⁵ Finanssivalvonta, 2019.

³⁶ Finanssivalvonta, 2019.

³⁷ Tanninen, 2019.

³⁸ Hautamäki ja muut, 2019, s. 3. Väitöskirjatutkija Kristian Keskitalon mukaan instrumentteja, jotka voidaan luokitella kryptovaroiksi on vuonna 2022 noin 6 000, Keskitalo, 2022, s. 41

Nykyisessä lainsäädännössä ongelma on se, että vaikka kryptovarapalvelun tarjoajat ovatkin tulleet sääntelyn piiriin, se käytännössä tarkoittaa kuitenkin todella pientä valvonnan aluetta, kun sitä verrataan muihin Finanssivalvonnan valvottaviin. Rahanpesulaki (444/2017) koskee sellaisenaan myös kryptovarapalvelun tarjoajia, mutta esimerkiksi laki luottolaitostoiminnasta (610/2014) löytyy yli 250 pykälää ja virtuaalivaluuttalaista ainoastaan 19 pykälää. Luottolaitoksia sekä sijoituspalveluyrityksiä sääntelee eurooppalainen kehys, mutta kryptovarapalvelun tarjoajiin ei lainkaan kohdistu sääntelyä ylikansallisella tasolla.³⁹

Tarkemmin kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia nykyisen lainsäädännön puitteissa tarkastellaan luvussa 3.

2.2 Kryptovaran määritelmä

Virtuaalivaluuttalaki määrittelee sen 1 § ja 2 §:ssa kryptovarot sekä kryptovarojen tarjoajat seuraavalla tavalla:

Tätä lakia sovelletaan virtuaalivaluutan tarjoajien harjoittamaan liiketoimintaan. Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) virtuaalivaluutalla digitaalisessa muodossa olevaa arvoa:
 - a) jota keskuspankki tai muu viranomainen ei ole laskenut liikkeeseen ja joka ei ole laillinen maksuväline;
 - b) jota henkilö voi käyttää maksuvälineenä ja
 - c) joka voidaan siirtää, tallentaa ja vaihtaa sähköisesti.

Nykyään voidaan puhua krypto- tai virtuaalivaroista, vaikka kryptovaroista käytetäänkin useaa eri nimikettä.⁴⁰ Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastainen toimintaryhmä Financial Action Task Force (FATH) käyttää sen suosituksissa ja ohjeistuksissaan

³⁹ Tanninen, 2019.

⁴⁰ Finanssivalvonta, 2019.

käsitteitä “Virtual Asset” ja “Virtual Asset Service Provider” (VASP)⁴¹. Haasteen niiden määrittelylle aiheuttaa se, että ne ovat osittain kehittymättömiä instrumentteja, joille ei ole asetettu nykyisen lainsäädännön valossa standardeja⁴².

Tässä tutkielmassa käytetään käsitettä “kryptovarat” ja viitatessa esimerkiksi virtuaalivaluuttalakiin käytetään vakiintunutta termiä “virtuaalivaluuttalaki”.

Viidennen rahanpesudirektiivin tarkoitus on kattaa kaikki kryptovarojen käytön muodot. Sen lähtökohta on, että kryptovarat ovat digitaalisessa muodossa olevia digitaalisen arvon kantajia.⁴³ Hallituksen esityksen (167/2018 vp) mukaan kryptovara on hyödyke digitaalisessa muodossa, eli koodi, joka on yksilöity ja jota voi vaihtaa, siirtää sekä tallentaa⁴⁴. Mikään julkinen taho ei suoraan tai välillisesti laske sitä liikkeelle. Sillä ei ole valuutan tai rahan kanssa tasavertaista asemaa, koska sitä ei ole kytketty maksuvälineeseen, joka on laillinen maksuväline⁴⁵. Sen voi laskea liikkeelle liikkeeseenlaskija tai sen toiminta perustuu lohkoketjuteknologiaan, kuten bitcoinissa⁴⁶. Kuka tahansa voi luoda kryptovaran⁴⁷. Varsinaisesti kryptovaralla ei edes viitata rahainstrumenttiin sen oikeudellisessa mielessä, vaan sen käyttötarkoitus on kryptovarasta riippuen esimerkiksi oleminen sijoitusinstrumenttina, väline vaihdossa taikka todiste jostain oikeudesta (utility coin)⁴⁸.

⁴¹ Finanssivalvonta, 2019.

⁴² Keskitalo, 2022, s. 41-42.

⁴³ Viides rahanpesudirektiivi, art. 3 kohta 18.

⁴⁴ HE (167/2018 vp), s. 84.

⁴⁵ Ainoastaan EKP:n sekä kansallisten keskuspankkien toimesta liikkeeseen lasketut setelit ovat laillisia setelin muodossa olevia maksuvälineitä unionissa. EKP kantaa yksinoikeutta antaa lupa laskea euroseteleitä liikkeeseen. Eurometallirahoja jäsenvaltiot voivat EKP:n hyväksynnän jälkeen laskea liikkeelle, ks. Viides rahanpesudirektiivi, 3 art. 18 kohta; HE (167/2018 vp), s. 84.

⁴⁶ HE (167/2018 vp), s. 84.

⁴⁷ NorthCrypto, 2022.

⁴⁸ Keskitalo, 2022, s. 43.

2.2.1 Laillisen valuutan määritelmä

Virtuaalivaluuttalain 2 §:n alakohdan 6 mukaan kryptovarat eivät ole maksulaitoslain mukaista sähköistä rahaa. Maksulaitoslain (297/2010) 1 luvun 5.1 §:n kohdan 6a määrittely on seuraava: ”sähköisellä rahalla tarkoitetaan raha-arvoa, joka on tallennettu sähköisesti tai magneettisesti sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalle suoritettua rahamäärää vastaan maksutapahtumien tekemistä varten ja jonka yksi tai useampi henkilö on sitoutunut hyväksymään maksuksi”⁴⁹. Myöskään ”varojen” laajempi käsite ei koske kryptovaroja, vaan varoilla tarkoitetaan seteleitä sekä metallirahaa⁵⁰. Kryptovaroja ei tule myöskään sekoittaa sellaisen rahallisen arvon kanssa, joka tallennetaan sellaisiin välineisiin, joille on myönnetty poikkeus. Esimerkiksi jos palvelu on sellainen, jossa maksuvälinettä voidaan käyttää vain tietyn palvelu- taikka tavaravalikoiman hankkimiseen, ei se kuitenkaan tarkoita kryptovaraa⁵¹. Tietyissä peliympäristöissä käytettävät sisäiset valuutat eivät myöskään ole kryptovaroja⁵².

Euroopan komission mukaan kryptovaroilla on joitakin yhteneväisiä piirteitä perinteisten maksuvälineiden kanssa, mutta ominaisuudet myös eroavat toisistaan merkittävästi⁵³. Oikeustieteellisestä näkökulmasta raha on jotain, mikä on käypää ja minkä käyttämiseksi ei ilmene lainsäädännön puitteissa esteitä. Käyvän rahan määrittelyssä voidaan esittää kysymys siitä, että voiko maksun vastaanottaja kieltäytyä maksun vastaanottamisesta. Oleellista on myös kysyä, onko tämä riski taloudellisesti, jos maksusuoritus vastaanotetaan. Taloustieteessä näkemys on se, että nykytietämyksen pohjalta raha on keskuspankki- ja pankkirahaa. Lainsäädännön lähtökohta on se, että raha on keskuspankkirahaa.⁵⁴ Euroopan neuvoston asetuksen ((EY) 974/98) euron käyttöönotosta mukaan ainoa laillinen maksuväline on euro

⁴⁹ HE (167/2018 vp), s. 85

⁵⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2015/2366/EU) maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien (2002/65/EY), (2009/110/EY) ja (2013/36/EU) ja asetuksen ((EU) 1093/2010) muuttamisesta sekä direktiivin (2007/64/EY) kumoamisesta, art. 4, alakohta 25.

⁵¹ Direktiivi (2015/2366/EU), art. 3 kohdan k alakohta ii.

⁵² Viides rahanpesudirektiivi, kohta 10.

⁵³ Karhunen, 2022.

⁵⁴ Keskitalo, 2022, s. 40-41.

rahayksikkönä⁵⁵. Valtiollista rahaa kutsutaan kansanomaisesti nimellä fiat-raha, joka tarkoittaa latinan kielellä määräystä, julistusta ja valtuutusta. Fiat lux tarkoittaa ”tulloon valkeus”.⁵⁶ Kryptovarot eivät ole laillisia maksuvälineitä. Laillinen maksuväline on sellainen, jonka velkojan tulee vastaanottaa silloin, kun maksuvälineestä ei erikseen ole sovittu velkojan sekä velallisen välillä. Osapuolet voivat kuitenkin sopia siitä, että kryptovara hyväksytään maksuvälineenä.⁵⁷

Suomen Pankin julkaisusivusto Euro & Talous on vuoden 2018 blogissaan ”Kryptovarot eivät ole rahaa” kuvaillut kryptovaroja seuraavalla tavalla: ”Kryptovaroiksi on kutsuttu virtuaalisia maksuvälineitä, jotka kiertävät haltijalta toiselle ilman keskitettyä tilinpitoa. Ne kehitettiin vaihtoehdoksi viralliselle rahajärjestelmälle, mutta ne eivät ole siinä onnistuneet. Niitä voidaan kuitenkin pitää eräänlaisena varallisuuden muotona, mutta vain niin kauan, kun niillä on toimivat markkinat. Kryptovaluuttojen sijaan onkin parempi puhua kryptovaroista”.⁵⁸ Blogissa painotetaan myös sitä, että kryptovarojen hallinta on keskittynyt vähitellen isoille kaupallisille toimijoille, kuten esimerkiksi kauppapaikkojen käsiin. Tämän takia tulisi ne tuoda samalla tavalla sääntelyn piiriin kuin muut yritykset, jotka käsittelevät asiakasvaroja.⁵⁹

Laillisiin maksuvälineisiin verrattuna kryptovarot tarjoavat anonyymiyttä, sillä niiden käyttö ei samalla tavalla velvoita henkilötietojen antamiseen. Etuna voidaan myös nähdä se, että kryptovarot eivät ole riippuvaisia keskuspankeista. Kryptovarojen etuihin voidaan lukea niiden mahdollinen nopeampi vaihdanta, koska kryptovarojen käyttö ei perustu pankkipäiviin taikka selvitysajoihin, joita luottolaitokset toteuttavat.⁶⁰ Nykyisen

⁵⁵ Euroopan neuvoston asetus ((EY) 974/98) euron käyttöönnotosta, art. 10 ja 11.

⁵⁶ Ammous, 2018, s. 57.

⁵⁷ HE (167/2018 vp), s. 84.

⁵⁸ Grym, 2018.

⁵⁹ Suomen Pankin tehtävänä on tarjota turvallinen ympäristö talouden ydintoimintojen toteuttamiseksi. Se tarkoittaa myös uusien teknologioiden tarjoamien mahdollisuuksien selvittämistä ja jopa käyttöönottoa, jos teknologia edistää sen tavoitteita. Suomen Pankki on tehnyt tutkimusta kryptovaroista yhdessä eurojärjestelmän keskuspankkien kanssa. Se on todennut, että nykymuodossaan lohkoketjut ja hajautetun kirjanpidon tekniikka eivät täytä niitä vaatimuksia, joita edellytetään keskuspankin palvelujärjestelmältä, Grym, 2018.

⁶⁰ HE (167/2018 vp), s. 44-45.

lainsäädännön puitteissa julkinen valta ei myöskään pysty valvomaan niiden maksuliikennettä täysin samalla tavalla, kuin perinteisiä maksuvälineitä. Kryptovaroilla ei ole välikäsiä asiakkaan sekä liikkeeseenlaskijan välillä, joten myöskään kryptovarojen vaihdosta ei aiheudu saman hintaisia kuluja, kuin perinteisillä maksuvälineillä. Myös niiden käyttö on edullisempaa perinteisiin maksuvälineisiin verrattuna. Erityisesti valtioille, joista ei löydy pitkälle kehittyntä maksujärjestelmää, kryptovarojen käyttö tarjoaa mahdollisesti taloudellista hyötyä.⁶¹

Edellä mainittu arvio kryptovarojen käytön maksuista perustuu nykyiseen lainsäädäntöön. Niihin kuitenkin kohdistuu uuden lainsäädännön myötä valvontaa ja sääntelyä, jota tarkastellaan myöhemmissä luvuissa. Kryptovaroihin kohdistuvat riskit esitellään myöhemmissä luvuissa.

2.2.2 Kryptovarojen kategorisointi

Kryptovarot voidaan kategorisoida voimassaolevan lainsäädännön puitteissa kolmeen eri luokkaan:

1. Kryptovarot, jotka on suunniteltu perinteisten valuuttojen vaihtoehtoiksi käytettäväksi maksamisen välineenä myös muualla kuin liikkeeseenlaskijan palveluiden yhteydessä;
2. kryptovarot, jotka sopivat tietyn liikkeeseenlaskijan tuotteiden tai palveluiden maksamiseen (utility coin). Ominaista on, että tuotteiden tai palveluiden kehitys on kesken, kun niiden maksamiseen soveltuva kryptovara lasketaan liikkeelle ja
3. kryptovarot, joihin liittyy arvopaperin kaltaisia ominaisuuksia, kuten tuotto-odotuksia tai omistus- tai äänioikeuksia. Nämä luetaan rahoitusvälineiksi. Englanninkielinen termi näihin kryptovaroihin viitaten on "security token".⁶²

⁶¹ HE (167/2018 vp), s. 44-45.

⁶² Finanssivalvonta, 2019.

Tokenit ovat hyödykevaroja, joilla tiettyjä ongelmia pystytään ratkaisemaan. Niillä yleensä ei ole omia lohkoketjuja, vaan niiden toiminta perustuu johonkin muuhun lohkoketjuun, kuten Ethereumiin tai Stellariin. Tokenit perustuvat erilaisiin sovelluksiin. Niillä voidaan esimerkiksi tarjota ostoksista plussa-, lento- tai hotellipisteitä. Lentopisteet voidaan esimerkiksi käyttää hotelliyöhön, jonka saa ilmaiseksi. Käytännössä ne ovat siis digitaalisessa muodossa olevia kuponkeja, joilla saa erilaisia tuotteita ja palveluita.⁶³

Näistä luokista poiketen on markkinoilla myös havaittu hybridimalleja, joissa eri ominaisuudet yhdistyvät. Stablecoinit kryptovaroina ovat sellaisia, joiden arvo on sidottuna johonkin ennaltamääriteltyyn etuuteen, kuten fiat-valuuttaan, kiinteään omaisuuteen, hyödykkeisiin tai rahoitusvälineisiin. Verrattuna kryptovaroihin stablecoinien tarkoituksena on lieventää äkillisiä ja kovia arvon heilahteluja.⁶⁴ Stablecoinit ovat vakausvaluuttoja ja ne pyrkivät pitämään yllä markkina-arvoa, joka perustuu tiettyyn kohde-etuuteen. EURS ensimmäisenä euroon sidottuna kryptovarana pyrkii pitämään arvon vakaana euroon nähden. Arvonvaihtelut ovat olleet noin 10 %. Kryptovarojen arvonvaihtelu yleensä suhteessa johonkin rahayksikköön on ollut sadoista prosenteista jopa tuhansiin prosentteihin riippuen tarkasteluajankohdasta.⁶⁵

2.2.3 Bitcoin ensimmäisenä tunnettuna kryptovarana

Kryptovara käsitteenä saatetaan yhdistää ensiksi bitcoiniin⁶⁶. Se alkoi levittäytymään ensimmäisenä virtuaalisen rahan muotona ympäri maailmaa vuonna 2009⁶⁷. Bitcoin

⁶³ Alasaarela, 2018, s. 8. Maksutokenit voivat maksuvälineinä tarjota mahdollisuuden edullisempaan, tehokkaampaan ja nopeampaan maksamiseen, MiCA, COM (2020) 591 final, s. 17.

⁶⁴ Finanssivalvonta, 2019.

⁶⁵ Keskitalo, 2022, s. 233.

⁶⁶ Johansson ja muut, 2019, s. 80. Ks. Rahanpesun selvittelykeskuksen huomio siitä, että rahanpesuilmoitukset koskevat usein kryptovaroja, mutta varsinkin bitcoinia, HE (167/2018 vp), s. 45.

⁶⁷ European Parliamentary Research Service, 2014, s. 1. Ks. myös esitetty väite, että bitcoin ei ole ensimmäinen kryptovara, sillä sähköisen vaihdannan yksikköä on maailmanlaajuisesti jo vuosia pyrittä kehittämään insinöörien ja koodarien toimesta, Johansson ja muut, 2019, s. 80.

voidaankin määritellä hallituksen esityksen (167/2018 vp) mukaan ensimmäiseksi kuuluisaksi kryptovaraksi, joka perustuu salausalgoritmiin ja jonka voi vaihtaa lailliseksi maksuvälineeksi⁶⁸. Bitcoinin esitteli maailmalle Satoshi Nakamoto. Bitcoinin ensimmäisenä elinvuotena sillä ei juurikaan ollut arvoa, vaan se oli lähinnä muutaman ihmisen kokeilu taikka harrastus.⁶⁹ Kirjallisuudessa myös ollaan tuotu bitcoinin yhteydessä esiin vuoden 2007-2009 finanssikriisi. Bitcoinin luomisella haluttiin tuoda esiin sen ajan epäluottamus taloudellisiin instituutioihin⁷⁰. Ensimmäisen kerran bitcoinia on todennäköisesti käytetty maksamiseen vuonna 2010, kun Yhdysvalloissa asuva mies osti 10 000 bitcoinilla kaksi pizzaa. Tähän aikaan kahden pizzan arvo on ollut siis noin 0,25 senttiä.⁷¹ Vuonna 2013 yhteisöt, kuten Internet Archive, OkCupid eli nettitreffitpalvelu sekä Fodler eli ruoankuljetuspalvelu hyväksyivät bitcoinin käytettävän maksamisessa. Tällöin myös valtamedia alkoi uutisoimaan bitcoinista, mikä herätti ihmisten mielenkiinnon sitä kohtaan. Tämän seurauksena bitcoinin hinta nousi. Huhtikuussa 2013 sen hinta oli 266 dollaria, jonka jälkeen toukokuussa sen arvo oli 130 dollaria ja 100 dollaria kesäkuussa. Marraskuussa arvo nousi 1000 dollarin kappalehintaan.⁷² Vuonna 2021 sen arvo ylitti 68 500 dollaria. Vuoden 2021 alkupuolen sekä loppupuolen voimakas hinnan nousu sai myös Verohallinnon tiedottamaan, että se odottaa ilmoituksia kryptovaroilla tehdyistä voitoista ennätysellisen suurta määrää.⁷³ Vuonna 2022 sen kurssi on ollut laskusuuntainen, mutta markkinoiden tilanne on ollut poikkeuksellinen muutenkin⁷⁴. Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan on

⁶⁸ HE (167/2018 vp), s. 44-45.

⁶⁹ Johansson ja muut, 2019, s. 91.

⁷⁰ Chiu, 2021, s. 4-5.

⁷¹ Johansson ja muut, 2019, s. 91.

⁷² Johansson ja muut, 2019, s. 91-92. Ks. myös bitcoinin hintakehitys muuten: vuonna 2014 sen hinnat laskivat. Suurimmaksi syyksi ollaan nähty suuren bitcoin-pörssin Mt. Goxin sulkeminen. Maaliskuussa 2014 yksi kappale bitcoinia oli arvoltaan 450-600 dollaria. Hinnat hiipuivat entisestään, kun innostus bitcoineja kohtaan laski. Tämän seurauksena järjestelmää kohtaan syntyi hetkellinen epäusko. Vuonna 2017 bitcoinin arvo nousi yli 5 000 dollariin ja kasvoi edelleen. Sen toiseksi suurin huippu on ollut joulukuussa 2017, jolloin sen arvo oli 19 782,21 dollaria. Tämän jälkeen sen arvo tippui noin 30 prosenttia. Kyseinen tapahtuma laski myös muiden kryptovarojen arvoa merkittävästi, Johansson ja muut, 2019, s. 92.

⁷³ Euroopan unionin neuvosto, 2022; Surakka, 2022. Kryptovaroista saatua voittoa on pääomatuloa ja louhinnasta saatu tulo ansiotuloa. Sen arvoksi lasketaan se vaihtokurssi, joka kryptovaralla on sen käytön taikka louhinnan aikana.

⁷⁴ Osakesijoittaja.fi, 2022.

vaikuttanut voimakkaasti sekä energia- että elintarvikemarkkinoihin. Energian ja polttoaineen hinta EU:ssa sekä maailmalla on noussut korkeaksi.⁷⁵

Indikaattoreita siitä, mikä bitcoinin tai jonkun muun kryptovaran arvo tulevaisuudessa tulee olemaan, ei ole olemassa⁷⁶. Kryptovarojen hinnan määrittelevät markkinat. Jos kysyntää kryptovaroille ei löydy, niiden hinta jää matalaksi.⁷⁷

2.3 Kryptovaramarkkinoiden osapuolet

Niin sanotulle perinteiselle rahoituslalle on ominaista keskeiset välittäjät, jotka keskittävät rahoitusalan toiminnot ja resurssit oikeisiin paikkoihin. Välittäjät tuovat rahoitusalan toimijat yhteen. Nykyaikana teknologia ja globalisaatio ovat osia tätä. Välittäjiä ovat finanssialan instituutiot, kuten pankit ja markkinoiden tarjoajia arvopaperipörssit. Välittäjät tuovat yhteen ne, joilla on taloudellisia resursseja, kuten säästäjät, lainaajat ja sijoittajat niiden kanssa, jotka etsivät rahoitusta, kuten esimerkiksi lainaajat ja yrittäjät.⁷⁸ Kryptovaramarkkinoihin kuuluu erilaisia osapuolia. Käyttäjä on se henkilö, joka käyttää kryptovaroja esimerkiksi ostaakseen tavaroita tai palveluita taikka vaihtaakseen kryptovarat kryptovaravaihtajien kautta. Myyjä on käyttäjä, joka hyväksyy kryptovarat maksuvälineenä. Kryptovarojen vaihtaja vaihtaa kryptovaroja joko toisiksi kryptovaroiksi, varoiksi tai lailliseksi maksuvälineeksi. Tällainen henkilö voi olla joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.⁷⁹

Markkinapaikat ovat kohtaamispaikkoja, missä kryptovarojen ostajat ja myyjät voivat kohdata vaihtaakseen kryptovaroja. Kryptovarojen siirtäjä on alustapalveluntarjoaja,

⁷⁵ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

⁷⁶ Johansson ja muut, 2019, s. 92-93.

⁷⁷ NorthCrypto, 2022.

⁷⁸ Zetsche ja muut, 2020, s. 175.

⁷⁹ HE (167/2018 vp), s. 44. Oikeushenkilöitä on esimerkiksi osakeyhtiö, yhdistys, osuuskunta, avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ja säätiö. Oikeushenkilöt ovat usein oikeustoimikelpoisia. Tämä tarkoittaa sitä, että heille kuuluu velvollisuuksia ja myös oikeuksia. Heillä on siis oikeus oikeustoimien tekoon, Helsingin yliopiston avoin yliopisto, n.d.

joka teknisesti siirtää kryptovaroja henkilöille. Kryptovarojen louhijat ovat niitä henkilöitä, jotka louhivat tietokoneilla kryptovaroja algoritmeja ratkaisemalla.⁸⁰

2.4 Kryptovaran tarjoajan määritelmä

Laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019) 1 §:n mukaan lakia sovelletaan niihin, jotka harjoittavat liiketoimintaa virtuaalivaluuttoja eli kryptovaroja tarjoten. Nykyisen lainsäädännön puitteissa eli virtuaalivaluuttalain 2.1 §:n kohdan 2 mukaan kryptovarojen tarjoajia ovat:

1. Kryptovaran liikkeeseenlaskija;
2. kryptovaran vaihtopalvelu;
3. kryptovarojen markkinapaikka ja
4. se, joka tarjoaa lompakkopalvelua.

Tämä tarkoittaa siis sitä, että elinkeinonharjoittaja on kryptovarojen tarjoaja ja sen toimintaan sovelletaan kokonaisuudessaan virtuaalivaluuttalakia, jos se liikkeeseenlaskee uuden kryptovaran tai ylläpitää sellaista alustaa, jonka avulla kryptovaroja on mahdollista vaihtaa joko toiseen kryptovaraan taikka fiat-valuuttaan. Myös jos elinkeinonharjoittaja tarjoaa kryptovaran säilytysratkaisuja eli lompakkoa, on se kryptovarojen tarjoaja.⁸¹ Rahanpesudirektiivistä tulevaa velvollisuutta rekisteröidä kryptovarojen tarjoajat käsitellään tulevassa luvussa 3⁸².

⁸⁰ HE (167/2018 vp), s. 44.

⁸¹ Hautamäki ja muut, 2019, s. 29. Jokaisella on Suomen perustuslain (731/1999) 18:1 §:n mukainen oikeus hankkia toimeentulo elinkeinolla, jonka tämä itse valitsee. Elinkeinovapaus on pääsääntö, mutta rekisteröitymisvelvollisuutta pidetään tärkeänä, koska täten viranomaistenkin toimintaa voidaan ennakoita, kun luvan saanti edellyttää tiettyjä toimintoja elinkeinonharjoittajalta, joita viranomaisen voi valvoa, (HE 167/2018 vp), s. 48.

⁸² HE (167/2018 vp), s. 48.

Suomen lainsäädännön määritelmä kryptovarojen tarjoajasta on laajempi kuin viidennen rahanpesudirektiivin, jonka mukaan ainostaan kryptovarojen vaihtopalvelut sekä lompakkopalvelun tarjoajat olisivat kryptovarojen tarjoajia. **Hallituksen esitys (167/2018 vp) perustelee liikkeeseenlaskijan sisällyttämistä tarjoajaksi sillä, että kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden toiminnassa on havaittu väärinkäytöksiä erityisesti ICO:oon (Initial Coin Offering) liittyen. Liikkeeseenlaskija on saattanut esimerkiksi kuvailla liikkeeseenlaskun ehtoja, kryptovarojen ominaisuuksia tai käyttötarkoitusta väärin. Ollaan myös havaittu, että liikkeeseenlaskija saattaa yhtäkkiä hävitä kokonaan markkinoilta sen jälkeen, kun se on saanut kerättyä sijoittajilta varoja.**⁸³

2.4.1 Liikkeeseenlaskijan määritelmä

Kryptovarojen liikkeeseenlaskija on virtuaalivaluuttalain 2.1 §:n 3 kohdan mukainen oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, joka ei kuitenkaan ole keskuspankki taikka viranomainen. Liikkeeseenlaskija laskee kryptovaraa liikkeelle. Tietyissä tapauksissa liikkeeseenlaskija voidaan yksilöidä, jolloin sille pystytään myös asettamaan velvollisuuksia⁸⁴. Tarjoajiksi luetaan täten esimerkiksi ICO:n (Initial Coin Offering) tai STO:n (Security Token Offering) tai näihin verrattavissa olevan kryptovarojen liikkeeseenlaskun. Näiden yhteydessä tulee liikkeeseenlaskijan kuvata kryptovarojen käyttötarkoitus, ominaisuudet sekä liikkeeseenlaskujan ehdot. Keskustelua on käyty siitä, kuuluvatko kryptovarojen louhijat, kuten bitcoinin louhijat, yllämainitun soveltamisalan piiriin. Lähtökohtaisesti näin ei ole, koska siitä ei ole mainintaa laissa tai sen esitöissä. Täten kryptovarojen liikkeeseenlaskijat ovat lain mukaisesti niiden liikkeeseenlaskijoita.⁸⁵ Järjestelmä bitcoinin taustalla on sellainen, että liikkeeseenlaskijaa ei voida yksilöidä⁸⁶.

⁸³ HE (167/2018 vp), s. 84.

⁸⁴ HE (167/2018 vp), s. 48.

⁸⁵ Hautamäki ja muut, 2019, s. 35.

⁸⁶ HE (167/2018 vp), s. 48.

2.4.2 Vaihtopalvelun määritelmä

Kryptovarojen vaihtopalvelu on määritelty virtuaalivaluttalain 2.1 §:n 4 kohdan alakohdissa a-c:

Tässä laissa tarkoitetaan virtuaalivaluutan vaihtopalvelulla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka liike- tai ammattitoimintana

- a) vaihtaa virtuaalivaluutaa palveluna lailliseksi maksuvälineeksi tai toiseksi virtuaalivaluutaksi;
- b) vaihtaa virtuaalivaluutaa palveluna muuksi hyödykkeeksi tai muun hyödykkeen virtuaalivaluutaksi; tai
- c) ylläpitää markkinapaikkaa, jossa sen asiakkaat voivat harjoittaa tämän kohdan a ja b kohdissa tarkoitettua toimintaa.

2.4.3 Markkinapaikan määritelmä

Markkinapaikat ovat kohtaamispaikka kryptovarojen ostajille ja myyjille, jossa kryptovaroja voidaan vaihtaa⁸⁷. Virtuaalivaluuttalaki määrittelee markkinapaikaksi myös ilman lompakkopalvelua toimivat markkinapaikat, kuten välityspalvelun ja monenkeskisen kaupankäyntijärjestelmän⁸⁸. Kryptovarojen vaihtotoimet, jotka ovat yksittäisten henkilöiden välisiä, eivät kuulu virtuaalivaluuttalakiin. Tällainen voisi olla siis esimerkiksi kryptovaran vaihto toiseen kryptovaraan taikka lailliseen maksuvälineeseen kahden yksityishenkilön välillä.⁸⁹

Viidennen rahanpesudirektiivin mukaan kryptovaran vaihto toiseen kryptovaraan ei ole kryptovaran vaihtopalvelu⁹⁰. Virtuaalivaluuttalain 2 §:n a kohta kuitenkin määrittelee tämän kryptovaran vaihtopalveluksi.

⁸⁷ HE (167/2018 vp), s. 44.

⁸⁸ HE (167/2018 vp), s. 84-85.

⁸⁹ Hautamäki ja muut, 2019, s. 37.

⁹⁰ Hautamäki ja muut, 2019, s. 37.

2.4.4 Lompakkopalvelun tarjoajan määritelmä

Virtuaalivaluuttalain 2 §:n 1 momentin 5 kohdassa määritellään lompakkopalvelun tarjoaja henkilönä, joka joko toisen lukuun pitää kryptovaroja hallussaan, tarjoaa niiden siirtoa tai säilytystä. Lompakkopalveluita ovat sekä julkisten, että yksityisten avainten käyttöön perustuvat lompakkopalvelut. Yksityinen kryptoavain tarkoittaa sellaista digitaalisen muodon suojausta, joka on vain lompakon haltijan tietoisuudessa. Lompakko on suojattu lisäksi julkisen avaimen avulla, jonka avulla käyttäjä varmennetaan ja jonka pystyy julkisesti välittämään.

2.4.5 Kryptovarapalvelun tarjoajia

Myös Suomessa toimii kansainvälisellä tasolla merkittäviä kryptovarojen tarjoajia. Tarjoajien liiketoimintaan kuuluu muun muassa kryptovarojen myynti sekä välitys sekä toimiminen alustapalveluna myyjän ja ostajan välillä. Tarjoajat voivat myös esimerkiksi tarjota automaattipalveluita.⁹¹ Tietoa kryptovarojen markkina-arvosta sekä vakaudesta voi saada suurimmilta kryptovarojen vaihtajilta⁹². Kryptovarojen vaihtopalveluiden osalta tunnettuja kryptovarapörssejä ovat esimerkiksi Coinmotion, jota ylläpitää suomalainen Prasos Oy sekä Yhdysvalloista tuleva Coinbase⁹³. Kryptovarojen markkinapaikoista yksi tunnetuin on Local Bitcoins Oy:n markkinapaikka, joka on suomalainen⁹⁴.

⁹¹ HE (167/2018 vp), s. 45.

⁹² HE (167/2018 vp), s. 44.

⁹³ Hautamäki ja muut, 2019, s. 46. Coinbase on kryptopörsseistä ainoa, joka kuuluu Wall Streetin listattuihin kryptopörsseihin. Tilitarkastetut tiedot ovat siis siitä saatavilla. Sen tulos romahti tänä vuonna 2022. Se on vakuuttanut pitävänsä omat ja asiakkaiden varat toisistaan erillään, mutta sen julkaistujen tulosraporttien mukaan tilanne ei ole niin. Se on esimerkiksi ilmoittanut, että jos se joutuisi konkurssiin, sen velkojat voisivat mahdollisesti ottaa kuitatakseen velat Coinbasen asiakkaiden sijoitukset itselleen. Asiakasvarojen kohtelussa on siis epäselvyyksiä, kun mietitään konkurssitilannetta, Af Heurlin, 2022.

⁹⁴ Hautamäki ja muut, 2019, s. 40.

Kryptovarapalvelun tarjoajia löytyy netistä paljon. Eri sivuja tarkastellessa huomaa, että sivustot tarjoavat laajasti tietoa kryptovaroista. Esimerkiksi CryptoMeister tarjoaa nopean oppaan kryptovaramaailmaan ja listaa vuoden 2022 parhaat välittäjät seuraavasti: parhaat välittäjät ovat Binance, Coinbase, Kraken, KuCoin, Revolut ja Bittrex. Suositummat kryptovarot vuonna 2022 ovat sen mukaan bitcoin, ethereum, tether, ripple, polkadot, dogecoin, cardano sekä binance coin.⁹⁵

Osakesijoittaja.fi -sivuilla vieraillessa ja bitcoinin arvoa tarkastellessa sivuston alakulmaan ilmestyy lause vastuuvapaudesta, jonka mukaan ”79 % kaikista piensijoittajista menettää rahaa sijoittaessaan tämän tarjoajan hinnanerosopimukseen. Kannattaakin miettiä, onko sinulla varaa ottaa suuri riski rahojesi menettämisestä.”⁹⁶ CryptoMeister ohjeistaa ostamaan kryptovaroja sellaisesta ostopaikasta, jonka arvostelut kaupankäyntialustoilla on hyvät. Sen mukaan saatavilla on olemassa myös maakohtaisia vinkkejä, joita löytää sivustoilta, jotka kertovat kryptovaroista. Kryptovarot ohjeistetaan ostamaan sellaisesta paikasta, joka on tunnettu sekä hyvämaineinen ja jonka toiminta perustuu oman kotimaan lakeihin.⁹⁷ Sivustoihin tulee luonnollisesti suhtautua kriittisesti, koska siellä tarjottavan tiedon luotettavuutta ei takaa kukaan. Jos tarjoaja on rekisteröitynyt palveluntarjoaja, ainakin Finanssivalvonta valvoo sitä.

2.4.6 Kryptopörssi Binance

Binance on vuonna 2017 perustettu kryptopörssi, joka on julistanut itsensä suurimmaksi kryptopörssiksi maailmassa. Sen omistaja Changpeng Zhao on kryptomaailman vaikutusvaltaisimpia henkilöitä. Sillä on tytäryhtiöitä useassa eri maassa, mutta ei pääkonttoria. Sen toiminta perustuu nettisivuun, jonne asiakkaat tallettavat varallisuuttaan. Financen valvonta ei tietävästi kuulu varsinaisesti millekään maalle ja

⁹⁵ Cryptomeister, 2022.

⁹⁶ Osakesijoittaja.fi, 2022.

⁹⁷ Cryptomeister, 2022.

sen viranomaiselle. Yhdysvaltain viranomaiset kuitenkin tutkivat sitä väärinkäytöksistä, jotka liittyvät rahanpesuun. Binance on myös uutistoimisto Reutersin mukaan välittänyt rahaa Iraniin Yhdysvaltojen asettamien pakotteiden vastaisesti. Binance ei myöskään ole julkaissut vahvistettua tietoa riippumattoman tahon toimesta, kuten tilintarkastajan. Tietoa sen taloustilanteesta ei siis ole. Se on kertonut sen omassa blogissa, että kryptovaroja sillä on tällä hetkellä hallussa 69 miljardia dollaria. Julkisia lohkoketjuja tulkitsemalla suurin osa varoista löytyy Binanesta. Kuitenkin varojen koostumus herättää kysymyksen. Puolet kyseisen yhtiön kryptovarallisuudesta löytyy sijoitettuna sen omiin poletteihin, kuten Binance USD -vakaavaluutaan ja Binance Coiniin. Koska riippumatonta tietoa sen rahatilanteesta ei ole, ei tiedetä kenelle varat kuuluvat. Omistaja Changpeng Zhaon mukaan: ”Meillä on monia pankkitilejä, mutta yksikään niistä ei ole yrityksen virallinen pankkitili. On paljon erilaisia perinteisiä määritelmiä, jotka eivät päde uudenslaisiin yrityksiin. Binance on uudenslainen yhtiö.”⁹⁸

2.4.7 Kryptopörssi FTX:n romahdus

Marraskuussa 2022 tutkielman kirjoitusvaiheessa uutisoitiin yhden suurimmista kryptopörsseistä eli FTX:n romahtamisesta. Se on hakeutunut yrityssaneeraukseen. FTX:ssä on asiakastilejä yli miljoona ja joukossa myös todennäköisesti suomalaisia. Asiakkaat kyseisessä palvelussa eivät ole voineet viimeisten päivien aikana yrityksen kassakriisistä johtuen nostaa lainkaan sijoituksiaan.⁹⁹ FTX:llä on velkaa enemmän kuin sillä on varallisuutta, mukaan luettuna asiakasvarat. Nyt useat kryptopörssit ovat pyrkineet vakuuttamaan, että he ovat vakavaraisia¹⁰⁰. Romahdus on ollut kryptovaramarkkinoille suuri kolaus¹⁰¹.

⁹⁸ Af Heurlin, 2022.

⁹⁹ Kukkonen, 2022.

¹⁰⁰ Af Heurlin, 2022.

¹⁰¹ Kukkonen, 2022.

Tapausta on kommentoinut professori Timo Rothovius, jonka mukaan kyse on kryptovaroja koskevan kuplan puhkeamisesta. Samaa mieltä on myös artikkelissa haastateltu kryptokonsultti Timo Oinonen. Rothoviuksen mukaan tilanne olisi ollut nähtävissä jo pidempään, koska kryptovarojen hinnoittelussa ei ole logiikkaa. Hän arvelee, että kryptovarojen arvoa on keinotekoisesti pumpattu, jonka seurauksena arvon pumpppaajat ovat hintojen noususta hyötäneet. Kryptovaroista on hänen mukaansa tullut vedonlyöntiväline. Rothovius vertasi haastattelussa kryptovaramarkkinoita Suomen isoimpaan pyramidihuijaukseen koskien Wincapitaa. FTX:n toiminnassa on havaittu samantapaista toimintaa sillä erolla, että Wincapita oli täysi huijaus. Rothovius ei usko kryptovarioihin maksuvälineenä, mutta näkee niihin perustuvassa teknologiassa mahdollisuuksia.¹⁰² Tämän hetken kryptomarkkinoiden sääntely on Oinosen mukaan vaillinaista. Syyllistä on hankala yksilöidä, kun sijoittaja menettää rahojaan kryptopörssin tai -varan romahduksessa. **FTX-saagan johdosta on alettu vaatia kryptopörssijä koskevaa toimintaan liittyvää selkeää sääntelyä.** Oinonen toteaa, että hyvät toimijat on tällä hetkellä vaikeaa erottaa niistä, jotka ovat huonoja.¹⁰³

FTX-pörssiin sijoittaneet ovat luulleet, että heidän varat on eritelty FTX:n varoista. Mediasta saatavien tietojen mukaan se on kuitenkin käyttänyt asiakkaidensa varoja yksityiseen sijoitustoimintaan, jonka seuraukset ovat olleet katastrofaaliset. FTX:n romahduksen jälkeen useat kryptopörssit ovat pyrkineet vakuuttamaan vakavaraisuutensa. Kuitenkaan isoimmista kryptopörsseistä ei tiedetä paljoa, jonka lisäksi sääntely niihin liittyen on olematonta ja epäselvää.¹⁰⁴

¹⁰² Kukkonen, 2022.

¹⁰³ Kukkonen, 2022.

¹⁰⁴ Af Heurlin, 2022.

2.5 Kryptovarot ja lohkoketjuteknologia

2.5.1 Kryptovaran toimintaperiaate

Teknologioita kuvaavia sanoja on monia. Esimerkiksi sanan ”tekoäly” tai ”esineiden internet” eli IoT -sanan on saattanut kuulla kadulla, koulussa, seminaarissa, työpaikalla tai uutisissa. Sanastoon on liittynyt mukaan uusi termi eli lohkoketju (eng. Blockchain). Lohkoketju -sana voidaan yhdistää esimerkiksi pankkien välisiin rahansiirtoihin, sähköisiin rekistereihin taikka toimitusketjun hallintaan. Universaalia lohkoketjun määritelmää ei olekaan olemassa, vaan sille voidaan löytää useampi määritelmä.¹⁰⁵ Lohkoketjun voidaan sanoa olevan uutta teknologiaa, joka on kehittynyt versio rekistereistä, joita käytettiin ennen vanhaan tärkeän kirjaamiseksi ylös, kuten syntymän, avioliiton ja kuoleman kirjaamiseksi. Lohkoketju ikään kuin korvaa tämän järjestelmän käyttämällä kryptografiaa sekä hajautettua järjestelmäarkkitehtuuria paremman lopputuloksen saavuttamiseksi. Lohkoketjujen avulla voidaan luoda läpinäkyvä ja turvallinen menetelmä, joka kestää manipulointia ja hyökkäyksiä. Se on siis yksinkertaisimmillaan tilikirja digitaalisessa muodossa, johon tapahtumat merkitään aikajärjestyksessä.¹⁰⁶

Käytännössä lohko on tapa, jolla transaktiot yhdistetään kryptografisesti liimaamalla. Ensin transaktioista muodostuu lohkoja, jotka sitten ketjutetaan toisiinsa. Se myös mahdollistaa sen, että data voidaan tallentaa tavalla, mikä ei ole ennen ollut mahdollinen. Aiemmin mainittu Satoshi Nakamoto on kehittänyt lohkoketjun ensimmäisenä bitcoinin yhteydessä. Lohkoketju teknologiana mahdollistaa kryptovarojen toiminnan.¹⁰⁷ Kryptovarojen louhiminen tarkoittaa kryptojen lohkojen sekä lohkoketjujen luomista¹⁰⁸. Se ei siis tarkoita sitä, että bitcoineja kaivetaan maasta. Kuten kullan louhiminen, ovat bitcoininkin olemassa tietyssä protokollassa kuten kulta

¹⁰⁵ Johansson ja muut, 2019, S. 26.

¹⁰⁶ Johansson ja muut, 2019, s. 26-27.

¹⁰⁷ Johansson ja muut, 2019, s. 27-28.

¹⁰⁸ Cryptomeister, 2022.

on maan alla, mutta niitä ei olla vielä louhittu ylös. Bitcoinin protokolla määrittää, että bitcoinin kokonaismäärä maailmassa on 21 miljoonaa.¹⁰⁹ Viimeisten bitcoinien arvioidaan syntyvän vuonna 2140¹¹⁰.

Ensimmäinen sekä alkuperäinen lohkoketju koskee bitcoinia. Käytännössä se on iso tilikirja taikka Excel-taulukko, jonka sisällä on sen käyttäjien välisiä transaktioita eli arvon siirtoja. Tämä tarkoittaa sitä, että kun yksi ”käyttäjä 1” lähettää toiselle ”käyttäjälle 2” bitcoineja, merkitään tapahtuma bitcoinin lohkoketjuun niin, että ”käyttäjän 1” saldo tilillä vähentyy ja ”käyttäjän 2” saldo tilillä lisääntyy.¹¹¹ Kyseisiä transaktioita tehdään jatkuvasti suuri määrä. Niitä ei lisätä yksitellen tilikirjaan, vaan järjestelmä kasaa transaktiot yhteen muodostaen niistä lohkon. Lohko voidaan hahmottaa kuutioksi, jonka sisään mahtuu tavaraa ennalta määrätty määrä. Kun kuutio on täyttynyt, sisällön varmistamisen jälkeen se liitetään edeltävään lohkoon salausmenetelmän avulla. Perusmääritelmä on seuraava: lohkoketjun avulla tapahtumia eli transaktioita tallennetaan sillä tavalla, että jokainen lohkoketjun käyttäjä on tapahtumista sekä niiden tapahtumajärjestyksestä yhtä mieltä. Kyseessä on siis tietokanta, jonne tallentaminen aiheuttaa sen, että tietoja ei voida enää muuttaa vaan ainoastaan tehdä uutta tietoa.¹¹² Toisena perusmääritelmänä lohkoketjuteknologialle voidaan pitää sitä, että se on julkisesti saatavilla oleva tapahtumarekisteri. Luotettavuus saadaan aikaan matemaattisesti sekä koneellisesti niin, että ihmisen ylläpitämän instituution ei tarvitse olla takaamassa sen luotettavuutta.¹¹³

Järjestelmänä bitcoin on suunniteltu ainoastaan virtuaalisiin arvomerkitöihin ja niiden kirjaamiseen. Bitcoinin jälkeen on syntynyt myös muita lohkoketjuja. Niiden toimintaperiaatteet ovat periaatteessa samat. Pienet tekniset muutokset verrattuna bitcoiniin aiheuttavat lähinnä muutoksia transaktioiden määrään taikka siihen, kuinka nopeasti lohkoja muodostetaan. Kyseessä on niin sanotut ”ensimmäisen sukupolven

¹⁰⁹ Johansson ja muut, 2019, s. 69.

¹¹⁰ Räisänen, 2022.

¹¹¹ Johansson ja muut, 2019, s. 28.

¹¹² Johansson ja muut, 2019, s. 28.

¹¹³ Johansson ja muut, 2019, s. 28.

lohkoketjut”, joissa ainoa funktio taikka sovellus on kryptovarot.¹¹⁴ Kun lohkoketjua, esimerkiksi bitcoinia käytetään maksamiseen, ei pankkia tai muuta keskitetyn tilikirjan ylläpitäjää tarvita estämään sitä, että sitä käytettäisiin kahdesti, sillä itse järjestelmä verifioi transaktiot varmistaakseen, että samaa bitcoinia ei voida käyttää kuin ainoastaan kerran. Tilanteessa, jossa yhtä bitcoinia yritettäisiin käyttää kahdesti niin, että tehdään erilliset transaktiot, ei transaktioita varmisteta, joten niistä tulee mitättömiä. Sama ilmiö tapahtuu, kun fiat-valuutalla maksava henkilö ostaa eurolla omenan. Hän ei voi käyttää enää samaa euroaan appelsiiniin, koska euro on luovutettu kauppialle, kun se on ostettu.¹¹⁵

Vuonna 2015 startup-firma nimeltään Ethereum julkaisi uuden lohkoketjun. Tämä ketju mahdollisti tietokoneohjelmien suorittamisen sekä tallentamisen lohkoketjuissa. Kyseisiä tietokoneohjelmia, jotka rakennettiin lohkoketjuun kutsutaan ”älykkäiksi” sopimuksiksi. Niiden avulla sopimuksia pystyy tekemään sekä toteuttamaan automaattisesti ilman ihmisten välikäsiä.¹¹⁶ Ethereum on siis kryptovarojen toista sukupolvea, bitcoin ensimmäistä. Iso osa nyt markkinoille tulevista kryptovaroista on osa kryptovarojen kolmatta sukupolvea.¹¹⁷

¹¹⁴ Todistus työstä on lyhenteeltään PoW (Proof of Work), joka menetelmänä varmistaa sekä seuraa uuden kryptovaran luomista sekä tapahtumia lohkoketjussa. Työalgoritmeihin toiminnassaan luottaa esimerkiksi bitcoin. Kun kryptovaraa luovat kaivostyöntekijät ovat luoneet vaikkapa uutta bitcoinia, he ovat ratkaisseet matemaattisen algoritmin. Palkitseminen algoritmin ratkaisemisesta toteutuu maksulla, jonka suuruus määräytyy sen mukaan, mikä kryptovarojen markkina-arvo on vallitsevilla markkinoilla, ks. Johansson ja muut, 2019, s. 28; Cryptomeister, 2022.

¹¹⁵ Johansson ja muut, 2019, s. 84. Kaksinkertaisen käytön ongelma ilmenee digitaalisia rahajärjestelmiä käytettäessä, kun sama yksittäinen digitaalinen rahayksikkö käytetäänkin useammin yhden käyttäjän toimesta. Sen mahdollistaa se, että digitaalisia rahayksiköitä on mahdollista peukaloida tai kopioida. Tämä johtaa inflaatioon, sillä uuden väärennetyn rahan luominen luo rahaa, mitä ei ole ennen ollut. Seurauksena valuutan arvo heikentyy suhteessa toisiin rahayksiköihin ja käyttäjien luottamus rahajärjestelmään vähenee.

¹¹⁶ Älykkään sopimuksen tarkoitus on joko toteuttaa tai varmentaa toimen suorittaminen ja osallistua itse toimen tekemiseen. Älykäs sopimus pitää sisällään tiedot sopimusehdoista. Tiedot sopimusehdoista toteuttavat toiminnot, jotka on määrätty sopimuksessa automaattisesti, ilman kolmansien osapuolten tarvetta varmistaen myös sen, että lähtökohtaisesti transaktiot ovat sekä peruuttamattomia että jäljitettävissä, Johansson ja muut, 2019, s. 31.

¹¹⁷ Ethereum on lopettanut louhinnan ja siirtynyt Proof of Stake -algoritmiin. Se pystyi siirtymän avulla vähentämään virrankulutusvaatimuksia 99,95 prosenttisesti, ks. NorthCrypto, 2022; Cryptomeister, 2022.

2.5.2 Kryptovarojen liikkeeseenlasku eli ICO

Vuoden 2017 voidaan sanoa olleen merkityksellinen vuosi kryptovaroille. Tällöin alettiin uutisoimaan ICO:sta, kun ethereum-lohkoketjuun perustuvat palvelut sekä pelit alkoivat kerätä huomiota herättäviä määriä pääomarahoitusta ICO-mekanismeilla. Bitcoinin arvo alkoi nousta, kun ihmiset alkoivat sijoittaa muihin kryptovarioihin. Tämä johtuu siitä, että kryptovaroja piti ostaa bitcoineilla. Käytännössä siis sijoittajien tuli muuttaa fiat-varansa ensin bitcoineiksi, jotta bitcoineilla pystyi ostamaan muita kryptovaroja. Bitcoinista tuli *de facto* kryptosijoittamisessa päävara, jonka avulla hoidettiin muu kaupankäynti.¹¹⁸

Initial Coin Offering eli ICO on yksi kryptovarioihin liittyvä ilmiö, jolla voidaan liikkeeseenlaskea kryptovaroja. ICO:n avulla tehdään riskirahoitusta, eli uutta kryptovaraa tarjotaan rahoitusta vastaan.¹¹⁹ Kryptovarot voivat vaihdella ICO:n kautta suuresti riippuen siitä, miten ICO eli liikkeeseenlasku toteutetaan¹²⁰. Sijoittaja voi tarjota ICO:on osallistuessaan rahoitusta tarvitsevalle niin kutsuttua fiat-valuuttaa tai jotain kryptovaraa. Vastineena tämä saa uutta liikkeesen laskettavaa kryptovaraa eli niin sanottuja tokeneita. Tämän kryptovaran ominaisuudet riippuvat ICO:sta. Useimmiten kryptovaralla voi ostaa palveluita tai tuotteita, joita ICO:n järjestänyt tarjoaa. Toisaalta kryptovara voi toimia osinkojen tapaan, eli oikeuttaa sen tarjoajan tuleviin tuottoihin. Osa kryptovaroista ei välttämättä lupaa varsinaisesti sijoittajille mitään, eli liikkeelle laskettavat kryptovarot voidaan vaihtaa tavalliseen valuuttaan kauppapaikan avulla taikka vaihtaa toisiin kryptovarioihin. Jälkemarkkinoiden olemassaoloa ei voida taata.¹²¹

Sääntelyn osalta ICO:ja tulee tarkastella tapauskohtaisesti. Sääntelyä arvioitaessa tarkastellaan sitä, mitä ICO:sta saadaan vastineeksi. ICO:on voi esimerkiksi soveltua riippuen sen toteutustavasta arvopaperilainsäädäntö, joukkorahoitusta koskeva

¹¹⁸ Johansson ja muut, 2019, s. 92, 97.

¹¹⁹ Finanssivalvonta, 2019. ICO:n avulla yrityksen tuotekehityksen hankkeelle voidaan hankkia riskirahoitusta.

¹²⁰ Finanssivalvonta, 2019.

¹²¹ Heiskanen, 2017.

lainsäädäntö taikka sitten se luokitellaan finanssialan sääntelyyn kuulumattomaksi toteutusratkaisuksi. Finanssivalvonta on suhtautunut kriittisesti ICO:on toteamalla, että se vaikuttaa olevan joskus viimeinen vaihtoehto silloin, kun esimerkiksi joukkorahoitus ei onnistu. Toisaalta ICO voi olla varsin mainio rahoitusmuoto jollekin yritykselle. Ilmiötä kuitenkin koskee niin kutsuttu ”teknologiainnovaatioille tyypilliset kasvukivut”, ennen kuin lailliset toimintamallit on löydetty ja ilmiö vakiintuu. Ennen tämän toteutumista riskinä on, että kryptovarojen myötä rakentuu kupla, johon mahtuu mukaan myös huijauksia.¹²²

¹²² Heiskanen, 2017.

3 KRYPTOVAROJEN TARJOAMINEN NYKYISEN SÄÄNTELYN PUITTEISSA

3.1 Keskeisimmät velvollisuudet

Tässä luvussa ohjeistetaan kryptovarapalvelun tarjoajia tämänhetkisten säädösten sekä määräysten mukaiseen toimintaan kryptovaramarkkinoilla. Ohjeistukseen on poimittu keskeisimmät velvollisuudet. Kryptovarojen kanssa toimivien tulee huomioida niihin liittyvä sääntely sekä olla tietoisia, mitä sääntelyhankkeita on tulossa¹²³.

Luvussa 6 ohjeistetaan tarjoajien toimintaa uuden, mutta ei vielä lainvoimaisen lainsäädännön mukaiseen toimintaan.

3.2 Lainsäädäntö ja ohjeet

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen on säännelty viidennellä rahanpesudirektiivillä, joka on implementoitu Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Rahanpesulain (444/2017) mukaan siinä ilmoitettujen ilmoitusvelvollisten tulee noudattaa sen säännöksiä. ResL:n 1 luvun 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ovat muun muassa luottolaitokset ja maksulaitokset sekä asianajajat. **Anonyymiyttä ja siihen liittyviä ongelmia on ratkottu sillä, että kryptovarojen tarjoajat on otettu mukaan lainsäädäntöön¹²⁴. Virtuaalivaluuttalain 13 §:n mukaan myös kryptovarojen tarjoajat ovat rahanpesulain mukaisia ilmoitusvelvollisia.** Kryptovarojen tarjoajilla ei ole ennen ollut EU:n määräämää velvollisuutta tunnistaa epäilyttävä toiminta. Tämä on mahdollistanut kryptovarojen käytön rahanpesun sekä terrorismin rahoitukseen.¹²⁵

¹²³ Finanssivalvonta, 2019.

¹²⁴ Lisäksi kansalliset rahanpesun selvittelykeskukset ovat toimivaltaisia tiedon hankkimiseksi, kun tiedon avulla on mahdollista yhdistää kryptovarojen verkko-osoitteet kryptovarojen omistajan henkilöllisyyden kanssa, Hautamäki ja muut, 2019, s. 18

¹²⁵ Viides rahanpesudirektiivi, kohdat 8 ja 9.

Virtuaalivaluuttalaissa kryptovarojen tarjoajille asetetaan velvollisuuksia, jotka liittyvät muun muassa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen. Kryptovarojen tarjoajien tulee pystyä huomioimaan nämä niiden liiketoiminnassaan.¹²⁶ Sääntely on kansallisesti laajempaa, kuin viidennessä rahanpesudirektiivissä. Finanssivalvonnalla on mahdollisuus antaa tarkempia ohjeistuksia menettelytapoihin ja muuhun toimintaan liittyen. Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee tutustua Finanssivalvonnan ohjeisiin: ”Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet (2/2019)”. Siinä Finanssivalvonta on täsmentänyt kryptovarojen tarjoamiseen liittyviä velvoitteita. Niiden tavoitteena on ohjeistaa kryptovarapalvelun tarjoajia markkinoille tulosta sekä tehostaa rekisteröitymiseen liittyvää prosessia ja ohjeistaa, miten markkinoilla toimitaan.¹²⁷ Kryptovaroja ostavien, myyvien sekä niitä maksuvaroiksi hyväksyvien tulee myös ottaa huomioon Verohallinnon ohjeistus koskien kryptovarojen tuloverotusta. Myös louhijoiden tulee tutustua kyseiseen ohjeistukseen.¹²⁸

Finanssivalvonnan ”Määräykset ja ohjeet (4/2019)” sisältämiä määräyksiä sekä ohjeita sovelletaan niihin, jotka on lueteltu Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008 5 §:ssä ”muihin finanssimarkkinoilla toimiviin” eli virtuaalivaluuttalain 2 §:n mainittuihin kryptovarojen tarjoajiin.

3.3 Rekisteröitymisvelvollisuus ja sen ehdot

Kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden, lompakkopalvelun tarjoajien sekä vaihtopalveluiden (myös markkinapaikat) tulee rekisteröityä Finanssivalvonnalle virtuaalivaluuttalain 4 §:n mukaan ennen kuin se tarjoaa kryptovaroihin liittyviä palveluita. Finanssivalvonnan tehtäviin kuuluu puuttua laiminlyönteihin¹²⁹. Käytännössä

¹²⁶ Hautamäki ja muut, 2019, s. 18.

¹²⁷ Finanssivalvonta, 2019, s. 2, 7.

¹²⁸ Finanssivalvonta, 2019.

¹²⁹ Hautamäki ja muut, 2019, s. VII; Finanssivalvonta, 2019.

tämä tarkoittaa sitä, että rahanpesulainsäädännön sekä uuden lain asettamat vaatimukset tulee pystyä täyttämään, jotta rekisteröinti onnistuu. Jos yritys ei täytä rekisteröintiin liittyviä edellytyksiä, sillä ei ole enää lupaa toimia markkinoilla. Tästä voi mahdollisesti seurata se, että yritykset, joilla kotipaikkana on Suomi, siirtävät toiminnan toiseen maahan. Tällöin on kuitenkin huomioitava se, että kun palveluita tarjotaan Suomessa, se voi edelleen vaatia Suomen lainsäädäntöön perustuvan rekisteröitymisvelvollisuuden.¹³⁰ On syytä myös huomata, että laki soveltuu niihin kryptovarujen tarjoajiin, jotka toimivat Suomesta ulkomaille. Eli vaikka he eivät tarjoa palveluita Suomessa, on heidän alueellinen liityntänsä Suomeen, jonka takia joko oikeushenkilönä tai luonnollisina kotimaisina henkilöinä heidän tulee noudattaa Suomen lainsäädäntöä. Virtuaalivaluuttalakea ei voida kiertää tarjoamalla palveluita Suomen ulkopuolelle.¹³¹

Virtuaalivaluuttalain 15.1 § ja 15.2 §:n mukaan Finanssivalvonnan tulee kieltää palvelujen tarjoaminen, jotka liittyvät kryptovaroihin, jos sitä harjoitetaan ilman rekisteröitymistä. Erityisen syyn vaatiessa kielto tarpeen mukaan voidaan kohdistaa johonkin muuhun henkilöön. Tämä muu henkilö voi toimia sen henkilön lukuun, joka harjoittaa kiellettyä toimintaa tai tämä henkilö toimii palvelunharjoittajan palveluksessa. Kieltoa tulee uhkasakolla tehostaa, jollei tämä ole tämä ole tarpeetonta jostain erityisestä syystä johtuen. Finanssivalvonnalla on myös oikeus määrätä Finanssivalvonnasta annetun lain mukaisesti julkinen varoitus.

Virtuaalivaluuttalain 6 luvun 1 §:n, 2 §:n ja 3 §:n mukaan rekisteröinnin edellytyksinä on, että hakija on oikeutettu harjoittamaan Suomessa elinkeinotoimintaa eikä ole hakemisen aikana konkurssissa. Hakijan ollessa luonnollinen henkilö, tulee tämän olla täysi-ikäinen, jonka lisäksi hänellä ei saa olla määrättyä edunvalvojaa tai muutenkaan

¹³⁰ Finanssivalvonnalla on käytössään Laki Finanssivalvonnasta (878/2008) mukaiset valvontavaltuudet, Finanssivalvonta, 2019. Finanssivalvonnan nettisivuilta on saatavissa rekisteri (<https://www.finanssivalvonta.fi/rekisterit/varoituslistat/luvattomia-palveluntarjoajia-kokevat-varoitukset/>), josta voi hakea luvattomia palveluntarjoajia koskevia varoituksia. Hakusanoilla voi hakea esimerkiksi tiettyä yritystä ja löytää sen rekisteristä, jos Finanssivalvonnalla on esimerkiksi epäily, että palveluntarjoajana toimiva yhtiö on huijausta, Finanssivalvonta, 2018.

¹³¹ Hautamäki ja muut, 2019, s. 28.

hänen kelpoisuuttaan toimia ei ole millään tavalla rajoitettu. Hakijan tulee olla luotettava.

Virtuaalivaluuttalain 7.1 §:n mukaan rekisteröinnin edellytyksiin kuuluu luotettavuusvaatimus, mikä tarkoittaa sitä, että avainhenkilönä toimiva kryptovarojen tarjoaja ei saa olla syyllistynyt edeltävään viiteen vuoteen ennen rekisteröinti-ilmoitusta sellaiseen rikokseen, josta rangaistuksena olisi tuomittu vankeutta. Myöskään sellaiseen rikokseen ei ole saanut syyllistyä kolmeen edeltävään vuoteen, josta on annettu rangaistuksena sakkoja. Sakkorangaistus estää kryptovarapalveluiden tarjoamisen, mikäli sen katsottaisiin osoittavan hakijan olevan sopimaton kyseiseen toimintaan, omistamaan yhteisöä, joka harjoittaa kyseistä toimintaa taikka toimimaan jäsenenä yhteisön hallituksessa (tai varajäsenenä). Tähän lukeutuu myöskin toimiminen toimitusjohtajana tai tämän sijaisena tai ylipäätään ylimpään johtoon kuuluvana. Hakija on voinut myös jollain muulla tavalla aiemmin osoittaa, että on sopimaton edellä mainituissa positioissa toimimiseen.

Virtuaalivaluuttalain 7.2 §:n mukaan hakijan ollessa oikeushenkilö, koskee luotettavuusvaatimus sekä toimitusjohtajaa että tämän sijaista, hallituksen jäseniä ja varajäseniä, hallintoneuvoston sekä siihen rinnastettavia toimielimien jäseniä sekä varajäseniä, vastuunalaisia yhtiömiehiä, muita ylimpään johtoon kuuluvia sekä niitä, joilla joko suoraan taikka välillisesti on vähintään 1/10 osa osakkeista osakeyhtiöstä. Omistus voi olla myös niiden tuottamaa omistus- taikka määräämisvaltaa, kun kyseessä on yhteisö osakeyhtiötä lukuun ottamatta. Virtuaalivaluuttalain 7.3 §:n mukaan luotettavana hakijaa ei pidetä, jos hän on kolmen edellisen vuoden aikana joko toistuvasti taikka huomattavan paljon laiminlyönyt ilmoitus-, rekisteröitymis- ja maksuvelvollisuuksiaan, kuten veroja, lakisääteisiä työkyvyttömyys-, eläke- tai tapaturmamaksuja tai Tullin maksuja. Virtuaalivaluuttalain säännöksiä ei sovelleta sen 4 §:n mukaan sellaiseen elinkeinonharjoittajaan, jonka kryptovaroihin liittyviä palveluita tarjotaan rajatussa verkkoympäristössä. Säännöksiä ei myöskään sovelleta sellaiseen elinkeinonharjoittajaan, jonka kryptovaroihin liittyvien palveluiden tarjoaminen on

satunnaista jonkun muun ammattitoiminnan yhteydessä. Ammattitoiminnan tulee olla joko toimiluvan, rekisteröinnin tai ennakkollista hyväksyntää edellyttävää ammattitoimintaa.

Merkittävät muutokset liiketoimintamalleihin ovat olleet todennäköinen toimenpide, jotta kryptovarojen tarjoajat ovat pystyneet tarjoamaan kryptovarapalveluita lainsäädännön voimaantulon jälkeen¹³². Rekisteröinnin edellytykset täyttävillä toimijoille sääntely käytännössä on tarkoittanut ainakin kustannusten nousua liiketoiminnassa. Palveluntarjoajan tulee jatkuvasti panostaa sen compliance-toimintoihin eli ohjeiden mukaiseen toimintaan. Toimijan tulee pitää ajanmukaista riskiarvioita rahanpesusta, seurata sen asiakkaiden liiketoimia ja tehdä ilmoitus epäilyttäviin liiketoimiin liittyen Keskusrikospoliisille. Toimijoiden tulee myös maksaa Finanssivalvonnalle vuosittainen 2100 euron valvontamaksu.¹³³

3.4 Rekisteriin ilmoitettavat tiedot sekä ilmoittaminen muutoksista

Virtuaalivaluuttalain 8 §:n kohtien 4-6 mukaan rekisteriin merkitään, jos ilmoituksen tekijälle on määrätty julkisia varoituksia tai kieltoja. Kieltojen tehosteeksi on tullut asettaa uhkasakko. Tämän lisäksi tulee ilmoittaa päivämäärä, jolloin rekisteröinti on tehty ja syyt sekä ajankohdat, jos rekisteristä poistetaan jotain. Virtuaalivaluuttalain 8 §:n momentin 2 mukaan kryptovarapalvelun tarjoajan tulee ilmoittaa viipymättä Finanssivalvonnalle, jos tiedot rekisterissä muuttuvat. Ilmoitus tulee myös tehdä siitä, että tarjoaja ei ole edeltävään kuuteen kuukauteen tarjonnut samanlaisia palveluita tai kun se lopettaa toimintansa.

¹³² Asiakkaan tuntemisen vaatimusta voi joidenkin yritysten olla vaikea sovittaa niiden liiketoimintamalleihinsa, jos heidän asiakkaina toimii koko maailma. Tämä johtuu siitä, että asiakkaan henkilöllisyyttä voi olla vaikea todentaa, jos kohdemaassa ei ole vahvan sähköisen tunnistamisen tunnistamisvälineitä taikka laajoja viranomaisrekistereitä, Finanssivalvonta, 2019.

¹³³ Finanssivalvonta, 2019.

Virtuaalivaluuttalain 8 §:n kohtien 1-3 mukaan rekisteriin tulee merkitä elinkeinonharjoittajan (yksityisen) nimi kokonaisuudessaan sekä henkilötunnus. Sen puuttuessa ilmoitetaan syntymäaika ja toiminimi sekä aputoiminimi, jos sellainen on. Myös tunniste, kuten yhteisö- tai yritystunnus ilmoitetaan, kuten päätoimipaikka sekä kryptovarapalveluita tarjoavien paikkojen käyntiosoite. Kun kyseessä on oikeushenkilö, ilmoitetaan toiminimi ja aputoiminimi, jos sellainen on sekä edellä mainitut muut asiat. Rekisteriin tulee myös merkitä henkilöt, joiden osalta luotettavuus rekisteröinti-ilmoituksen yhteydessä on selvitetty. Se tarkoittaa nimien sekä henkilötunnusten ilmoittamista. Jos henkilöllä ei ole henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. Virtuaalivaluuttalain 9 §:n kohtien 1-3 ja 5 mukaan tietyt tiedot, jotka on merkitty rekisteriin, tulee olla saatavilla yleisesti sähköisessä tietoverkossa. Näitä tietoja ovat esimerkiksi yksityisen elinkeinonharjoittajan ja oikeushenkilön nimet sekä toiminimet ja muut tiedot, kuten päätoimipaikat ja käyntiosoitteet sekä se, mitä kryptovaroihin liittyviä palveluita tarjotaan. Toimitusjohtajan ja muiden hallitusten jäsenten ja vastaavien henkilöiden nimet ovat julkisia. Julkisesti saatavilla tulee olla myös, jos ilmoituksen tekijä on saanut julkisia varoituksia tai kieltoja, joiden tehosteena on ollut uhkasakko.

3.5 Asiakasvarojen säilyttäminen ja suojaaminen

Kryptovarat ovat alttiita tietoturvauhille. Niiden luonne poikkeaa esimerkiksi fiat-valuutasta.¹³⁴ Tämän takia Finanssivalvonta ja virtuaalivaluuttalain 11 § momentti 1 velvoittaa, että kryptovarapalvelun tarjoajan tulee suojata kaikki varat sekä kryptovarat, jotka se vastaanottaa sekä palvelunkäyttäjiltä että toisilta palveluntarjoajilta. Varat tarkoittavat sekä käteistä että sähköistä rahaa ja raha-arvoa tilille kirjattuna. Virtuaalivaluuttalain 11.2 §:n mukaan rahat tulee säilyttää niin, ettei synny vaaraa varojen sekoittumisesta toisten tai palveluntarjoajan omiin varoihin. Tilanteessa, jossa

¹³⁴ Tanninen, 2019.

varat ovat siirtämättä seuraavana vuorokautena varojen vastaanottamisesta, tulee kryptovarapalvelun tarjoajan tallettaa varat joko keskuspankin, talletuspankin tai muun toimiluvan saaneen luottolaitoksen tilille.¹³⁵ Finanssivalvonnan ohjeen mukaan varat voidaan myös tallettaa helposti rahaksi muutettaviksi sekä vähäriskisiin arvopapereihin taikka sijoituskohteisiin. Finanssivalvonta määrittelee, milloin arvopaperi tai muu sijoituskohde on vähäriskinen ja rahaksi helposti muutettava.¹³⁶ Virtuaalivaluuttalain 11.1 §, 11.2 § ja 11.3 §:n mukaan Finanssivalvonnalle tulee ilmoittaa etukäteen niistä toimintojen merkittävistä muutoksista, joihin on ryhdytty asiakasvarojen säilytystä koskien.

Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee pitää kirjaa sekä omista että asiakasvaroistaan. Tähän kuuluu kirjanpidon varmistaminen eheäksi ja luotettavaksi. Tietojärjestelmissä tulee olla sellaiset kontrollit, jotka auttavat kirjanpitämisessä.¹³⁷ Kryptovaran tarjoajan tulee laatia riskiarvio siitä, miten asiakasvaroja eli kryptovaroja säilytetään ja suojataan. Sen tulee pitää sisällään selvitys siitä, miten asiakasvarojen suojaus ja säilytys varmistetaan, kun toiminnan harjoittaminen lopetetaan tai liiketoiminta siirretään. Riskiarviossa tulee kertoa, miten asiakasvarat tällöin palautetaan. Prosesseille tulee olla toiminnan katkoksen varalta vaihtoehtoinen toimintamalli. Tärkeää on, että tärkeä tieto on palautettavissa.¹³⁸

Finanssivalvonnan antaman määräyksen mukaan asiakkaiden kryptovaroja saa olla säilytettynä järjestelmään, joka on kytketty julkiseen tietoverkkoon vain määrä, minkä valvottava pystyy kattamaan menettäessään ne. Varojen menettämisen varalta sen tulee tehdä riskiarvio, jossa se on arvioinut, paljonko se pystyisi menetettyjä varoja kattamaan. Finanssivalvonta suosittelee, että asiakkaiden kryptovaroja säilytettäisiin sellaisessa järjestelmässä, joka on kytketty julkiseen tietoverkkoon vain määrä, minkä

¹³⁵ Finanssivalvonnan ohjeistus tarkoittaa, että asiakasvarojen eli kryptovarojen säilytys ja suojaaminen käytännössä tarkoittaa kryptovarojen luonteen takia usein yksityisten salausavainten säilytystä sekä suojausta luotettavasti, Finanssivalvonta, 2019, s. 10.

¹³⁶ Finanssivalvonta, 2019, s. 9

¹³⁷ Finanssivalvonta, 2019, s. 8-9.

¹³⁸ Finanssivalvonta, 2019, s. 8-9.

valvottava kykenee kattamaan omilla varoillaan, vakuutuksella taikka muulla järjestelyllä riskiarvion perusteella.¹³⁹

Asiakasvaroihin kuuluvat kryptovarot, jotka on vastaanotettu niiden vaihtamiseksi, tulee käsitellä niin, että niiden käsittelyä koskevat palvelut, tiedot, tietojärjestelmät sekä tietoliikenne on suojattu. Palveluiden saatavuus tulee myös olla varmistettu teknisillä, hallinnollisilla ja muilla toimenpiteillä. Kryptovarapalvelun tarjoajan tietojärjestelmät ja niihin liittyvä tietoturvallisuus tulee olla riittävän hyviä siihen nähden, mikä niiden toiminnan luonne ja laajuus ovat. Myös yleinen tekninen kehitystaso ja tietoturvaohjeiden vakavuus vaikuttavat siihen, mikä tietoturvallisuuden taso nähdään riittäväksi. Tämän lisäksi tarjoajalla täytyy olla kryptovarojen käsittelyä koskien riittävä osaaminen, sisäinen valvonta ja organisaatio, jotta kryptovaroja voidaan tallettaa, siirtää, käsitellä ja arkistoida. Toiminnot voidaan ulkoistaa, mutta silloin tulee olla varma siitä, että palvelujen toimittaja on tietoinen Finanssivalvonnan määräyksistä ja ohjeista sekä noudattaa niitä.¹⁴⁰

Tietojärjestelmiin sisäänkäynti tulee olla valvottua. Tietojärjestelmissä käsiteltävät tapahtumat, kuten kommunikoivien osapuolten tunnistus sekä todentaminen tulee hoitaa asianmukaisesti. Tähän kuuluu myös se, että käsiteltävät tapahtumat tietojärjestelmissä ovat kiistämättömiä ja ne voidaan tarvittaessa aukottomasti jäljittää. Riskit, jotka ovat keskeisiä, tulee niiden hallintakeinojen lisäksi dokumentoida. Riskien hallinta tulee myös huomioonottaa rakentamalla tarvittavia kontrolleja. Häiriötilanteita varten tulee olla toipumissuunnitelmat, joissa kerrotaan, miten tietojärjestelmät häiriötilanteessa saadaan toimimaan. Tietojärjestelmiin liittyvät varmuuskopiot tulee olla sijoitettuna niin kaukana itse tietojenkäsittelykeskuksesta, että tietojen mukana ei voi tuhoutua myös niiden varmistukset.¹⁴¹

¹³⁹ Finanssivalvonta, 2019, s. 10-11.

¹⁴⁰ Finanssivalvonta, 2019, s. 10.

¹⁴¹ Finanssivalvonta, 2019, s. 10-11.

3.6 Kryptovarojen markkinointi

Virtuaalivaluuttalain 12.1 § mukaan markkinoidessa palveluitaan kryptovarapalvelun tarjoajan tulee antaa kaikki sellaiset tiedot palvelusta, jotka saattavat olla merkityksellisiä, kun asiakas tekee ratkaisuja sitä koskien. Merkityksellinen tieto on esimerkiksi se, paljonko palvelun käyttäminen maksaa, mitkä ovat siihen liittyvät riskit, mikä on kokonaishinta palvelulle sekä kauanko sopimussuhde kestää. Varsinkin kaikista anonyymimmät kryptovarot sisältävät riskin rahanpesun ja terrorismin rahoitukseen, jonka takia niiden markkinoinnissa tulee ilmoittaa niihin liittyvistä riskeistä.¹⁴²

Virtuaalivaluuttalain 12.2 §, 12.3 § ja 12.4 §:n mukaan kiellettyä on antaa tietoa, joka on totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa. Hyvän tavan vastainen sekä sopimaton toiminta asiakasta kohtaan on myös kielletty. Tästä säädetään myös kuluttajansuojalain (38/1978) luvussa 2. Sopimattomana pidetään esimerkiksi sellaista markkinointia, joka ei anna tarpeellista tietoa koskien asiakkaan taloudellista turvallisuutta. Jos kryptovara on sellainen rahoitusväline, joka määritellään arvopaperimarkkinalain (746/2012) 1 luvun 2 §:ssä, sovelletaan siihen kyseistä lakia.

3.7 Asiakkaan tunteminen ja järjestelmät riskien hallitsemiseksi

Keskeistä kryptovarojen tarjoamisessa on asiakkaan tuntemisen vaatimus. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi terroristi- tai rikollisryhmät ovat saattaneet onnistua lähettämään unionin rahoitusjärjestelmään rahaa siirtojen salaamisen tai palveluiden tietynasteisen anonyymiteetin avulla.¹⁴³ Virtuaalivaluuttalain 13.1 § ja 13.2 §:n mukaan kryptovarapalvelun tarjoajan täytyy tuntea asiakkaansa, joka tarkoittaa sitä, että tarjoajan tulee tunnistaa, kuka on tosiasiallinen asiakkaan edunsaaja sekä henkilö, joka

¹⁴² Hautamäki ja muut, 2019, s. 132.

¹⁴³ Viides rahanpesudirektiivi, art. 8.

mahdollisesti toimii asiakkaan puolesta. Henkilöllisyydet tulee tarvittaessa todentaa. Jotta asiakkaista aiheutuva riski tarjoajan toimintaa kohtaan voidaan arvioida, tulee sillä olla riskienhallintajärjestelmät.

Asiakkaan tuntemiseen liittyen on voimassa myös se, mitä säädetään rahanpesulaissa (444/2017). Rahanpesulaissa säädetään kryptovarapalvelun tarjoajille velvoitteita. Näitä velvoitteita ovat esimerkiksi ResL:n 2 luvun 3 §:n, luvun 3, 4. luvun 1 § ja 9. luvun 1 §:n mukaiset velvollisuudet, eli riskiarvion laatiminen rahanpesun sekä terrorismin rahoituksesta, velvollisuus tuntea asiakkaansa, velvollisuus ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos se havaitsee epäilyttäviä liiketoimia tai terrorismin rahoitusta. Tarjoajalla on myös velvollisuus järjestää sen työntekijöille koulutusta ja suojelua, että laatia heille toimintaohjeet, jotta lain säännöksiä noudatetaan.¹⁴⁴

ResL 3 luvun 2.1 §:n mukaan, kun perustetaan vakituinen asiakassuhde, tulee asiakas tunnistaa ja todentaa hänen henkilöllisyys. Satunnainenkin asiakas tulee tunnistaa ja hänen henkilöllisyytensä todentaa silloin, kun liiketoimen tai yhteisten liiketoimien yhteenlaskettu suuruus on ainakin 10 000 euroa.¹⁴⁵ Finanssivalvonta suosittelee, että kryptovaran tarjoajilla olisi tietyissä tilanteissa käytössään analyysiohjelma, jonka avulla asiakas voitaisiin tuntea ja tämän toimintaa voitaisiin seurata. Analyysiohjelmaa suositellaan, jos liiketoiminnan laajuus ja luonne edellyttää sitä riskiarvion mukaan. Ohjelman avulla kryptovaran tarjoaja voi arvioida myös riskejä, joita asiakkaat voivat sen toiminnalleen aiheuttaa.¹⁴⁶

Finanssivalvonta suosittelee, että mikäli se sallii asiakkailtaan sen, että sen palveluun siirretään tai sieltä siirretään pois kryptovaroja hyödyntäen sellaisia toiminnallisuuksia, joilla on tarkoitus hävittää kryptovarojen alkuperä, että tämä huomioitaisiin rahanpesun

¹⁴⁴ Finanssivalvonta, 2019, s. 12.

¹⁴⁵ Ks. Finanssivalvonnan standardi 2.4 asiakkaan tuntemisesta sekä rahanpesun että terrorismin estämisestä, jossa määritellään esimerkiksi se, kuka on vakituinen ja kuka muu kuin vakituinen eli satunnainen asiakas.

¹⁴⁶ Finanssivalvonta, 2019, s. 12. Ks. Etätunnistamista koskeva tehostettu tuntemisvelvollisuus ResL 3:11 §:n mukaisesti.

sekä terrorismin rahoittamisen riskiarvioissa.¹⁴⁷ ResL 3 luvun 4.3 §:n mukaan tarvittaessa tulee selvittää, mistä liiketoimen varat ovat peräisin.

Virtuaalivaluuttalain 10 §:n mukaan kryptovarapalvelun tarjoajan tulee säilyttää asiakirjat sekä tiedot koskien kryptovarapalveluita viisi vuotta siitä, kun peruste tietojen merkitsemistä rekisteriin on tullut päätökseen. Jos muussa laissa säädetään muusta ajasta, se menee kyseisen ohjeistuksen edelle. Jos palvelusta on syntynyt erimielisyys, tulee asiakirjat sekä tiedot, säilyttää niin kauan, että asia saadaan sovittua tai ratkaistua.

3.8 Kryptovarapalvelun tarjoajan poistaminen rekisteristä

Virtuaalivaluuttalain 16 § kohtien 1-4 ja 16.2 §:n mukaan kryptovarapalvelun tarjoaja tulee Finanssivalvonnan toimesta poistaa viivytyksettä rekisteristä tietyissä tilanteissa. Esimerkiksi jos kryptovarapalvelun tarjoaja ei ole edeltävän kuuden kuukauden aikana joko tarjonnut kryptovaroja tai se on kokonaan lopettanut toiminnan. Myös jos kryptovarapalvelun tarjoaja on harhaanjohtavien tai virheellisten tietojen vuoksi hyväksytty mukaan rekisteriin, tulee se poistaa rekisteristä. **Poistaminen tulee toteuttaa myös, jos edellytykset rekisteröintiin eivät täyty enää tai jos kryptovarapalvelun tarjoajan taikka sen ylemmässä johdossa ilmenee toimintaan liittyviä toistuvia tai vakavia laiminlyöntejä taikka tarjoajalle on jo asetettu toimintakielto. Finanssivalvonta voi tämän lisäksi sen yhteydessä, kun tarjoaja poistetaan rekisteristä, antaa toimenpidemääräyksiä turvatakseen asiakkaiden etuja. Näihin toimenpiteisiin tarjoajan tulee ryhtyä, jotta toiminta lopetetaan.**

¹⁴⁷ Finanssivalvonta, 2019, s. 13

3.9 Muut seuraamukset

Virtuaalivaluuttalain 17.1 §, 17.2 § ja 17.3 §:n mukaan tilanteessa, jossa kryptovarapalvelun tarjoaja laiminlyö olennaisesti sen seuraavaksi lueteltuja velvollisuuksia eikä korjaa laiminlyöntejä kohtuullisen ajan kuluessa, jonka Finanssivalvonta sille asettaa, voi Finanssivalvonta kieltää tarjoajan toiminnan jatkumisen, kunnes laiminlyönti korjataan. Tehosteeksi se voi asettaa uhkasakon tai julkisen varoituksen, josta säädetään Finanssivalvonnasta annetussa laissa.

Virtuaalivaluuttalain 10 §, 11 § ja 13 §:n mukaiset velvollisuudet: Finanssivalvonnalle ilmoittaminen, kun rekisteriin merkityt tiedot muuttuvat sekä ilmoittaminen, kun kryptovarapalveluita ei ole tarjottu viimeisen kuuteen kuukauteen tai toiminta on lopetettu. Asiakirjojen sekä muiden tietojen kryptovarapalveluun liittyvistä palveluista säilytys viisi vuotta siitä alkaen, kun peruste tietojen merkitsemisestä rekisteriin on loppunut, sekä palvelunkäyttäjien että toisten palveluntarjoajien kryptovarojen sekä varojen suojaaminen niin, ettei ole vaaraa siitä, että ne sekoittuvat keskenään. Tallettaminen tulee tehdä, jos varoja ei siirretä niiden vastaanottamisesta seuraavana arkipäivänä. Talletus tulee tehdä joko keskuspankin tilille, talletuspankin tilille tai muuhun toimiluvan saaneeseen luottolaitokseen, jolla on oikeus vastaanottaa talletuksia. Merkittävien muutoksen ilmoittaminen Finanssivalvonnalle etukäteen, kun kyse on asiakasvarojen säilytyksestä sekä velvollisuus tuntea asiakkaat, joka tarkoittaa asiakkaan tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista sekä henkilöitä, jotka toimivat asiakkaidensa lukuun. Tarvittaessa henkilöllisyys pitää todentaa.

4 KRYPTOVAROIHIN LIITTYVÄT RISKIT JA UUDEN SÄÄNTELYN TARVE

4.1 Digitalisaation aiheuttamat riskit

Yhteiskuntamme rakenteiden yksi suurimmista muuttajista on digitalisaatio¹⁴⁸. Globaali talousjärjestelmä on myös muutoksessa kohti ekosysteemiä, joka perustuu digitalisaatioon. Tämä tarkoittaa systeemiä, jossa raha ja erilaiset arvot vaihtavat omistajaa valon nopeudella tietoverkkojen avulla. Iso osa rahasta maailmassa ei ole seteleiden ja metallisten kolikoiden muodossa vaan sähköisessä muodossa. Nykyinen järjestelmä on kuitenkin kymmeniä vuosia vanha ja vaatii sekä työvoimaa että aikaa toimiakseen.¹⁴⁹ Digitalisaatiosta käytetään lyhennettä TVT eli tieto- ja viestintäteknologia (eng. Information and Communication Technology) eli ICT¹⁵⁰. Tieto- ja viestintäteknikalla tuetaan järjestelmiä, jotka ovat käytössä yhteiskunnassa päivittäin. Erityisesti finanssialalla se on tärkeä osa monimutkaisten järjestelmien hallintaa. Digitalisaation lisääntyessä tieto- ja viestintäteknikankin riskit kasvavat, mikä tekee esimerkiksi finanssijärjestelmistä alttiimpia TVT-häiriöille ja kyberuhille.¹⁵¹

Taloudellinen kehitys tulee ensin, jonka jälkeen lainsäädäntö seuraa kehitystä¹⁵². Lainsäädännön jatkuva mukautus on välttämätöntä, jotta riskejä voidaan hallita muun muassa siksi, että rikolliset käyttävät järjestelmien puutteita sekä niin sanottuja porsaanreikiä hyödykseen¹⁵³. Kryptovaroihin liittyvän lainsäädännön pitäisi ottaa huomioon tulevaisuuden vaatimukset. Tämä tarkoittaa, että sen tulee pysyä teknologian ja innovoinnin kehityksen tahdissa.¹⁵⁴ Riskienhallinta ja riskien huomioiminen on erityisesti stressikausien aikana tärkeää. TVT:stä aiheutuvia riskejä ja niin kutsuttua

¹⁴⁸ Päläs ja muut, 2019, s. 1.

¹⁴⁹ Johansson ja muut, 2019, s. 79-80.

¹⁵⁰ MiCA, COM (2020) 595 final, s. 0.

¹⁵¹ MiCA, COM (2020) 591 final, s. 13.

¹⁵² Hautamäki ja muut, 2019, s. 12.

¹⁵³ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

¹⁵⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 19.

digitaalista häiriönsietokykyä on pyritty parantamaan erityisesti Euroopan tasolla ja erityisaloilla, esimerkiksi finanssipalvelujen alalla.¹⁵⁵

4.2 Kryptovaroihin liittyvät riskit ja haitat

Euroopan pankkiviranomainen on yksilöinyt 70 kryptovaroihin liittyvää riskiä. Näistä 29 on niin sanottuja suuria riskejä. Yleisimmät riskit ovat kryptovarojen vaihtamiseen liittyvät petokset, kryptovaran arvon raju heilahtelu, kryptovaraan liittyvät varkaudet, henkilöllisyyteen liittyvät väärinkäytökset sekä kryptovarajärjestelmän epäluotettavuus.¹⁵⁶ Finanssivalvonta tai mikään muu viranomainen ei osallistu virtuaalivarajärjestelmissä tapahtuvaan arvonmuodostukseen eli niiden saldo perustuu niiden käyttäjien väliseen luottamussuhteeseen¹⁵⁷. Nykyisen lainsäädännön puitteissa Finanssivalvonta ainoastaan toimii rekisteröintiviranomaisena kryptovarapalvelun tarjoajille sekä valvojana. Rekisteröinnin avulla varmistetaan, että kryptovaratoimijat toimivat lakisääteisten vaatimusten mukaan.¹⁵⁸

Hallituksen esityksen (167/2018 vp) mukaan kryptovaroihin liittyviä riskejä ovat myös kryptovarajärjestelmän epäluotettavuus ja täten riskit sen käyttäjille esimerkiksi kryptovarojen vaihtamisen yhteydessä. Kryptovaroja voidaan myös veloittaa väärin ja niiden arvoa voidaan manipuloida. Kryptovarot eivät myöskään käy kaikkialla maksuvälineenä. Esityksessä todetaan, että riski rahanpesun taikka terrorismin rahoitukseen liittyen ovat olemassa. Myös vaara siitä, että kryptovara-alustan tarjoaja katoaa markkinoilta yllättäen, on mahdollinen. Kuluttajalla ei ole nykyisen lainsäädännön perusteella suojaa näiden väärinkäytösten tai virheiden varalta.¹⁵⁹

¹⁵⁵ MiCA, COM (2020) 591 final, s. 0-1.

¹⁵⁶ HE (167/2018 vp), s. 45.

¹⁵⁷ Finanssivalvonta, 2019.

¹⁵⁸ Karhunen, 2022.

¹⁵⁹ HE (167/2018 vp), s. 44-45.

Kuluttaja ei myöskään välttämättä osaa tunnistaa tai huolella arvioi kaikkia riskejä, joita kryptovarasijoittamiseen liittyy¹⁶⁰.

Ilmastotaloustieteilijä Christian Stoll on tutkinut kryptovarojen hiilijalanjälkeä sekä yhdysvaltalaisessa yliopistossa että teknisessä yliopistossa Münchenissa. Hänen mukaansa bitcoinin hiilijalanjälki on merkittävä ja ilmastopäästöt siitä ovat vähintään Suomen luokkaa. Päästöt johtuvat siitä, että bitcoinin louhinta kuluttaa sähköä ja täten tuottaa päästöjä. Myös muut kryptovarot lisäävät ilmastopäästöjä.¹⁶¹ Tämän tutkielman jäljemmissä luvuissa käsitellään asetusehdotusta koskien kryptovaramarkkinoita. Siitä ilmenee, että kryptovarapalvelualalla toimivilla on sen mukaan uudenlaisia velvollisuuksia koskien ympäristö- ja ilmastoalan jälkeä.

Poliisiammattikorkeakoulun vuonna 2015 laatimassa tutkimuksessa selvitettiin, mitä kansallisia riskejä Suomessa on liittyen rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. Tutkimuksen perusteella kryptovarioihin liittyy todella vakava riski rahanpesun sekä terrorismin rahoitusta koskien. Eräät kansainväliset tahot ovat arvioineet, että jopa neljäsosa niistä, jotka käyttävät bitcoinia ja puolet niihin liittyvistä transaktioista liittyy laittomaan toimintaan. Vuosittain laitonta toimintaa koskien bitcoinia on arvioitu olevan noin 72 miljardia dollaria. Suomessa kryptovarojen käyttö liittyy varsinkin huumausaine- sekä petosrikollisuuteen.¹⁶² Kryptovaroja käytetään maksamiseen esimerkiksi tor-verkossa, jolloin ostokset voivat olla laittomia. Kryptovaroja voidaan luoda myös pelkästään huijaustarkoituksia varten.¹⁶³ Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomuksessa vuodelta 2014 todetaan, että kryptovarioihin liittyy riski siitä, että kryptovarojen alustan tarjoaja katoaa markkinoilta yllättäen. Tapauksia on useampi ja

¹⁶⁰ Heiskanen, 2017.

¹⁶¹ Ortamo, 2021.

¹⁶² HE (167/2018 vp), s. 44-45.

¹⁶³ Heiskanen, 2017.

sijoittajien kokemat tappiot suuria.¹⁶⁴ Aiemmassa luvussa käsitelty kryptopörssi FTX on tästä tuore esimerkki¹⁶⁵.

Kryptovaroihin liittyvä rahanpesuriski johtuu sen anonyymistä luonteesta sekä siitä, että asiakkaan tunnistamisjärjestelmät ovat heikot. Asiakkaisiin tai liiketoimiin liittyviä tietoja voidaan pitää monessa eri paikassa, joka johtaa siihen, että viranomaisten valvontavastuun määrittäminen ja toteuttaminen vaikeutuu. Myös heidän tiedonsaantinsa on vaikeampaa. Kryptovarot ovat tämän lisäksi ylikansallisia eli maan rajat ylittäviä ja monimutkaisia varoja.¹⁶⁶ Varojen siirto toiseen maahan valvonnalta piiloutumiseksi saattaa vaikuttaa kryptovarojen kysyntään¹⁶⁷. Kansainvälisellä tasolla kryptovarojen käyttöön on yhdistetty sekä huumausainerikollisuus, ihmiskauppa että laitton asekauppa¹⁶⁸.

Finanssivalvonta on vuonna 2017 varoittanut lehdistötiedotteellaan kryptovarojen vaaroista, sillä riskejä ei olla täysin pystytty tunnistamaan. Lehdistötiedotteessa todetaan, että kansalaiset ovat ostaneet kryptovaroja tavoitellen nopeita voittoja.¹⁶⁹ Esimerkiksi bitcoinin arvonlasku saattaa niiden haltijoita estää myymästä niitä, sillä haltijat saattavat toivoa, että niiden arvo tulevaisuudessa nousee. Tilanne voi olla myös päinvastainen eli hinnanlasku aiheuttaa paniikin, jonka myötä haltijat myyvät ne.¹⁷⁰

¹⁶⁴ HE (167/2018 vp), s. 45. Onecoin-kryptovaraa pidetään yhtenä suurimmista kryptovarahuujauksista ihmiskunnan historiassa. Yhdysvaltojen liittovaltion poliisi FBI:n toimesta OneCoin on todettu kansainväliseksi huijaukseksi, sillä kyseistä kryptovaraa ei ollut koskaan oikeasti olemassa. Petoksella kerättiin arvion mukaan noin 15 miljardia euroa. Myös Suomessa on aloitettu petostutkintoja, mutta syyteharkintaan saakka ne eivät ole edenneet, sillä poliisi ei tiedä, miten rikosta kannattaisi tutkia. Tapauksella ei ole vastuuhenkilöitä, jotka voitaisiin osoittaa toimineen rikollisesti. Tahallisuutta ei olla voitu siis osoittaa. Wincapita pyramidihuijauksessa oikeus on määrännyt rikoshyötyjä palautettaviksi, mutta rikossyytteitä oikeus on hylännyt, Mäntysalo, 2022; Närhi, 2022. Kirjailija ja taloustoimittaja Karo Hämäläinen on kirjassaan ”Rikos ja rahastus” tutkinut suurimpia sijoitushuijauksia. Yhtenä huijauksena kirjassaan hän käsittelee Onecoin-huijausta.

¹⁶⁵ Ks. luku 2.4.7

¹⁶⁶ HE (167/2018 vp), s. 44-45.

¹⁶⁷ Heiskanen, 2017.

¹⁶⁸ HE (167/2018 vp), s. 46.

¹⁶⁹ Heiskanen, 2017.

¹⁷⁰ European Parliamentary Research Service, 2014, s. 5.

Kryptovarojen markkinahinnat muuttuvat voimakkaasti ¹⁷¹ ja median uutisointi kryptovaroista vaikuttaa kryptovarojen arvonmuodostukseen¹⁷².

Väitöskirjatutkija ke Sapkotan mukaan kryptovaramarkkinoita ohjailee tunnelma, jonka optimistiset sijoittajat välittävät mediaan. Tiedotusvälineiden määräämä tai välittämä tunnelma taas vaikuttaa bitcoinin ja muiden kryptovarojen arvoon. ¹⁷³ Yksi suurimmista haittapuolista bitcoinissa ja muissa kryptovaroissa onkin niiden voimakas arvon vaihtelu¹⁷⁴. Myös talousnobelisti Paul Krugman on ottanut bitcoin-keskusteluun kantaa toteamalla, että sillä ei ole oikeaa arvoa ja sen hinta perustuu ainoastaan spekulatioihin. Kullalla esimerkiksi on myös käyttöarvoa ja se on perinteinen sekä maailmanlaajuinen arvon ylläpitäjä, jolla maksuja pystyy selvittämään.¹⁷⁵

Ensisijaisesti kryptovaroja käytetään spekulatiivisina sijoituskohteina ¹⁷⁶ . Niranjan Sapkotan mukaan konkurssiherkempiä kryptovaroja voi myös yrittää välttää varomalla kryptovaroja, joiden perustaja on tuntematon. Paljon jo louhittuja, niin kutsuttuja premied-kolikkoja sekä suuria louhintapalkkiota vaativia kryptovaroja kannattaa välttää. Jos kryptovaran ensimmäinen vuorokausi on ollut markkinoilla vahva, jonka jälkeen ensimmäinen kuukausi ei kuitenkaan tuota kuin maltillista tuottoa, ei siihen kannata sijoittaa. ¹⁷⁷ Wall Streetin suuret riskirahastot ovat olleet viime aikoina kiinnostuneita kryptovaroista, jonka lisäksi sähköautovalmistaja Teslan uutisoitiin viime vuonna sijoittaneen 1,5 miljardia yhdysvaltain dollaria bitcoiniin¹⁷⁸. Kun kuitenkin Teslan toimitusjohtaja Elon Musk ilmoitti poistaneensa bitcoinin maksuvaihtoehtoista verkkosivustolta todeten sen olevan ympäristö- ja kestävyysriski, tunnelma markkinoilla kääntyi¹⁷⁹.

¹⁷¹ Finanssivalvonta, 2019.

¹⁷² European Parliamentary Research Service, 2014, s. 5.

¹⁷³ Uutishuone, 2022.

¹⁷⁴ European Parliamentary Research Service, 2014, s. 5.

¹⁷⁵ Lassila, 2021; Ammous, 2018, s. 277.

¹⁷⁶ Finanssivalvonta, 2019.

¹⁷⁷ Uutishuone, 2022.

¹⁷⁸ Ortamo, 2021; Mäntylä, 2021.

¹⁷⁹ Uutishuone, 2022.

Euroopan parlamentti on vuonna 2014 tehnyt tutkimuksen bitcoinista. Sen mukaan bitcoin maksuvälineenä voi olla epävarma, koska se on altis tietomurroille ja sen tarjoamaa anonyymiyttä voidaan käyttää hyväksi esimerkiksi rahanpesussa tai veronkierrossa.¹⁸⁰ Bitcoin ei myöskään ole kaikkialla hyväksytty maksutapa. Sitä ei välttämättä koskaan myöskään tulla täysin hyväksymään, koska sen toimivuus voi kokea odottamattomia haasteita. Bitcoinin kehittyessä ja sen käsitellessä entistä suurempia transaktioita voi seurata asioita, joihin ei voida ennalta varautua ja joita ei olla vielä tutkittu.¹⁸¹ Yksityistalouden ekonomisti Hannu Nummiaro on rinnastanut bitcoinin ilmiönä hypesykliin. Hypesykli oli 2000-luvun alussa valloilla oleva teknokupla osakkeista, jolloin odotukset tuoreesta teknologiasta olivat liian optimistiset. Lopulta markkinat kuitenkin palasivat takaisin realismiin. Bitcoinin hypesykli on ollut useita peräkkäisiä hintaloikkia, jonka jälkeen hintoihin on tullut vahva korjausliike. Uusi nousu kuitenkin on alkanut entistä korkeammalta.¹⁸² Esimerkiksi vuonna 2013 bitcoinin arvo syyskuun ja joulukuun välissä nousi 20 kertaiseksi, mutta sitten se menetti noin 60 % sen arvosta seuraavan kolmen kuukauden aikana¹⁸³.

Vuoden 2017 jälkeen sekä digilompakot ovat lisääntyneet että säilytyspalvelut kehittyneet, jonka lisäksi Mastercard, Visa ja Paypal ovat mahdollistaneet maksamisen kryptovaroilla¹⁸⁴. Myös Microsoft hyväksyy maksamisen bitcoinilla¹⁸⁵. Niranjan mukaan merkittävän riskin muodostaa kryptovarojen säilytys ja digitaaliset lompakot. Riskinä on esimerkiksi isännöidyn lompakkopalvelun takavarikointi, jos kryptovarot säilytetään

¹⁸⁰ European Parliamentary Research Service, 2014, s. 1.

¹⁸¹ European Parliamentary Research Service, 2014, s. 5.

¹⁸² Kuokkanen, 2022.

¹⁸³ European Parliamentary Research Service, 2014, s. 5.

¹⁸⁴ Innovaatioina internet ja tietotekniikka olivat kuitenkin menestys. Suomalainen kryptovarapalveluiden tarjoajan Coinmotionin uutisoitiin tänä vuonna tuoneen markkinoille kryptovaramaksukortin ensimmäisenä yrityksenä pohjoismaissa. Kyseessä on Mastercard-maksujärjestelmään yhdistetty kortti, jolla sen käyttäjä voi maksaa jokapäiväiset ostoksensa käyttäen kryptovaroja. Se muuntaa automaattisesti kryptovarot euroiksi ja sitä voi käyttää sekä kivijalkakaupoissa että verkkokaupoissa maailmanlaajuisesti, ks. Kuokkanen, 2022; LähiTapiola, 2021.

¹⁸⁵ Kun bitcoin-verkkoon liittyy, käyttäjälle luodaan julkinen osoite sekä yksityinen avain, joita voidaan verrata sähköpostiin ja salasanaan: ihmiset pystyvät lähettämään bitcoineja julkiseen osoitteeseen ja yksityisavainta voi käyttää siihen, että lähettää omasta lompakosta bitcoineja muille, ks. Keskitalo, 2022, s. 43; Ammous, 2018, s. 295

kolmannen osapuolen hallussa. Myöskään oma säilytys ei takaa kryptovarojen turvallisuutta.¹⁸⁶

Tällä hetkellä pankit tai muut talouden toimijat eivät ole olleet kovinkaan kiinnostuneita kryptovaroista. Baselin pankkivalvontakomitean arvioinnissa on todettu, että pankkijärjestelmän riskit voivat kuitenkin kryptovarojen myötä kasvaa. Tämä johtuu siitä, että pankit voivat kiinnostua yhä enemmän kryptovaroista ja niihin liittyvistä palveluista kuten myös muista innovaatioista. Tämä voi vaikuttaa jopa myös maailmanlaajuisen rahoitusvakauden tilaan.¹⁸⁷ Baselin pankkivalvontakomitea on valmisteellut vakavaraisuussäännöstöä koskien kryptovaroja. Kun niihin liittyvät markkinat kehittyvät turvallisesti, vältetään se, että toiminnot siirtyvät sektoreille, jotka eivät ole säänneltyjä. Sen tarkoitus on viimeistellä vakavaraisuustrandardit kryptovarioihin liittyen vuoden 2022 loppuun mennessä. Finanssiala ry on kannattanut sen näkemystä asiassa.¹⁸⁸

Neljännessä luvussa havaittujen riskien vuoksi tarve uudelle sääntelylle on ilmeinen. Uutta sääntelyä tarkastellaan seuraavaksi.

¹⁸⁶ Uutishuone, 2022.

¹⁸⁷ Lisäksi Baselin komitean arvioinnin mukaan kryptovarioihin liittyvä arvovaihtelu on ollut suurta historiaa taaksepäin tarkastellessa. Riskit arvovaihtelusta ovat pankeille olemassa, ja ne liittyvät maksuvalmiuteen, luottoriskien kasvuun, markkinariskiin, operatiivisiin riskeihin, kuten kyber- ja petosriskeihin, sekä oikeudellisiin ja jopa maineriskeihin, Karhunen, 2022.

¹⁸⁸ Asiaan liittyviä näkemyksiä on kerätty jo vuonna 2021 ja niiden kerääminen jatkuu edelleen. Eurooppalaisia pankkeja edustava edunvalvontajärjestö EBF on esittänyt jo aiemmin näkemyksensä, että pankkeja ei tule asettaa toisenlaiseen asemaan, kuin muitakaan kryptovaroja käsitteleviä tahoja. Se on korostanut, että tulee kehittää kryptovaroja koskeva vakavaraisuuden kehys, joka kattaa riskit ja on tarpeeksi varovainen, mutta myös antaa pankeille kannustimia kryptovarojen käsittelyyn. Vakavaraisuuskehysriskienhallintamenettelyt kehittyvät sekä markkinoiden sijoittajansuoja kehittyvät, Karhunen, 2022.

5 EU:N UUSI SÄÄNTELYKEHYS

5.1 Miksi uusi kehys tarvitaan?

Erityisesti vuosien 2008-2009 finanssikriisin jälkeen finanssialan sääntely lisääntyi. Finanssikriisiä seurannut Euroopan valtiolainakriisi vuosien 2010-2015 aikana on myös vaikuttanut rahoitusalan sääntelyyn.¹⁸⁹ Finanssikriisin jälkeen finanssijärjestelmää vahvistettiin EU:n finanssialan häiriönsietokykyä parantamalla¹⁹⁰. Finanssikriisin syiksi ollaan arvioitu puutteelliset riskienhallintajärjestelmät, pankkien korkea velkaantumisaste sekä riittämätön likviditeetti. Luottoluokittajien toimintaa osaltaan voidaan pitää epäonnistuneena, sillä arvopaperistettuihin luottoihin liittyvistä riskeistä ei annettu oikeanlaista kuvaa sijoittajille.¹⁹¹ Kryptovarojen siirto ja niiden jäljitettävyyden mahdollistaminen tulee varmistaa mahdollisimman nopeasti, jonka takia lainsäätäjät ovat yhteisymmärryksessä yhdenmukaistaneet kryptovarojen siirtojen jäljittämisen kryptovarojen markkinoita koskevan asetusehdotuksen kanssa.¹⁹² Yhden maailman suurimmista kryptovarapörsseistä FTX:n romahdus näyttää, kuinka tärkeää on, että kryptovaramarkkinoilla tulee noudattaa ennalta sovittuja sääntöjä.

Kryptovarioihin liittyvät mahdollisuudet ja haasteet ovat olleet Euroopan komission tarkastelun kohteena jo vuodesta 2018, jolloin se julkaisi FinTech-toimintasuunnitelman. Vuonna 2017, jolloin markkina-arvo kryptovarojen keskuudessa koki voimakkaan kasvun, kehotti komission varapuheenjohtaja Valdis Dombrovskis Euroopan pankkiviranomaista (EPV) sekä Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista

¹⁸⁹ Maailmantalous ajautui vuonna 2008 pahaan finanssikriisiin. Moni suuri pankki joutui vaikeuksiin, markkinakorot nousivat voimakkaasti ja pörssikurssit laskivat. Finanssikriisi pakotti valtiot sekä keskuspankit poikkeuksellisiin toimiin rahoitusjärjestelmän turvaamiseksi. Finanssikriisiä varjosti Yhdysvalloissa vuotta aiemmin alkanut pankkikriisi, joka johtui niin sanotuista subprime-asuntoluotoista. Subprime-asuntoluotot koskivat alun perin amerikkalaisia asuntoluottoja, mutta koska usea eurooppalainen rahoituslaitos oli ostanut näitä arvopaperistettuja subprime-luottoja, laajeni luottotappio-ongelma Euroopan pankkisektoriin, Eduskunnan pankkivaltuusto, 2008, s. 5-6.

¹⁹⁰ MiCA, COM (2020) 591 final, s. 0.

¹⁹¹ Myös luottoluokitustoimintaa on säännelty finanssikriisin jälkeen entistä voimakkaammin, Wuolijoki, 2022, s. 6.

¹⁹² Euroopan unionin neuvosto, 2022.

(ESMA) muistuttamaan sen antamista varoituksista sijoittajia.¹⁹³ ESMA:n vuonna 2019 antamassa lausunnossa on todettu, että EU-lainsäädännön soveltaminen kryptovaroihin ei ole yksiselitteistä esimerkiksi sen takia, että säännökset saattavat estää DLT-tekniikan käytön. EPV ja ESMA ovat korostaneet, että suurin osa kryptovaroista jäävät EU:n rahoituspalveluun liittyvän lainsäädännön soveltamisen ulkopuolelle lukuun ottamatta rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen torjunnasta annettua lainsäädäntöä EU-tasolla.¹⁹⁴ Valvonta kryptovarojen tarjoajien osalta on verrattavissa muihin rahoitusmarkkinoilla toimiviin yrityksiin ja niiden valvontaan. On arvioitu, että tulevina vuosina kryptovarojen tarjoajien merkitys tulee kasvamaan rahoitusmarkkinoilla. Niiden valvonnassa on huomattu samankaltaisia ominaisuuksia kuin maksulaitosten valvonnassa.¹⁹⁵

Kryptovarapalvelujen tarjoamista yli rajojen vaikeuttaa se, että jäsenvaltiot käyttävät erilaisia lähestymistapoja. Kansalliset lähestymistavat ja niiden lisääntyminen vaarantaa tasapuolisten toimintaedellytysten syntymisen sekä kuluttajan- ja sijoittajansuojan, markkinoiden luotettavuuden, että kilpailun näkökulmasta.¹⁹⁶ Muutama jäsenvaltio on jo ottanut käyttöönsä räätälöidyn järjestelmän, joka koskee osaa kryptovarojen tarjoajista tai niiden toiminnasta¹⁹⁷. Esimerkiksi Saksa, Ranska ja Malta ovat jo ottaneet kansalliset järjestelmät käyttöönsä¹⁹⁸. Kryptovarojen tarjoajat- ja liikkeeseenlaskijat eivät kykene täysin hyötymään sisämarkkinoiden tarjoamista eduista, koska kryptovaroihin liittyvällä sääntelykohtelulla ei ole oikeusvarmuutta eikä EU-tasolla ole niitä koskevaa sääntely- ja valvontajärjestelmää¹⁹⁹. Kryptovarot eivät tällä hetkellä kuulu unionin rahoituspalveluiden lainsäädännön soveltamisalaan. Ne tulisi täten määritellä niin laajasti, että ne koskisivat kaikenlaisia kryptovaroja.²⁰⁰ Jäsenvaltioiden edustajat ovat kertoneet, että kryptovarojen tarjoajien on tällä hetkellä mahdollista kiertää

¹⁹³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 1.

¹⁹⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 1.

¹⁹⁵ HE (167/2018 vp), s. 48.

¹⁹⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 5.

¹⁹⁷ Euroopan komissio, 2020, s. 4.

¹⁹⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 155.

¹⁹⁹ Euroopan komissio, 2020, s. 4.

²⁰⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 19.

sääntöjä²⁰¹. Monella EU-jäsenvaltiolla ei siis ole kryptovarapalvelun tarjoajiin sovellettavaa järjestelmää, mikä rajoittaa rahoitusta ja sen saatavuutta. Se voi myös rajoittaa mahdollisuuksia saada tarvittavia rahoituspalveluita, esimerkiksi pankkipalveluita, kun kryptovaroihin ja täten myöskin niiden tarjoajiin liittyy epävarmuutta sääntelyn kannalta. Kun edellytykset määräytyvät sen mukaan, missä palveluntarjoaja sijaitsee, seuraus on se, että kryptovaran tarjoajat joutuvat epätasa-arvoiseen asemaan. Tämä estää sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan sekä myöskin vähentää oikeusvarmuutta. EU:n yhteisen kehysten ja oikeusvarmuuden puuttuessa kuluttajat ja sijoittajat altistuvat huomattaville riskeille.²⁰²

Unionissa on käytössä kryptovaroja ja palveluita koskevia kehysiä, sääntöjä ja tulkintoja. Ne haittaavat palveluntarjoajien yrityksiä toiminnan laajentamiseksi EU:ssa. Kun palveluiden tai tuotteiden tarjoajien täytyy tutustua useaan eri jäsenvaltion lainsäädäntöön, jopa hankkia kansallisia lupia ja/tai rekisteröintejä ja noudatettava toisistaan poikkeavia eri maiden kansallisia lakeja ja jopa mukautettava liiketoimintamalliaan. Tämä johtaa siihen, että palveluntarjoajien kustannukset kryptovarojen alalla ovat suuret ja toimintaympäristölle ominaisia piirteitä ovat epävarmuus ja oikeudellinen monimutkaisuus. Tämä rajoittaa kryptovaroihin liittyviä toimia, kuten sen kehittämistä ja laajentamista unionin alueella. Jotkut kryptovarojen aiheuttamat merkittävät riskit, kuten petokset, kyberhyökkäykset ja markkinoiden manipulointi ovat asioita, joilta markkinatoimijat, kuluttajat ja sijoittajat eivät saa suojaa. Vaikka jokin jäsenvaltio olisikin ottanut käyttöön kryptovaroja koskevan räätälöidyn palvelun, ei palvelu välttämättä suojaa muun maan markkinatoimijoita.²⁰³

Yhteisen kehysten avulla voidaan poistaa toisistaan poikkeavia, kansallisista sääntelypuutteista johtuvia eroja, joiden seurauksena markkinat pirstaloituvat. Sillä varmistetaan, että markkinat ovat luotettavia niin, että kuluttajilla ja sijoittajilla on käsitys heidän oikeuksistaan. Rahoitusvakauden takaaminen on myös tärkeässä

²⁰¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 7.

²⁰² Euroopan komissio, 2020, s. 4.

²⁰³ Euroopan komissio, 2020, s. 5.

asemassa.²⁰⁴ Yhteinen EU:n kehys myös parantaa kyseisellä alalla toimivien yritysten asemaa vähentämällä kustannuksia sekä toimintaympäristön monimutkaisuutta. Yritykset saavat pääsyn sisämarkkinoille ja oikeusvarmuutta, kun innovointi kryptovarojen markkinoilla turvataan niin, että oikeussäännökset ovat selkeät ja yhdenmukaiset.²⁰⁵ Useimmat kryptovarapalvelun tarjoajista ovat olleet tukemassa kryptovaroja koskevaa sääntelykehystä ja korostaneet sitä, että kehittyäkseen ala tarvitsee ennen kaikkea oikeusvarmuutta.²⁰⁶

5.2 Digitaalisen rahoituksen pakettiin sisältyvä sääntely

MiCA eli Markets in Crypto-Assets Regulation on ehdotuksena osa laajaa digitaalisen rahoituksen pakettia²⁰⁷. Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen on korostanut, että on erittäin tärkeää, että Eurooppa tulevaisuudessa hyödyntää kaikki digiajan tarjoamat edut ja edistää eettisten sekä turvallisten rajojen puitteissa teollista ja innovointikapasiteettiaan. Täten tarvitaan yhteinen lähestymistapa EU-jäsenvaltioiden kesken kryptovarioihin liittyen. Näin voidaan varmistua, että kryptovarojen tarjoamat mahdollisuudet voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin ja niiden aiheuttamat mahdolliset riskit pystytään myös huomioimaan.²⁰⁸

Käytännössä MiCA-asetuksen tarkoitus on suojata kuluttajia tietyiltä riskeiltä, mitä kryptovarioihin sijoittaminen saattaa aiheuttaa. Tämän lisäksi sen on tarkoitus auttaa kuluttajia välttämään sellaisia järjestelmiä, jotka ovat vilpillisiä. Tämä johtuu siitä, että kuluttajilla on nykyisen lainsäädännön puitteissa erittäin rajatut oikeudet korvauksiin tai suojaan erityisesti tilanteissa, joissa liiketoimien tapahtumapaikka on jossain muualla kuin EU:ssa. MiCA koskee kaikenlaisiin palveluihin ja liiketoimiin liittyviä markkinoiden

²⁰⁴ Euroopan komissio, 2020, s. 4.

²⁰⁵ Euroopan komissio, 2020, s. 4.

²⁰⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 7.

²⁰⁷ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²⁰⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s.2.

väärinkäytöksiä. Erityisesti se kuitenkin koskee markkinoiden manipulointia ja sisäpiirikauppoja. **Uudet säännöt asettavat kryptovarapalvelun tarjoajille tiukat vaatimukset liittyen kuluttajien lompakoiden suojeluun. Kryptovarapalvelun tarjoajat ovat myöskin vastuussa, jos joudutaan tilanteeseen, jossa sijoittajien kryptovarot menetetään joko osittain tai kokonaan.**²⁰⁹

5.2.1 Sisältö yleisesti

Ehdotuksen tavoitteena on luoda lähestymistapa, jolla edistetään teknistä kehitystä ja varmistetaan sekä rahoitusvakaus että kuluttajansuoja. Kryptovaroihin liittyvän säädösehdotuksen lisäksi pakettiin kuuluu strategia digitaalisesta rahoituksesta ja säädös digitaalisesta häiriönsietokyvystä (DORA), joka koskee myös kryptovarapalvelun tarjoajia. Pakettiin kuuluu myös ehdotus koskien hajautettua tilikirjaa ja sitä koskevaa teknologiaa (DLT)²¹⁰, joka jätetään tutkielman ulkopuolelle. Euroopan neuvosto hyväksyi digitaalista häiriönsietokykyä koskevan säädöksen (DORA) marraskuussa 2022 tutkielman kirjoituksen aikana²¹¹. Digitaalisen rahoituksen pakettiin sisältyy Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotus (MiCA, COM (2020) 593 final) kryptovarojen markkinoiden asetuksen muuttamisesta, ehdotus (MiCA, COM (2020) 593 final) finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä ja rahanpesun torjuntaan liittyvä kryptovarojen siirtojen avoimuus²¹². Näistä tutkielman pääpainopiste on asetusehdotus kryptovarojen markkinoiden muuttamisesta. Rahanpesun torjuntaan liittyvä kryptovarojen siirtojen avoimuutta käsitellään myös yhdessä luvussa, sillä se tuo uusia velvollisuuksia kryptovarapalvelun tarjoajille.

Paketti kattaa EU-lainsäädännön puutteet varmistamalla, ettei nykyinen lainsäädäntö ole esteenä digitaalisten rahoitusvälineiden käytössä. Tarkoituksena on myös, että

²⁰⁹ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²¹⁰ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²¹¹ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²¹² Euroopan unionin neuvosto, 2022.

EU:ssa toimivat yritykset ja niiden tarjoamat tuotteet ja teknologiat kuuluvat rahoituksen sääntelyn sekä operatiivisten riskienhallinnan piiriin. Tavoitteena paketissa on innovoinnin sekä finanssiteknologian ratkaisujen käyttöönoton tukeminen. Euroopan unionin tilannetta selkeyttämällä kryptovara-alan houkuttelevuus säilytetään.²¹³ Ehdotuksessa asetetaan tiukempia vaatimuksia stablecoineille, joiden käytön on arvioitu lisääntyvän nopeasti. Ne voivat aiheuttaa sekä rahoitusjärjestelmälle, sijoittajille että heidän vastapuolilleen suurempia riskejä.²¹⁴ Puute sääntelyssä aiheuttaa riskejä sen haltijoille. Sääntelykehys edistää Euroopan unionissa oikeusvarmuutta sekä innovointia.²¹⁵

Säädös koskien digitaalista häiriönsietokykyä koskee rahoitusalaalla toimivia yhtiöitä sekä organisaatioita. Heille asetetaan vaatimukset, joita tulee yhdenmukaisesti soveltaa EU:ssa kaikissa jäsenmaissa. Sen tarkoituksena on lieventää sekä ehkäistä kyberuhkia. Säädösehdotus hyväksyttiin virallisesti vuoden 2022 lopussa, eli jokainen jäsenmaa tulee sisällyttämään säädöksen lainsäädäntöönsä.²¹⁶ Euroopalla on johtava asema digitaalisten maksuteknologioiden aloilla. Digitaalisen rahoituksen ottaminen käyttöön tuo etuja kuluttajille ja yrittäjille. Se edistää sekä taloutta että yhteiskunnan kokonaisvaltaista muutosta. Tarkoituksena on, että digitaalisesta rahoituksesta voitaisiin hyötyä ilman, että riskit olisivat niin suuret.²¹⁷

EU:n finanssialan digitaalisen rahoituksen strategian tiedotuksessa sekä vakiintuneita että uusia yrityksiä, rahoitusyrityksiä ja rahoitusteknologian yrityksiä ja niiden

²¹³ Euroopan unionin neuvosto, 2022. Tietoteknisten järjestelmien merkitys nykyaikana on erilainen kuin ennen. Yhdessä oikean ohjelmiston kanssa ne ovat nykyajan liiketoiminnan ydin. Laadukkaita palveluita edullisempaan hintaan on mahdollista saada, kun digitaalisilla verkoilla sekä tietopalveluilla toimintoja voidaan muuttaa digitaalisiksi, COM (2020) 591 final, s. 2.

²¹⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 6.

²¹⁵ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²¹⁶ Euroopan komissio, 2022.

²¹⁷ Maksupalvelut ovat keskeisessä asemassa rahoituspalveluissa. Ne tukevat digitaalista taloutta. Digitaaliset maksuratkaisut tarjoavat ihmisille ja yrityksille turvallisen ja tehokkaan maksutavan. Maksupalveluita tarvitaan kaupoissa sekä sähköisessä kaupankäynnissä ostosten maksuun, laskujen maksamiseen, lainojen ja kiinnitysten takaisinmaksamiseen sekä rahan siirtämiseen ja palkan että eläkkeiden maksamiseen, MiCA, COM (2020) 593 final, s. 2.

työntekijöitä kannustetaan osallistumaan strategian toteutukseen. Tiedotus koskee myös kuluttajia.²¹⁸

Sääntelykehys on ottanut myös huomioon kryptovarojen vaikutuksen ilmastoon. Kryptovarapalvelualalla toimivien toimijoiden tulee ilmoittaa tieto siitä, mikä on heidän ympäristö- ja ilmastojalanjälkensä. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) on laatinut teknisiin sääntelystandardeihin ehdotukset koskien haitallisia vaikutuksia ympäristöön ja ilmastoon.²¹⁹

5.2.2 Rahanpesun torjuntaan liittyvä kryptovarojen siirtojen avoimuus

Rahanpesu sekä terrorismin rahoitukseen liittyvät riskit ovat uhka EU:n rahoitusjärjestelmää ja kansalaisia kohtaan. EU vahvisti vuonna 2018 torjuntasäännöt koskien rahanpesua, jotka ovat entistä tiukemmat ja vaikeuttavat rahanpesuun liittyvää toimintaa, kuten varojen, jotka ovat laittomia, piilottamisen sellaisten yritysten nimiin, joita ei ole olemassa. Säännöillä myös tehostetaan tarkastuksia kolmansiin maihin. Säännöt auttavat rahoitusvalvontaviranomaisia toimimaan ja saamaan tietoa. Sääntöjä tulee jatkuvasti kuitenkin mukauttaa, sillä esimerkiksi kryptovarat ovat markkinoilla uusi teknologinen innovaatio.²²⁰

Tällä hetkellä mikään sääntö EU:ssa ei salli kryptovarojen siirtojen jäljittämistä. Tämä tarkoittaa sitä, että kryptovarojen lähettäjistä tai vastaanottajasta ei ole mahdollista saada tietoa. Uuden rahanpesupaketin myötä EU:n säännökset tulevat muuttumaan niin, että rahanpesun torjuntasääntöjen soveltamisala koskee myös kryptovarojen

²¹⁸ MiCA, COM (2020) 591 final, s. 19.

²¹⁹ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²²⁰ Euroopan unionin neuvosto, 2022. Rahoitusmarkkinoille soluttautumalla terrorismia voidaan tukea rahoittamalla sitä, HE (167/2018 vp), s. 5.

siirtoa.²²¹ Niiden jäljitettävyyttä tarkoittaa sitä, että henkilöiden sekä yhteisöjen on vaikeampi kiertää rajoittavia toimenpiteitä²²².

Kryptovarapalvelun tarjoajien osalta uusi lainsäädäntökehys tarkoittaa uusien velvollisuuksien syntymistä. Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee ottaa käyttöönsä toimintatapoja, menettelyitä ja valvontatoimia, joilla rajoittavat toimenpiteet pyritään suojamaan niiden kiertämiseltä. Heidän tulee sekä kerätä että asettaa tietoja niiden välittämistä kryptovarasirroista. Näitä tietoja on esimerkiksi siirtojen lähettäjä sekä vastaanottaja. Tällä tavalla kryptovarasirroja voidaan jäljittää ja mahdollisia epäilyttäviä liiketoimia voidaan helpommin tunnistaa sekä estää. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kun tehdään kryptovarasirro, sen mukana kulkee tiedot lähettäjistä riippumatta siitä, mikä siirrettävän kryptovaran arvo on.²²³

Asetusehdotuksella kryptovarojen markkinoiden muuttamisesta (MiCA, COM (2020) 593 final) ei haluta vaikuttaa Euroopan unionissa sijaitsevien henkilöiden toimintaan sillä tavalla, että he eivät voisi käyttää omasta aloitteesta kryptovarapalveluita, jotka tarjoavat kolmannen maan kryptovarapalvelu. Tilanteessa, jossa tällainen yritys tarjoaa unionissa sijaitsevalle henkilölle kryptovarapalveluita henkilön aloitteesta, ei palveluita katsota tarjotuksi unionissa. **Kun edellä mainittu maa yrittää hankkia asiakkaita unionissa taikka mainostaa palveluita liittyen kryptovaroihin unionissa, ei tämä ole sellainen kryptovarapalvelu, joka olisi saanut aloitteen asiakkaan toimesta. Kyseisessä tilanteessa kolmannen maan yritys tarvitsee toimiluvan, jotta se voisi harjoittaa toimintaansa EU:ssa.**²²⁴

Euroopan komissio pitää yllä luetteloa maista EU:n ulkopuolella, joiden torjuntajärjestelmissä koskien rahanpesua on havaittu puutteita. Liiketoimissa, jotka koskevat näitä maita, tulee noudattaa asiakkaan tuntemiseen liittyviä lisävaatimuksia.

²²¹ European Parliament, 2022; Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²²² Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²²³ Euroopan unionin neuvosto, 2022; European Parliament, 2022.

²²⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 28 kohta 51.

Kryptovarapalvelun tarjoajan emoyhtiön sijaitessa maassa, joka on listattu EU:n luetteloon koskien suuririskisiä maita, tulee tarjoajan toteuttaa tarkastuksia sen mukaan, mitä EU:n rahanpesun torjuntakehys ohjeistaa. Myös osakkeenomistajiin sekä kryptovarapalvelun tarjoajien johtoasemaan kuuluviin on mahdollista soveltaa tiukkaa vaatimuksia koskien sijaintia.²²⁵

Päivitetty luettelo löytyvät netistä. Siihen kuuluu tällä hetkellä esimerkiksi Amerikan Samoa, Anguilla, Bahamansaaret, Fidžin tasavalta, Guaman saaret, Palaun tasavalta ja Panaman tasavalta.²²⁶ Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee toteuttaa tehostettuja ja erityisiä tarkastuksia sen mukaan, mitä EU:n rahanpesun torjuntakehys ilmoittaa, jos sen emoyhtiö sijaitsee yllä mainituissa listoissa. Kryptovarapalvelun tarjoajien johtoa sekä osakkeenomistajia kohtaan saatetaan soveltaa heidän sijaintiaan koskevia tiukkoja vaatimuksia.²²⁷

5.2.3 EU:n toimivallasta

Kryptovaramarkkinoita koskevassa asetusehdotuksessa annetaan Euroopan unionin toimielimille tarpeellinen toimivalta antaa säännöksiä sisämarkkinoiden toteuttamiseksi ja sen toimintaa koskien jäsenvaltioiden lainsäädännön muokkaamiseksi niin, että ne olisivat lähempänä toisiaan. Ehdotuksen tarkoitus on parantaa markkinoiden toimintaa ja poistaa tekijöitä, jotka estävät rahoituspalveluiden sisämarkkinoiden toimivuuden. Toiminta voidaan varmistaa niin, että sovellettavat säännöt ovat kaikille täysin yhdenmukaiset.²²⁸

²²⁵ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²²⁶ Euroopan unionin neuvosto, 2022; Euroopan unionin neuvosto, 2022

²²⁷ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

²²⁸ EU:n tehtävä on varmistaa, että tavarat, palvelut, pääomat sekä henkilöt saavat liikkua EU:n alueella vapaasti. EU-kansalaiset saavat muun muassa tehdä vapaasti ostoksia EU:n alueella. Euroopan komissio, 2022.

Euroopan unionin toimivaltaa sääntelee toissijaisuus- sekä suhteellisuusperiaatteet, joiden tarkoituksina on luoda täsmälliset puitteet EU:n toimielimien toiminnalle²²⁹. Kyseisen asetusehdotuksen avulla luotaisiin toissijaisuusperiaatteen mukaisesti sellainen toimintaympäristö EU:ssa, jossa olisi entistä laajemmat markkinat sekä kryptovaroja että kryptovarapalvelun tarjoajia varten. Markkinat olisivat rajat ylittävät eli sisämarkkinoista saataisiin täysi hyöty. EU:n kehyksellä toimintaympäristö yksinkertaistuisi ja taloudellisia että hallinnollisia rasituksia vähennettäisiin kaikissa sidosryhmissä. Sidoryhmillä tarkoitetaan palveluntarjoajia, liikkeeseenlaskijoita, kuluttajia ja sijoittajia. Suhteellisuusperiaatteen mukaan EU:n toiminta, sisältö ja sen muoto eivät saa ylittää sitä, mikä tavoitteiden saavuttamiseksi on tarpeen. Ehdotetut säännöt kattavat ainoastaan ne tavoitteet, jotka eivät jäsenvaltioiden toimesta ole saavutettavissa yksin.²³⁰

5.3 MiCA-asetusehdotus kryptomarkkinoita muuttamassa

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotus kryptovarojen markkinoista ja direktiivin (2019/1937) muuttamisesta on siis MiCA:aa ja se perustuu SEUT-sopimuksen 114 artiklaan, jossa on annettu mahdollisuus säädösten hyväksymiseen joko asetuksena tai direktiivinä²³¹. Sääntelytavaksi on valittu asetus²³². Sisämarkkinoilla tulee voida vahvistaa sääntökokonaisuus, joka tulee voimaan välittömästi²³³. Lainsäädäntö kryptovara-alalla tulee olla erityissääntelyä, joka huomioi tulevaisuuden muuttuvat vaatimukset²³⁴.

Tavoitteena on varmistaa, että sääntelykehys EU:n rahoituspalveluissa on innovaatiomyönteinen eikä estä uusien teknologioiden soveltamista. Ehdotus kuuluu

²²⁹ EUR-Lex, 2022.

²³⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotus, MiCA, COM (2020) 593 final, s. 5-6.

²³¹ Euroopan komissio, 2020, s. 4.

²³² MiCA, COM (2020) 593 final, s. 6.

²³³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 6.

²³⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 19.

digitaaliseen rahoituksen toimenpidepakettiin, jonka tavoitteena on edistää digitaalisen rahoituksen mahdollisuuksia kilpailun ja innovoinnin näkökulmasta. Kyseinen ehdotus kuuluu ensimmäisiin alan konkreettisiin toimiin yhdessä DLT-pohjaisen pilottijärjestelmäehdotuksen kanssa.²³⁵ Ehdotus kattaa nykyisen EU:n rahoituspalvelulainsäädännön ulkopuolelle jäävät kryptovarot ja sähköisen rahan tokenit²³⁶.

Asetuksessa kryptovarojen liikkeeseenlaskijoille asetetaan vaatimuksia, jotka tulee täyttää, kun kryptovaroja tarjotaan yleisölle unionin alueella. Tämä koskee myös kryptovarapalvelun tarjoajia, jotka hakevat toimilupaa, jotta he voivat tarjota palveluita sisämarkkinoilla.²³⁷ Liikkeeseenlaskijoihin ja palveluntarjoajiin ei saa täten soveltaa valtiosta riippuvia erityissääntöjä²³⁸. Tutkielmassa keskitytään kryptovarapalvelun tarjoamiseen, mutta myös liikkeeseenlaskijoiden velvollisuuksia tarkastellaan.

Ehdotuksessa on neljä päätavoitetta, jotka ovat oikeusvarmuus, innovointien tukeminen, asianmukaisen kuluttajan- ja sijoittajansuojan että markkinoiden luotettavuuden varmistaminen ja rahoitusvakauden varmistaminen²³⁹. Komissio on ehdotuksen valmistelun kaikissa vaiheissa kuullut sidosryhmiä. Sen isännöimään virtuaalivarojen verkkoseminaariin osallistui useita eri sidosryhmiä sekä viranomaisten edustajia. Alan edustajat kertoivat lisätietoa virtuaalivara-alasta. Ehdotuksessa on huomioitu näiden sidosryhmien sekä EU:n viranomaisten antama palaute. Suurin osa sidosryhmistä virtuaalivarapalvelun tarjoajat mukaan lukien, ovat tukeneet ehdotusta ja olleet yhtä mieltä siitä, että alalle tarvitaan oikeusvarmuutta, jotta se voi kehittyä.²⁴⁰

²³⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 1.

²³⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 6.

²³⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 6.

²³⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 6.

²³⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 2-3.

²⁴⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 7 ja 3. Ehdotuksen perusta on laaja-alaisessa, pitkän aikavälin seurannassa. Seurantaa on tehty esimerkiksi rahanpesunvastaisten toimintaryhmien, finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmien sekä G7-ryhmien kaltaisissa foorumeissa. Ehdotuksessa on huomioitu saadut neuvot sekä EPV:ltä eli Euroopan pankkiviranomaiselta ja ESMA:lta eli Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaiselta. Komissio on vuonna 2018 antanut tehtäväksi Euroopan

Ehdotukseen on liittynyt myös vaikutustenarviointi, joka on toimitettu sääntelytarkastuslautakunnan käsittelyyn 29.4.2020. Se hyväksyttiin 20.5.2020. Sääntelylautakunta antoi joihinkin osa-alueisiin parannuksia, jotta saataisiin selkeytys tiettyihin asioihin. Selvyttä tuotiin siihen, miten aloite lieventää petosten, hakkeroinnin sekä markkinoinnin väärinkäytön riskejä. Parannukset liittyivät myös sen esille tuomiseen, mitä ongelmia stablecoinit voivat aiheuttaa rahoitusvakaudelle ja miten valvontaelimet voivat varmistaa, että sijoittajille ja kuluttajille tuotetaan suojaa riskejä vastaan.²⁴¹ Komissio on tarkastellut kahta eri toimintavaihtoehtoa. Niihin kryptovaroihin, jotka eivät kuulu voimassa olevaan EU:n rahoituspalvelun lainsäädännön piiriin, voitaisiin luoda lainsäädäntökehys kummankin toimintavaihtoehdon pohjalta. Vaihtoehdot ovat 1 ja 2.²⁴²

Vaihtoehto 1 antaa kryptovarapalvelun tarjoajille ja liikkeeseenlaskijoille mahdollisuuden valita, noudattavatko he EU-lainsäädäntöä. Jos palveluntarjoajat päättävät jäädä lainsäädännön soveltamisen ulkopuolelle, he jäävät sääntelyn ulkopuolelle tai vaihtoehtoisesti kansalliset räätälöidyt järjestelmät koskisivat heitä. EU-laajuista toimilupaa he eivät saisi. EU:n kattava toimilupa koskee niitä, jotka päättäisivät soveltaa EU:n omaa järjestelmää.²⁴³ **Vaihtoehdossa 2** kansallisia räätälöityjä järjestelmiä ei sovellettaisi, vaan kaikki liikkeeseenlaskijat sekä palveluntarjoajat olisivat osa EU-tasoista lainsäädännön soveltamispiiriä. Kaikki hyötyisivät EU-tasoisesta toimiluvasta. Vaihtoehto 2 on 1:een verrattuna enemmän kuormittava vaihtoehto, mutta se takaisi paremmin oikeusvarmuuden, sijoittajansuojan, markkinoiden luotettavuuden sekä rahoitusvakauden. Markkinoiden pirstaloitumisen korjaamisen kannalta se olisi myös parempi vaihtoehto. **Parhaaksi on arvioitu vaihtoehto 2, sillä täysi yhdenmukaistaminen on ensimmäiseen vaihtoehtoon verrattuna parempi**

valvontaviranomaisille antaa neuvoja siitä, sopiiko senhetkinen sääntelykehys sovellettavaksi myös kryptovaroihin. Tehtävänanto oli osa FinTech-toimintasuunnitelmaa, mikä hyväksyttiin vuonna 2018.

²⁴¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 7-8.

²⁴² MiCA, COM (2020) 593 final, s. 8.

²⁴³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 8.

yhdenmukaisuuden takaamiseksi.²⁴⁴ Edellä mainitut toimintavaihtoehdot eivät koske stablecoineja. Niitä tarkastellaan seuraavaksi omana kokonaisuutenaan.²⁴⁵

Vaihtoehdossa 1 lähestymistapa olisi riskiperusteinen. Sen perusta olisi suosituksissa, joita laaditaan tällä hetkellä muun muassa finanssimarkkinoita koskevassa valvontaryhmässä. Tämä vaihtoehto puuttuisi haavoittuvuustekijöihin, jotka kohdistuvat stablecoinien toimesta rahoitusvakautta kohtaan. Vaihtoehto mahdollistaisi kuitenkin myös liiketoimintamallien kehityksen stablecoineja koskien. Vaihtoehtoon kuuluisi stablecoinien liikkeeseenlaskijoille kuuluva tiedonantovaatimus sekä niitä tukeville reserveille erilliset vaatimukset.²⁴⁶ **Vaihtoehto 2:ssa** stablecoineja säänneltäisiin sähköistä rahaa koskevalla direktiivillä. Joidenkin stablecoinien arvoa on tukemassa laillinen maksuväline, jonka takia niillä on yhteneväisiä piirteitä sähköisen rahan kanssa esimerkiksi siksi, että niiden stablecoinien tavoite on maksuvälineen luominen. Kyseinen vaihtoehto vaatisi kuitenkin, että stablecoinien liikkeeseenlasijat noudattaisivat sähköistä rahaa koskevia säännöksiä, mikä ei olisi tarkoituksenmukaista, koska kyseisillä säännöksillä ei välttämättä pystyittäisi riittävästi suojaamaan kuluttajia niiltä riskeiltä, joita esimerkiksi lompakkopalvelun tarjoajat aiheuttavat toiminnallaan.²⁴⁷

Vaihtoehdossa 3 stablecoinien käyttöä rajoitettaisiin niin, että liikkeeseenlasku sekä niihin liittyvä palvelujen tarjoaminen olisi rajoitettua. Vaihtoehtoa on perusteltu sillä, että erityisesti globaalit stablecoinit aiheuttavat riskejä rahoitusvakautta, rahapolitiikkaa sekä rahapolitiikkaa kohtaan. Siitä saavutetut hyödyt eivät olisi haittoja suuremmat. Tämä vaihtoehto ei kuitenkaan tue innovaatioita, joka on yksi EU:n tavoite. Se aiheuttaisi myös kustannuksia niille stablecoineille, jotka ovat käytössä ja estäisi niiden hyödyntämisen.²⁴⁸ **Komissio on katsonut, että paras vaihtoehto on stablecoinien osalta vaihtoehto 1, johon yhdistetään muita kryptovaroja koskeva**

²⁴⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 8.

²⁴⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 8.

²⁴⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 8.

²⁴⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 8-9.

²⁴⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 9.

vaihtoehto 2. Tällä valinnalla pystytään välttämään hyväksikäyttö eri maiden sääntelyn johdosta, kun kyse on niistä stablecoineista, jotka ovat erottamattomissa sähköisen rahan kohtelusta. Valinnalla myöskin saadaan stablecoineille aikaan kokonaisvaltainen sekä kattava kehys EU:n alueella, jolla riskejä voidaan lieventää erityisesti kohdistuen rahoitusvakauteen. Stablecoinien rakenne perustuu toisistaan riippuvaisiin toimintoihin sekä oikeushenkilöihin, mikä tekee niiden rakenteesta monimutkaisen. Edellä mainittu sääntelykokonaisuus kattaa myöskin niiden rakenteesta johtuvien toiminnon sääntelyn, kuten niiden maksutoiminnot, omaisuudenhoito ja asiakasrajapinnan toiminnot. Joidenkin yhteisöjen vuorovaikutus voi myöskin aiheuttaa riskejä rahoitusvakaudelle, minkä valittu sääntely on huomioon ottanut.²⁴⁹

Asetusehdotus jakautuu yhdeksään osastoon. Ensimmäisessä osastossa määritellään asetuksen soveltamisala, sen kohde sekä määritelmät. Toisessa osastossa kohteena ovat kryptovarat, jotka eivät ole referenssivaratokeneita tai sähköisten rahojen tokeneita²⁵⁰, kolmannessa osastossa käsitellään referenssivaratokeneita ja neljännessä sähköisten rahojen tokeneita. Viides osasto kertoo edellytykset kryptovarapalvelun tarjoajille toimiluvan myöntämiseksi sekä harjoittamiseksi²⁵¹ ja kuudes osasto käsittelee väärinkäytösten estämistä kryptovaroihin liittyvillä markkinoilla²⁵². Kuudes, seitsemäs ja kahdeksas osasto käsittelee viranomaisten toimivaltaa²⁵³, valtuuksien antamista²⁵⁴ sekä siirtymä- ja loppusäännöksiä²⁵⁵.

Kryptovarapalvelun tarjoajan kannalta säädösteksti on jaoteltu niin, että osastot 5 ja 6 koskevat yleisesti kaikkia kryptovarapalvelun tarjoajia ja markkinoilla toimimista. Säädöstekstin osastot 2-4 antavat ohjeistuksen kryptovarojen liikkeeseenlaskijoille sen perusteella, mitä kryptovaraa ne laskevat liikkeelle. Tutkielma keskittyy tutkimaan

²⁴⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 9.

²⁵⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 79-84.

²⁵¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 85-105.

²⁵² MiCA, COM (2020) 593 final, s. 106-108.

²⁵³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 109-144.

²⁵⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 145.

²⁵⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 146-149.

kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, jonka takia kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet käydään läpi ainoastaan pääpiirteittäin.

Kryptovaramarkkinoilla toimimisesta uuden EU-kehyksen mukaisesti on koottu tiivistelmä tämän työn viimeiseen lukuun, joka sisältää keskeisimmät vinkit kryptovarapalvelun tarjoajille. Luku vastaa siis kysymyksiin, miten heidän tulee toimia, jotta he noudattavat uutta sääntelyä ja mitkä ovat olennaisimmat muutokset heidän toimintansa kannalta.

5.4 Kryptovaroja koskevat uudet termit sekä niiden määrittely

Kryptovarojen tuomien riskien sekä myös mahdollisuuksien takia niitä varten vahvistetaan säännöt, jotka koskevat kaikkia sellaisia oikeushenkilöitä, jotka tarjoavat kryptovaroja yleisölle taikka hakevat niiden ottamista kaupankäymisen kohteeksi kryptovarojen omassa kauppapaikassa. Kryptovarojen tyyppillä ei ole väliä, vaan ne kaikki lasketaan sääntöihin mukaan. Kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden tulee olla oikeushenkilöitä. Tällä voidaan varmistaa se, että heidän toimintaansa valvotaan toimivaltaisten viranomaisten toimesta. Asetus koskee myös kryptovarapalvelun tarjoajia, sillä on nähty tarve heitä koskeville säännöille.²⁵⁶ Säännöt kohdistuvat myös kuluttajasuojasääntöihin sekä toimenpiteisiin, joilla markkinoiden väärinkäyttöä estetään.²⁵⁷

Ehdotus rajaa sen soveltamisalan niin, että sitä sovelletaan niihin kryptovaroihin, jotka eivät ole EU:n rahoituspalvelulainsäädännössä määriteltyjä rahoitusvälineitä, talletuksia taikka strukturoituja talletuksia. Asetuksen on tarkoitus korvata ne tällä hetkellä voimassa olevat kansalliset kehykset, jotka koskevat EU:n rahoituspalvelulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jääviä kryptovaroja. Se myös vahvistaa stablecoineihin

²⁵⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 11.

²⁵⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 11.

liittyvät erityissäännöt, myöskin niille stablecoineille, jotka täyttävät sähköisen rahan tunnusmerkistön.²⁵⁸

5.4.1 Kryptovaran määritelmä

Olennot ja määritelmät ovat seuraavat: ”kryptovara”, ”referenssivaratoken” (jolla viitataan stablecoiniin”, ”sähköisen rahan token” (viitataan myöskin stablecoiniin”, ”hyödyketoken”, ”kryptovarojen liikkeeseenlaskija” sekä ”kryptovarapalvelun tarjoaja”. Kohdassa määritellään myöskin kryptovarapalvelut.²⁵⁹ Asetusehdotuksen mukaan sekä kryptovarot että teknologia hajautetusta tilikirjasta tulee määrittää niin laajasti kuin mahdollista. Määritelmien tulisi kattaa kaikenlaiset kryptovarot, myös ne, jotka eivät kuulu nykyisen lainsäädännön puitteissa unionin lainsäädäntöön ja sen soveltamisalaan.²⁶⁰ Lainsäädännöllä on rahanpesun sekä terrorismin torjuntaa koskevia tarkoituksia, jonka takia kryptovarojen määritelmä tulisi muuttaa ”virtuaalivarat” - määritelmäksi, kuten rahanpesun vastainen toimintaryhmä ”FATF” sen suosituksissaan esittää. Kryptovarapalveluita koskevien luetteloiden tulisi sisältää myös ne kryptovarioihin liitännäiset palvelut, jotka suurella todennäköisyydellä aiheuttavat riskin rahanpesusta. Riskin on määrittänyt rahanpesuvastainen toimintaryhmä.²⁶¹

Asetusehdotus erottaisi kolme alaluokkaa kryptovaroista, joihin tulisi soveltaa tiettyjä vaatimuksia:

- 1) Ensimmäinen alaluokka koostuisi sellaisesta kryptovaratyyppistä, joka tarjoaa digitaalisen oikeuden DLT-teknologian kautta tavaraan taikka palveluun. Nimenomaisen tokenin liikkeeseenlaskijan tulee hyväksyä tämä. Tätä kutsutaan

²⁵⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 11.

²⁵⁹ On huomioitava, että markkinoiden sekä teknologian kehityksen mukauttamiseksi delegoitujen säädösten antaminen koskien määritelmien täsmennystä on mahdollista. Säädökset antavat komissio, MiCA, COM (2020) 593 final, art. 3 kohdat 2-6 ja 8-9.

²⁶⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 19 kohta 8.

²⁶¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 19 kohta 8.

niin sanotuksi hyödyketokeniksi, joka tulee pitää erillisenä kryptovaratyypinä. Hyödyketokenien käyttötarkoitus ei ole rahoitus vaan digitaalisten alustojen sekä palvelujen toiminta.

- 2) Toinen alaluokka koostuisi referenssivaratokeneista. Niiden arvo vakautettaisiin niin, että referenssinä olisi monta laillista maksuvälinettä eli valuuttaa, hyödykettä tai kryptovaroja taikka näistä muodostuvaa koria. Kyseisten referenssivaratokeneiden tarkoitus on, että niitä voidaan käyttää maksuvälineenä tavaroiden tai palveluiden ostamiseksi sekä myös arvon säilyttäjänä.
- 3) Kolmas alaluokka muodostuisi kryptovaroista, joiden ensisijainen käyttötarkoitus olisi niiden käyttö maksuvälineinä ja joiden arvo vakautettaisiin ottamalla referenssiksi ainoastaan fiat-valuutta. Näissä kryptovaroissa on yhtäläisyyksiä sähköisen rahan kanssa. Kryptovarat ovat seteleiden sekä kolikoiden vastineita sähköisessä muodossa ja niiden käyttötarkoitus on maksun suoritus. Nämä kryptovarat ovat ”sähköisen rahan tokeneita”.²⁶²

Sähköisen rahan tokenit ovat kryptovaroja ja täten voivat aiheuttaa haasteita esimerkiksi kuluttajansuojaan sekä markkinoiden luotettavuutta koskien. Niihin tulee soveltaa asetusehdotuksessa ehdotettuja sääntöjä. Näin haasteisiin on mahdollista puuttua paremmin.²⁶³

Yhtäläisyyksistä huolimatta sähköisellä rahalla ja kryptovaroilla, joiden referenssinä toimii fiat-valuutta, on huomattavia eroja. Direktiivin direktiivin (2009/110/EY) sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, direktiivien (2005/60/EY ja

²⁶² MiCA, COM (2020) 593 final, s. 19-20 kohdat 9-10. Soveltamisen alaan eivät kuulu ei-korvattavat tokenit (NFT). Näitä on digitaaliset varat, kuten todelliset teokset eli taide, musiikki ja videot. Jos ne kuitenkin sellaisenaan jo kuuluvat johonkin kryptovaraluokkaan, ne kuuluvat soveltamisen alaan, Euroopan unionin neuvosto, 2022. NFT on kryptovaratekniikkaa taideteoksen, videon tai kuvan muodossa. Se on uniikki teos siinä mielessä, että sitä voi ostaa vain yhden kappaleen. Se voi olla myös osa jotain sarjaa. Sarjana sitä voi verrata lapsuudesta tuttuihin keräilykortteihin. Netissä sellainen on esimerkiksi meemi eli gif, Aarnio, 2021.

²⁶³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 20 kohta 10.

2006/48/EY) muuttamisesta sekä direktiivin (2000/46/EY) kumoamisesta 2 artiklan 2 alakohdassa määritelty sähköinen raha tuottaa sen haltijoille tiettyjä oikeuksia, kuten sen, että heille myönnetään saatava aina suhteessa siihen liikkeeseenlaskijalaitokseen, joka laskee liikkeelle sähköisen rahan. Haltijoilla on oikeus sopimukseen perustuen lunastaa sähköiset rahansa valuutan omaan nimellisarvoon sellaista fiat-valuutta vastaan, jota käytetään maksuvälineenä.

Sähköinen raha siis eroaa muista kryptovaroista niin, että sen haltijoille saatava myönnetään aina suhteessa sen liikkeeseenlaskijalaitokseen. Sen haltijoilla on oikeus lunastaa sähköiset rahansa koska tahansa sen nimellisarvoon. Kuitenkin ne kryptovarot, joilla referenssinä toimii fiat-valuutta, ei tuota sen haltijoilleen samanlaista saatavaa, jonka takia ne mahdollisesti heikentävät käyttäjien luottamusta. Jotta direktiivin (2009/110/EY) mukaisia säännöksiä ei kierrettäisi, määritelmän ”sähköisen rahan token” tulee olla niin laaja kuin mahdollista, jotta se kattaa myös ne tyypit kryptovaroista, joissa referenssinä toimii yksi laillisen maksuvälineen fiat-valuutta. Jotta eri maiden sääntelyeroja ei voida hyväksikäyttää, tulee vahvistaa tarkat ehdot, joiden mukaan sähköisen rahan tokeneita voi laskea liikkeelle. Sähköistä rahaa saa laskea liikkeelle sellainen liikkeeseenlaskijalaitos, jolla on direktiivin (2009/110/EY) mukainen toimilupa. Tämän takia sähköisen rahan tokeneiden liikkeeseenlaskijoiden tulisi myöntää käyttäjilleen saatava, tämän saatavan perusteella käyttäjillä tulee olla oikeus koska tahansa lunastaa tokenit referenssivaluutta vastaan niiden nimellisarvoon nähden.²⁶⁴

Stablecoineja tutkinut G7-työryhmä on todennut, että stablecoineilla saatetaan pyrkiä niiden laajaan käyttöönottoon niin, että niihin sisällytetään tiettyjä ominaisuuksia. Tavoitteena on vakauttaa stablecoinien arvo sekä hyödyntää verkostovaikutuksia niiden kautta, jotka promotoivat stablecoineja.²⁶⁵

²⁶⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 20 kohta 10. Lupa liikkeeseenlaskuun on myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen ((EU) 575/2013) luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen ((EU) 648/2012) muuttamisesta määrittelemällä luottolaitoksella.

²⁶⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 2.

Kryptovaroja saa uuden lainsäädännön mukaan tarjota vain oikeushenkilöt. Heillä tulee olla kotipaikka unioniin kuuluvassa jäsenvaltiossa, jonka lisäksi asiassa toimivaltaisen viranomaisen kyseisessä jäsenmaassa tulee antaa toimilupa kryptovarapalvelun harjoittamiseen.²⁶⁶ Kun tarjoajat ovat oikeushenkilöitä, voidaan varmistaa se, että kryptovarojen tarjoamista voidaan toimivaltaisten viranomaisten toimesta valvoa²⁶⁷. Kryptovarojen tarjoajat voivat tarjota minkä tyyppisiä kryptovaroja tahansa taikka hakea tällaisia kryptovaroja kaupankäymisen kohteeksi kryptovarojen omassa kauppapaikassa²⁶⁸. Kryptovarojen tarjoajana on pidettävä ammattimaisesti kryptovarapalveluita tarjoavaa oikeushenkilöä²⁶⁹. Vastine tarjoamisesta on fiat-valuutta tai muut kryptovarot²⁷⁰.

5.4.2 Kryptovarapalvelun- ja tarjoajan määritelmä

Kryptovarapalvelun tarjoajan määritelmä on asetusehdotuksen mukaan seuraava:

Tässä asetuksessa tarkoitetaan 'kryptovarapalvelun tarjoajalla' henkilöä, jonka ammattina tai liiketoimintana on yhden tai useamman kryptovarapalvelun ammattimainen tarjoaminen kolmansille osapuolille²⁷¹.

Kryptovarapalvelun määritelmä on seuraava:

Tässä asetuksessa tarkoitetaan '**kryptovarapalvelulla**' kaikkia jäljempänä lueteltuja palveluja ja toimintoja, jotka liittyvät mihin tahansa kryptovaraan:

²⁶⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 28 kohta 50.

²⁶⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 21 kohta 13.

²⁶⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 20 kohta 12.

²⁶⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 38 kohta 8.

²⁷⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 38 kohta 7.

²⁷¹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 3 kohta 8.

- a) Kryptovarojen säilytys ja hallinnointi kolmansien osapuolten puolesta;
- b) kryptovarojen kauppapaikan toiminnan harjoittaminen;
- c) kryptovarojen vaihtaminen laillisenä maksuvälineenä käytettävään fiat-valuuttaan;
- d) kryptovarojen vaihtaminen muihin kryptovarioihin;
- e) kryptovaroja koskevien toimeksiantojen toteuttaminen kolmansien osapuolten puolesta;
- f) kryptovarojen tarjoaminen;
- g) kryptovaroja koskevien toimeksiantojen vastaanottaminen ja välittäminen kolmansien osapuolten puolesta;
- h) kryptovaroja koskevan neuvonnan antaminen²⁷².

Kolmansien osapuolten puolesta toimiminen hallinnoimalla taikka säilyttämällä kryptovaroja heidän puolestaan tarkoittaa sitä, että kryptovarapalvelun tarjoajalla on kryptovarioihin pääsykeino esimerkiksi salausavaimella tai se säilyttää tai valvoo kryptovaroja heidän puolestaan²⁷³. Kauppapaikan harjoittaminen kryptovaroja koskien tarkoittaa joko yhden taikka usean kauppapaikan hoitoa. Kauppapaikassa monen kolmannen osapuolen intressit koskien kryptovarojen ostamista ja myymistä ovat vuorovaikutuksessa keskenään niin, että se johtaa sopimukseen. Sopimuksessa keskenään vaihdetaan joko kryptovaroja tai kryptovara fiat-valuuttaan, joka on laillinen maksuväline. Kryptovarojen vaihto fiat-valuutaksi tarkoittaa oman pääoman käyttämistä siihen, että tehdään myynti- tai ostosopimus kolmannen osapuolen kanssa ja kaupassa vastaanotetaan maksuna fiat-valuutta.²⁷⁴

Kryptovarojen vaihto toisiksi kryptovaroiksi tapahtuu omaa pääomaa käyttämällä, jolloin myynti- tai ostosopimuksen teolla kolmannen osapuolen kanssa saadaan vastineeksi kryptovaroja²⁷⁵. Kryptovarioihin liittyvien toimeksiantojen toteutus kolmannen osapuolen puolesta tarkoittaa sopimuksen tekoa siitä, että kryptovaroja joko ostetaan tai myydään taikka yksi tai useampi kryptovara merkitään kolmannen osapuolen puolesta²⁷⁶. Kryptovarojen tarjoaminen tarkoittaa tietynlaisten

²⁷² MiCA, COM (2020) 593 final, art. 3 kohta 9.

²⁷³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 39 kohta 15.

²⁷⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 39 kohdat 11-12.

²⁷⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 39 kohta 13.

²⁷⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 39 kohta 16.

kryptovarojen markkinointia, jonka kohderyhmänä toimivat tietyt ostajat. Kryptovarojen tulee olla joko hiljattain liikkeelle laskettuja kryptovaroja tai jo liikkeeseen laskettuja kryptovaroja, joita ei ole kuitenkaan vielä otettu kryptovarojen omassa kauppapaikassa kaupankäymisen varsinaiseksi kohteeksi. Kryptovarojen yleisölle tarjoaminen tai liikkeeseenlaskijan kryptovarallisuuden tarjoaminen niiden tämän hetkisille haltijoille ei ole kuitenkaan markkinointia.²⁷⁷

Kryptovaroihin liittyvä neuvonanto kattaa sekä neuvomisen siitä, miten kryptovaraa- tai varoja kannattaa hankkia. Myös kryptovarapalveluiden käyttämiseen liittyvien eksaktien, yksilöllisten taikka erityisten suositusten tarjoaminen tai antaminen on neuvonantoa. Kolmannen osapuolen aloitteesta tehtyyn pyyntöön suostua antaa heille neuvonantoa lukeutuu myös mukaan neuvonantamiseksi, kuten myös jos kryptovarapalvelun tarjoaja tekee aloitteen antaa neuvoa.²⁷⁸

Kryptovarojen liikkeeseenlaskijaa ei siis enää lueta kryptovarapalvelun tarjoajaksi, kuten nykyisessä Suomen lainsäädännössä. Tämä on keskeinen muutos, sillä se asettaa selkeämmin eri vastuut kryptovarojen liikkeeseenlaskijoille kryptovaran tyypistä riippuen ja kryptovarojen tarjoajille palvelusta riippuen. On kuitenkin muistettava, että Suomen lainsäädännön määritelmä kryptovarojen tarjoajasta on laajempi kuin viidennen rahanpesudirektiivin, jonka mukaan ainostaan kryptovarojen vaihtopalvelut sekä lompakkopalvelun tarjoajat olisivat kryptovarojen tarjoajia.

Seuraavissa luvuissa käydään liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet pääpiirteittäin läpi. Painopiste tutkielmassa on suositusten laatiminen kryptovarapalvelun tarjoajille.

²⁷⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 39 kohta 15.

²⁷⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 39 kohta 17.

5.5 Muiden kryptovarojen laskeminen liikkeelle

Asetusehdotuksen toisessa kohdassa säännellään niistä kryptovaroista, jotka eivät ole referenssivaratokeneita tai sähköisen rahan tokeneita²⁷⁹. Tässä luvussa kyseisten varojen liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet käydään läpi lyhyesti.

Liikkeeseenlaskija saa tarjota sen kryptovaroja EU:ssa yleisölle taikka hakea kryptovarojen ottamisen niiden kauppapaikassa kaupankäymisen kohteeksi, kun se on laatinut kryptovaran kuvauksen, antanut sen tiedoksi viranomaisille ja julkaissut sen.²⁸⁰ Huomioonotettavaa on, että kun kuvaus on tiedoksiannettu viranomaisille, on niillä valtuuksia kryptovaroja koskien. Viranomaisilla on valtuus keskeyttää taikka kieltää kyseisen kryptovaran tarjonta yleisölle, lisätietojen sisällyttämisen vaatiminen kryptovarakuvaukseen taikka valtuus julkaista yleisölle varoitus, jossa se ilmoittaa, että liikkeeseenlaskija ei noudata kyseistä asetusta eli varoittaa kuluttajia esimerkiksi lehdistötiedotteella.²⁸¹

Kuluttajansuoja pyritään varmistamaan sillä, että ostajille tulee tiedottaa kryptovarojen ominaisuuksista. Kryptovarakuvauksen julkaisulla siis varmistetaan, että ostajat tiedostavat ostettavien kryptovarojen riskit, ominaisuudet ja toiminnot ennen ostopäätöksen tekemistä. Kryptovarakuvauksen tulee pitää sisällään yleistä tietoa siitä, kuka on kryptovaran liikkeeseenlaskija, millainen hanke on kyseessä, kryptovarioihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä tietoa siitä, mitä teknologiaa niissä on käytetty.²⁸² Tietojen tulee olla tasapuolisuuden sekä selkeyden lisäksi siinä muodossa, etteivät ne voi johtaa lukijaansa harhaan. Kuvaus kryptovaroista ei saa pitää sisällään puutteita, jotka ovat olennaisia. Se tulee esittää ymmärrettävässä ja tiiviissä muodossa. Kryptovaran kuvaukseen tulee lisätä maininta: ”Kryptovarojen liikkeeseenlaskija on yksin vastuussa tämän kryptovarakuvauksen sisällöstä. Mikään Euroopan unionin

²⁷⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 10 kohta 1.

²⁸⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 10 kohta 1.

²⁸¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 22 kohta 20.

²⁸² MiCA, COM (2020) 593 final, s. 21 kohta 14.

jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ei ole tarkastanut tai hyväksynyt tätä kryptovaran kuvausta”.²⁸³ Yksiselitteinen sekä selkeä maininta tulee olla myös siitä, että kryptovarojen arvo voidaan menettää kokonaan tai osittain ja että kryptovaroja ei välttämättä pysty aina siirtämään. Maininta tulee olla myös siitä, että kryptovarojen likviditeetti²⁸⁴ ei ole varmaa ja että kun kyse on hyödyketokeneista, joista tehdään tarjous yleisölle, niitä ei välttämättä voi vaihtaa siihen tavaraan taikka palveluun, joka kryptovarakuvauksessa on luvattu. Erityisesti tilanteissa, joissa hanke epäonnistuisi taikka keskeytyisi, voisi kyseenlainen tilanne ilmetä.²⁸⁵ Kryptovarakuvauksessa tulee olla maininta siitä, että kuluttajilla on oikeus peruuttaa sopimus ostaa kryptovaroja 14 kalenteripäivän sisällä²⁸⁶.

Kryptovaran kuvaus tulee pitää sisällään myös tiivistelmä. Tiivistelmässä tulee olla lyhyt esittely keskeisistä tiedosta kryptovarojen tarjoamiseen tai niiden ottamisesta kaupankäymisen kohteeksi niiden kauppapaikassa. Tiivistelmän tulee olla sisällöltään, että muodoltaan sellainen, että yhdessä kryptovarakuvauksen kanssa se antaa asianmukaista tietoa kyseessä olevista kryptovaroista ja niiden olennaisista seikoista. Tietojen avulla ostajat pystyvät tekemään päätöksensä.²⁸⁷ Tiivistelmään tulee sisällyttää varoitus. Sen mukaan tiivistelmä on johdanto kryptovaran kuvaukseen. Ostajaehdokkaiden tulee perustaa ostopäätöksensä kryptovaroista siihen, mitä kryptovaran kuvauksessa lukee. Kryptovarojen yleisölle tarjoaminen ei ole kehotus tai tarjous myydä rahoitusvälineitä. Niitä koskeva myyntitarjous- tai kehotus on ainoastaan mahdollista esitteellä tai tarjousasiakirjoilla, joiden tulee olla kansallisen lainsäädännön mukaisia. Tämän lisäksi tiivistelmässä tulee mainita, että kryptovaran kuvaus ei ole asetuksen ((EU) 2017/1129) arvopapereiden yleisölle tarjoamisen tai kaupankäynnin

²⁸³ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 5 kohdat 2 ja 3.

²⁸⁴ Likviditeetti kuvaa sitä, mikä yrityksen maksuvalmius eli kyky lyhytaikaisista veloista suoriutumiseksi on.

²⁸⁵ Jokaiseen kryptovaran kuvaukseen tulee lisätä lausunto ylimmältä kryptovaran liikkeeseenlaskijan hallintoelimeltä. Lausunnossa tulee vahvistaa, että kuvaus on osasto 2. esittämän vaatimuslistan mukainen. Lausunnon tulee myös sisältää vahvistus siitä, että kryptovaran kuvauksen tiedot ovat oikein eikä mitään tärkeitä tietoja ole kuvauksesta poisjätetty, MiCA, COM (2020) 593 final, art. 5 kohta 2 ja sen alakohdat a-d.

²⁸⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 12 kohta 3.

²⁸⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 5 kohta 7.

kohteeksi säännellyllä markkinalla ottamisen yhteydessä julkaistava esite mukainen esite taikka muu kansallisen tai unionin lainsäädännön mukainen tarjousasiakirja.²⁸⁸

Kryptovaran kuvauksen laatiminen, tiedoksiantaminen sekä julkaisu ei kuitenkaan koske tiettyjä tilanteita. Kun kryptovaroja esimerkiksi tarjotaan ilman vastinetta eli ilmaiseksi, ei edellämainittuja toimintoja tarvitse toteuttaa. Myöskin jos kryptovaroja luodaan louhimalla saamalla vastineeksi DLT-teknologiaan liittyvää ylläpitoa tai liiketoimien validointia tai kryptovarot ovat sekä ainutlaatuisia että sellaisia, että niitä ei voi korvata muulla kryptovaralla, ei toimintojen sovellus koske kyseisiä tilanteita. Myös kun kryptovaroja tarjotaan joko korkeintaan 150 oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle kohden yhtä jäsenvaltiota, jonka lisäksi nämä henkilöt toimivat itsenäisesti, ei sovellus ole tarpeen. Kun yleisö koostuu kokeneista sijoittajista, kryptovaran kuvauksen laatiminen, tiedoksiantaminen sekä julkaisu ei ole vaadittua.²⁸⁹ Vapauttaminen kryptovarakuvausten julkaisuvelvollisuudesta ei tarkoita kuitenkaan sitä, että liikkeeseenlaskijoiden ei tulisi toimia tasapuolisesti, ammattimaisesti ja rehellisesti. Liikkeeseenlaskijoiden tulee myös tunnistaa mahdolliset eturistiriidat ja ilmoittaa niistä. Myös heidän järjestelmien ja turvallisuusprotokollien tulee olla normien mukaiset.²⁹⁰

5.5.1 Kryptovarojen markkinointi ja kryptovarakuvausten julkaisu

Kryptovarojen markkinoinnissa tulee noudattaa tiettyjä ehtoja, kun kryptovaroja joko tarjotaan yleisölle tai niitä otetaan kaupan käymisen kohteeksi kryptovarojen kaupankäyntipaikassa. Ehtoihin kuuluu esimerkiksi se, että markkinointiaineisto pitää voida selkeästi tunnistaa sellaiseksi, jonka lisäksi markkinointiaineistossa olevien tietojen tulee olla selkeitä ja tasapuolisia. Harhaanjohtavat tiedot ovat kiellettyjä. Jos kryptovaran kuvaus pitää laatia, tulee markkinointiaineiston tietojen olla kryptovarakuvausten tietojen kanssa täsmäviä ja markkinointiaineistosta tulee olla

²⁸⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 5 kohta 7 ja sen alakohdat a-d.

²⁸⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 4 kohta 2 ja sen alakohdat a-f. Kokenut sijoittaja määrittää esiteasetuksessa (EU (17) 1129).

²⁹⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 23 kohta 23.

selkeästi nähtävissä, että kryptovarakuvaus on tuotu julkisuuteen. Tämän lisäksi sen liikkeeseenlaskijan osoite verkossa tulee ilmoittaa, joka on kryptovarot liikkeelle laskenut.²⁹¹

Kryptovarakuvausten sekä markkinointiaineiston, jos sellainen on olemassa, tiedoksiantamiseen liittyy seuraavat kryptovarapalvelun tarjoajan osalta olennaiset seikat. Liikkeeseenlaskijoiden tulee antaa tiedoksi sekä kryptovarakuvaus että markkinointiaineisto kotijäsenvaltion viranomaiselle ainakin 20 arkipäivää ennen kuin kryptovarakuvaus julkaistaan.²⁹² Kryptovarakuvauksessa tulee myös selittää, miksi kryptovarakuvausten kryptovarot eivät ole²⁹³ rahoitusvälineitä²⁹⁴, sähköisiä rahoja²⁹⁵, talletuksia²⁹⁶ taikka strukturoituja talletuksia²⁹⁷.

5.5.2 Erityissäännöt

Erityissäännöt koskevat aikarajallista kryptovarojen tarjoamista, kryptovarakuvausten muuttamista alkuperäisestä, kryptovarojen ostajien peruuttamisoikeutta, jokaiseen kryptovaran liikkeeseenlaskijaan kohdistuvat velvoitteet sekä vastuuta koskien liikkeeseenlaskijoiden laatimaa kryptovaraa kohtaan²⁹⁸. Kryptovaran liikkeeseenlaskijan tulee tarjota **peruuttamisoikeus** kryptovarojen ostajille, kun he ostavat niitä liikkeeseenlaskijalta taikka sellaiselta kryptovarapalvelun tarjoajalta, jonka tehtävä on

²⁹¹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 6 kohdat a-d.

²⁹² Ennakkohyväksyntää kryptovarakuvausten ja sen markkinointiaineiston osalta ei voida toimivaltaisen viranomaisen toimesta vaatia ennen kuin ne on julkaistu, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotus, MiCA, COM (2020) 593 final, art. 7 kohdat 1-2.

²⁹³ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 7 kohta 3.

²⁹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2014/65/EU) rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin (2002/92/EY) ja direktiivin (2011/61/EU) muuttamisesta, art. 4 kohdan 1 alakohta 15.

²⁹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2009/110/EY) sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, direktiivien (2005/60/EY) ja (2006/48/EY) muuttamisesta sekä direktiivin (2000/46/EY) kumoamisesta, art. 2 alakohta 2.

²⁹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2014/49/EU) talletusten vakuusjärjestelmistä, art. 1 kohta 1 alakohta 3.

²⁹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2014/65/EU) rahoitusvälineiden markkinoinnista sekä direktiivin (2002/92/EY) ja direktiivin (2011/61/EU) muuttamisesta, art. 4 kohta 1 alakohta 43; MiCA, COM (2020) 593 final, art. 7 kohdan 3 alakohtat a-d.

²⁹⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 11-12.

tarjota kryptovaroja liikkeeseenlaskijan nimiin. 14 kalenteripäivän peruuttamisoikeus alkaa siitä, kun kuluttaja sopi kryptovarojen ostosta. Kuluttajan ei tarvitse esittää perusteluja peruutukselleen, jonka lisäksi sopimuksen peruutus on kulutonta. Kuluttajalle tulee palauttaa kaikki maksut, kulut mukaan lukien mahdollisimman pian ja viimeistään 14 päivän sisällä siitä, kun kuluttaja on ilmoittanut päätöksestään peruuttaa ostosopimus. Palautus tulee tehdä sillä maksuvälineellä, jolla kuluttaja on maksanut alkuperäisen liiketoimen. Jos kuluttaja on sopinut toisin ja siitä ei aiheudu kustannuksia palautuksesta, voidaan maksu suorittaa toisella maksuvälineellä.²⁹⁹

Tilanteessa, jossa kryptovaroissa tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat todennäköisesti merkittävästi kryptovarojen ostajien ostopäätöksiin tai päätöksiin vaihtaa tai myydä ne, tulee liikkeeseenlaskijoiden muuttaa jo julkaistua kryptovaran kuvausta ja markkinointiaineistoa, jos sellainen on. Tästä tulee myös ilmoittaa liikkeeseenlaskijan verkkosivustolla. Liikkeeseenlaskijan tulee myös esittää tiivistelmä, jossa se perustelee, miksi se on antanut tiedoksi kryptovarakuvausten, joka on muutettu.³⁰⁰

5.6 Referenssivaratokeneiden laskeminen liikkeelle

Asetusehdotuksen kolmas osasto määrittelee säännöt referenssivaratokeneiden eli stablecoinien liikkeeseenlaskuun liittyen³⁰¹. MiCA ja siihen kuuluva asetusehdotus kryptovarojen markkinoiden muuttamisesta (MiCA, COM (2020) 593 final) ylipäättään on keskittynyt erityisesti näihin varoihin. Vahvalla kehyksellä on haluttu suojata kuluttajia sen riskeiltä.³⁰² Referenssivaratokeneiden osio asetusehdotuksessa (MiCA, COM (2020)

²⁹⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 12 kohdat 1-2. Peruutusosoikeus ei koske niitä kryptovaroja, jotka on otettu kryptovarojen kauppapaikassa kaupankäymisen kohteeksi. Myöskin silloin, jos kryptovarojen tarjoamiselle on asetettu aikaraja, ei peruuttamisoikeutta voi käyttää sen jälkeen, kun merkintäaika on päättynyt. Ks. MiCA, COM (2020) 593 final, art. 12 kohdat 4-5.

³⁰⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 11 kohdat 1-2.

³⁰¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 12.

³⁰² Euroopan unionin neuvosto, 2022.

593 final) on 27 sivua, kun muiden kuin referenssivaratokeneiden ja sähköisen rahan tokeneiden sivumäärä on 8 ja sähköisen rahan tokeneiden vain 5³⁰³.

Merkittäviä referenssivaratokeneita saatetaan käyttää suurien maksutapahtumäärien tekemiseksi ja vaihdantavälineenä yhteyksissä, jotka ovat rajat ylittäviä. On asianmukaista, että EPV:n tehtävä on valvoa niitä liikkeeseenlaskijoita, jotka laskevat liikkeelle merkittäviä referenssivaratokeneita, jotta toimijat eivät pysty hyväksikäyttämään suotuisinta valvontaa jossakin EU-jäsenvaltiossa.³⁰⁴ Myös referenssivaratokenin liikkeeseenlaskijan tulee EU:ssa sijaitseva oikeushenkilö. Liikkeeseenlaskijalla tulee olla toimilupa, jonka myöntämisen edellytys on kryptovarakuvauksen laatiminen. Toimilupa ja kryptovaran kuvaukset tulee hyväksyttää kansallisilla viranomaisilla.³⁰⁵ Sääntömääräisen kotipaikan vaatimus EU:n sisällä johtuu siitä, että ollaan haluttu varmistaa, että referenssivaratokeneita tarjotaan yleisölle asianmukaisesti niin, että viranomainen pystyy valvomaan ja seuraamaan sitä.³⁰⁶ Tässä luvussa käydään myös lyhyesti läpi nämä poikkeukset.

Asetusehdotuksessa kryptovaramarkkinoiden muuttamisesta kolmannen osaston 2 luku käsittelee referenssivaratokeneiden liikkeeseenlaskijoiden velvollisuuksia. Myös heitä koskee velvollisuus toimia ammattimaisesti, rehellisesti sekä tasapuolisesti. Heitä koskevat samat kryptovaran kuvausta koskeva sekä markkinointiaineiston julkaisua koskeva velvollisuus, tiedottamisvelvollisuus sekä valitusten käsittelymenettelyn käyttöönottovelvollisuus. Myös muut hallinnolliset velvoitteet, jotka alkavat 28 artiklasta ja päättyvät artiklaan 30, koskevat heitä.³⁰⁷ Eryistä referenssivaratokeneiden liikkeeseenlaskijoiden osalta on reservivarojen säilytys ja sitä koskevat vaatimukset sekä säännöt siitä, mihin kyseisiä varoja saa sijoittaa liikkeeseenlaskijan toimesta³⁰⁸.

³⁰³ Sivumäärä perustuu tietoon, joka on tarkistettu 28.11.2022. Suuri sivumäärä voi korreloida sen kanssa, kuinka tärkeäksi kyseisten varojen sääntely koetaan.

³⁰⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 32 kohta 66.

³⁰⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 12.

³⁰⁶ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

³⁰⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 12.

³⁰⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 12.

Vaadeoikeudet varojen reserviin taikka liikkeeseenlaskijaa kohtaan sekä referenssivaratokeneiden vähimmäisoikeudet sivutaan seuraavissa luvuissa lyhyesti.

Referenssivaratokeneihin liittyy poikkeuksia³⁰⁹. Toimilupaa ei tarvita, kun referenssivaratokeneiden yhteenlaskettu määrä on 12 kuukauden aikana enintään 5 miljoonaa euroa taikka sama määrä jossain toisessa valuutassa. Lupaa ei myöskään tarvita silloin, kun kohderyhmänä referenssivaratokeneiden tarjonnassa on ainoastaan kokeneet sijoittajat ja he ovat ainoita, joilla on niitä hallussaan. Kyseisten varojen liikkeeseenlaskijoiden tulee kuitenkin laatia kryptovaran kuvaus ja tiedoksiannettava se viranomaiselle.³¹⁰

5.6.1 Vaatimus varojen reservistä

Referenssivaratokeneiden liikkeeseenlaskijoilla on velvollisuus muodostaa aina varojen reservi sekä ylläpitää sitä. Jos tarjotaan enemmän kuin yhtä luokkaa referenssivaratokeneista, tulee jokaisella luokalla olla oma varojen reservi, jota tulee ylläpitää sekä hallinnoida erikseen. Jos liikkeeseenlaskijat tarjoavat referenssivaratokeneita, jotka ovat samoja, tulee kuitenkin olla vain yksi varojen reservi yhdelle referenssivarojen luokalle, jota ylläpidetään. Liikkeeseenlaskijoiden ylimmille hallintoelimille kuuluu reservivarojen vakaa ja tehokas hoito. Kun niitä luodaan lisää taikka hävitetään, tulee varojen reserviin tehdä saman suuruinen lisäys taikka vähennys. Yksityiskohtaisilla toimintaperiaatteilla varmistetaan esimerkiksi luottoriskien, markkinariskin ja likviditeettiriskin hallinta. Reservivarat tulee säilyttää otettujen säilytyskäytäntöjen mukaan, joilla varmistetaan ennen kaikkea se, että reservivarat erotetaan liikkeeseenlaskijan varoista.³¹¹

³⁰⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 12.

³¹⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, final art. 15 kohta 3 ja sen alakohtat a-b.

³¹¹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 32 kohdat 1-2 ja kohta 3 ja sen alakohta f sekä art. 33 kohta 1 ja sen alakohta a.

Referenssivaratokeneiden liikkeeseenlaskijoiden tulee muodostaa riittävä likvidi varanto. Sen suhde tulee olla 1/1 ja sen tulee osittain muodostua talletuksista. Liikkeeseenlaskijan tulee tarjota referenssivaratokeneiden haltijoille mahdollisuus saatavaan veloitukseen ja koska tahansa. Säännöt varantojen toiminnasta takaavat hyväksyttävän vähimmäislikviditeetin määrän. Tämän lisäksi Euroopan pankkiviranomainen (EPV) valvoo kaikkia stablecoineja.³¹² Referenssivaratokeneiden liikkeeseenlaskijoiden tulee sijaita sääntömääräisesti EU:ssa siksi, että pystytään varmistamaan se, että niiden tarjonta on asianmukaisesti valvottua ja seurattua. Tämän takia referenssivaratokeneiden kehittäminen maksuvälineeksi on rajoitettua, kun ne perustuvat muuhun kuin jonkin EU-maan valuuttaan. Tällä suojataan rahapoliittista suvereniteettia.³¹³

5.6.2 Merkittävät referenssivaratokenit

Kolmannen osaston 5 luku käsittelee sitä, miten viranomaisen määrittelee referenssivaratokenit merkittäväksi³¹⁴. Liikkeeseenlaskijat, jotka laskevat liikkeelle merkittäviä referenssivaratokeneita, koskee lisävelvollisuudet, jotka on lueteltu 41 artiklassa. Heidän tulee muun muassa edistää järkevää riskienhallintaa vahvistamalla palkkio- ja palkkapolitiikka. Tämän kuuluu olla sellaisella tasolla, ettei se alenna riskienhallinnan tasoa. EPV:n mukaan referenssivaratokenit ovat merkittäviä, kun ne täyttävät artiklan 39 luetelluista 6 perusteista ainakin 3. Luettelossa mainitaan esimerkiksi yhteenlaskettu liiketoimien arvo sekä lukumäärä referenssivaroihin liittyen, liikkeeseenlaskijan reservin varojen koko ja se, kuinka merkittävää liikkeeseenlaskijan rajojen ylittävää toimintaa on. Tähän lasketaan mukaan esimerkiksi jäsenvaltiot, joissa kyseiset referenssivaratokenit ovat käytössä. Myös esimerkiksi rahoitusjärjestelmään kytkeytyminen on yksi peruste.³¹⁵

³¹² Euroopan unionin neuvosto, 2022.

³¹³ Euroopan unionin neuvosto, 2022.

³¹⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 39 kohta 1 ja sen alakohdat b-e.

³¹⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 39 kohta 1 ja sen alakohdat c-e.

5.7 Sähköisen rahan tokeneiden laskeminen liikkeelle

Asetusehdotuksen kryptovarojen markkinoiden muuttamisesta osasto 4 sääntelee siitä, miten sähköisen rahan tokeneita lasketaan liikkeelle. Merkittävät sähköisen rahan tokenit saattavat aiheuttaa suuria riskejä rahoitusvakautta kohtaan. Riskit ovat suuremmat, kuin sellaisten sähköisen rahan tokeneiden kohdalla, joita ei lasketa merkittäviksi. Täten merkittävien sähköisen rahan tokeneiden liikkeeseenlaskikoihin tulee soveltaa tiettyjä korkeampia pääomavaatimuksia, että yhteentoimivuusvaatimuksia. Heidän tulee ottaa myös likviditeettihallintapolitiikka käyttöön.³¹⁶ Sähköisen rahan tokeneita valvovat sekä toimivaltaiset viranomaiset että EPV. EPV:n tehtävänä on valvoa, että liikkeeseenlaskijat, jotka laskevat liikkeelle merkittäviä sähköisen rahan tokeneita, noudattavat tiettyjä lisävaatimuksia.³¹⁷

Sähköisen rahan tokeneiden tarjoamiseksi sekä ottamiseksi kaupankäynnin kohteeksi niiden kauppapaikassa tarvitsee liikkeeseenlaskija toimiluvan toimia joko luottolaitoksena taikka direktiivin (09/110/EY) artiklan 2 kohdan 1 mukaisena liikkeeseenlaskijalaitoksena, joka laskee liikkeelle sähköistä rahaa. Asetusehdotuksen luvun 1 artiklan 43 mukaan sähköisen rahan tokenit ovat direktiivin (09/110/EY) mukaisia sähköisiä rahoja.³¹⁸ Vastaanotettaessa varoja sähköisen rahan tokenit tulee laskea liikkeelle niiden nimellisarvoon. Ne, joilla on hallussaan sähköisen rahan tokeneita, on oikeus saatavaan suhteessa niiden liikkeeseenlaskijaan. **Tämän lisäksi, tokenin haltijoilla on oikeus pyynnöstä lunastaa tokenit koska tahansa tokenien nimellisarvoon eli siihen arvoon, joka osoittaa sen alkuperäisen arvon.** Koron tarjoaminen näiden haltijoille on kiellettyä kyseisten varojen liikkeeseenlaskijoilta sekä kryptovarapalvelun tarjoajilta.³¹⁹ Sekä kyseisten varojen liikkeeseenlaskijat että

³¹⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 28 kohta 49.

³¹⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 32 kohta 68.

³¹⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 13.

³¹⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 13.

kryptovarapalvelun tarjoajat ovat kiellettyjä maksamasta etua tai korkoa sähköisen rahan tokenien haltijoille silloin, kun koron maksu koskee sitä, kauanko sähköisen rahan tokenin haltijalla on hallussaan nämä varat.³²⁰

Liikkeeseenlaskijoille on asetettu lisävelvollisuuksia, jos ne laskevat liikkeelle merkittäviä sähköisen rahan tokeneita. EPV eli Euroopan pankkiviranomainen luokittelee asetusehdotuksen kryptovarojen muuttamisesta (COM 20 593 final) 50 artiklan säännöksiin mukaisesti sähköisen rahan tokenit tietyissä tilanteissa merkittäviksi, jos artiklan 39 kohdan 6 perusteista 3 täyttyy.³²¹

5.8 Yleiset edellytykset kryptovarojen tarjoamiselle

5.8.1 Toimilupa edellytyksenä toiminnalle

Edellytykset sille, että kryptovarapalveluita saa tarjota on se, että tarjoaja on oikeushenkilö ja toisekseen sen kotipaikka sijaitsee sääntömääräisesti unionin sisällä. Tarjoajan tulee saada toimilupa palveluiden tarjoamiseksi. Tarjoajan tulee täyttää myöntämisedellytykset toimilupaan jatkuvasti, eli se ei koske ainoastaan sitä hetkeä, kun toimilupa myönnetään. Henkilöt, jotka eivät ole kryptovarapalvelun tarjoajia, eivät saa käyttää sellaisia nimiä tai toiminimiä, joka voisivat viitata siihen, että heillä olisi myönnetty lupa toimia kryptovarapalvelun tarjoajana. Myöskään muunlainen toimiminen niin, että se voisi aiheuttaa sekaannusta kyseisessä asiassa, on kielletty. Lupa on voimassa koko unionin alueella ja sen perusteella kryptovarapalvelun tarjoaja voi tarjota palveluita, joihin hänellä on toimilupa. Jos kryptovarapalvelun tarjoaja haluaa lisätä muita kryptovarapalveluita sen toimilupaansa, sen tulee pyytää viranomaisilta, jotka ovat myöntäneet toimiluvan, että tämän toimilupaa laajennetaan päivittämällä ja laajentamalla toimilupahakemuksen tietoja.³²²

³²⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 45.

³²¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 13.

³²² MiCA, COM (2020) 593 final, art. 53, kohdat 1-2 ja 4.

Kryptovarapalveluita tulee pitää Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2014/65/EU) rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin (2002/92/EY) ja direktiivin (2011/61/EU) muuttamisesta mukaan määriteltynä rahoituspalveluina. Jos kryptovarapalveluiden myynti tapahtuu etänä, tulee sopimukseen kryptovarapalvelun tarjoajien sekä kuluttajien välillä soveltaa edellä mainittua direktiiviä.³²³ Kryptovarapalveluiden tarjoajien toiminta tapahtuu etänä internetin välityksellä, koska palvelut ostetaan netistä.

5.8.2 Toimiluvan sisältö

Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee hakea toimilupaa sen sääntömääräisen kotipaikkansa viranomaiselta, joka on asiassa toimivaltainen. Tarkka listaus löytyy asetusehdotuksen artiklasta 54. Toimilupahakemukseen tulee kirjata muun muassa seuraavat tiedot: kryptovarapalvelun tarjoajan kaikki nimet, eli oikea nimi, virallinen sekä kaupallinen nimi ja oikeushenkilötunnus sekä verkkosivuston osoite, jota se pitää yllä. Toimilupahakemuksessa tulee myös ilmoittaa, mikä hakijan oikeudellinen asema on, mikä sen yhtiöjärjestys on sekä sen toimintaohjelma, eli mitä kryptovarapalveluita aiotaan tarjota, missä sekä miten niitä markkinoidaan.³²⁴

Oleellinen tieto, mikä hakemukseen tulee kirjata, on se, ketkä kuuluvat palveluntarjoajan korkeimpaan hallintoelimeen luonnollisina henkilöinä ja ketkä omistavat joko suoraan tai välillisesti äänioikeuksista tai osakepääomasta ainakin 20 prosenttia. Hakemuksessa tulee esittää siitä näyttö, että näillä henkilöillä ei ole rikosrekisterissä merkintöjä seuraavien sääntöjen rikkomuksista: rahoitus-, maksukyvyttömyys- ja kauppa-ala tai rahanpesun sekä terrorismin torjunta. Tämän lisäksi hakemuksessa tulee osoittaa, että ylimpään hallintoelimeen kuuluvilta

³²³ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 29 kohta 55.

³²⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 54 kohta 2 ja sen alakohdat a-d.

luonnollisilta henkilöiltä löytyy sekä taidot, osaaminen että kokemusta johtaakseen kyseistä palveluntarjoajaa, jonka lisäksi edellytetään, että nämä henkilöt käyttävät tarpeeksi aikaa hoitaakseen tehtävänsä.³²⁵

Toimilupahakemuksessa tulee myös yleistajuisesti kuvata, millaiset kryptovarapalvelun tarjoajan tietotekniikkajärjestelmät ovat sekä tekniset turvajärjestelyt. Tulee myös esittää, että tarjoaja pystyy täyttämään vakavaraisuustakeet sen mukaan, mitä 60 artiklassa on sanottu. Kuvaus tulee myös esittää siitä, miten tarjoaja käsittelee asiakkaiden tekemät valitukset, miten se erottelee asiakkaan ja sen omat kryptovarot ja miten se on järjestänyt sen järjestelmät niin, että ne pystyvät havaitsemaan markkinoiden väärinkäytön. Lisäksi kryptovarapalvelun tarjoajan tulee sen toiminnasta riippuen esittää, miten se järjestää sen toiminnan säännöt. Kun se tulee huolehtimaan kryptovarojen säilytyksestä sekä hallinnoimisesta kolmannen osapuolen puolesta, sen tulee toimittaa kuvaus sen säilytyspolitiikasta ja kun se tulee vaihtamaan kryptovaroja toisiin kryptovarioihin tai fiat-valuuttaan, sen tulee toimittaa kuvaus sen liiketoimintapolitiikasta, minkä pitää olla syrjimätön.³²⁶

Toimivaltaisten viranomaisten tulee vastaanotettuaan hakemuksen käsitellä se 25 työpäivän sisällä. Ne arvioivat, onko se täydellinen eli onko siinä ilmoitettu tarvittavat tiedot. Viranomaisella on kolme kuukautta aikaa arvioida, täyttääkö kryptovarapalvelun tarjoaja vaadittavat vaatimukset. Sen tulee antaa tarjoajalle päätös, jossa kerrotaan joko toimiluvan myöntämisestä tai eväämisestä. Arvioinnissa huomioidaan kryptovarapalvelujen laajuus, luonne sekä monimutkaisuus. Jos kryptovarapalvelun tarjoaja on toiminut sääntöjen vastaisesti saadakseen toimiluvan tai se rikkoo vakavasti kyseistä asetusta, toimilupa peruutetaan.³²⁷ Jos tietoja puuttuu, asetetaan aika, jonka sisällä tiedot tulee toimittaa. Jos hakemus on tämänkin jälkeen puutteellinen määräajan asettamisen jälkeen, toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus kieltäytyä tarkastamasta hakemusta uudelleen. Viranomaisilla on oikeus toimiluvan eväämiseen, jos voidaan

³²⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 54 kohta 2 ja sen alakohdat f ja g.

³²⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 54 kohta 2 ja sen alakohdat n ja p.

³²⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 55 kohdat 1 ja 5 ja art. 56 kohta 1 ja sen alakohdat d ja f.

objektiivisesti ja todennettavasti osoittaa, että kryptovarapalvelun tarjoajan ylimpään hallintoelimeen kuuluva voisi vaarantaa liiketoiminnan järkevän ja tehokkaan hoidon niin, että asiakkaiden etu ja markkinoiden luotettavuus kärsii. Viranomaiset ilmoittavat ESMA:lle niistä toimiluvista, jotka se on myöntänyt ja ESMA:n tehtävä on laatia rekisteri niistä, jotka tarjoavat kryptovarapalveluita. Rekisteri on julkinen ja saatavilla ESMA:n verkkosivuilla. Sitä päivitetään jatkuvasti.³²⁸

5.9 Kaikkia palveluntarjoajia koskevat velvollisuudet

Asetusehdotus luetteloii myös vaatimukset, jotka koskevat jokaista kryptovarapalvelun tarjoajaa. **Tarjoajien tulee toimia tasapuolisesti, ammattimaisesti sekä rehellisesti niin, että asiakkaiden etu toteutuu.** Kaiken toiminnan tulee olla selkeää ja tasapuolista. Tämä vaatimus koskee erityisesti markkinointia, joka tulee yksilöidä sellaiseksi. Kryptovarapalvelun tarjoajien on kiellettyä tuottamuksellisesti tai tahallisesti johtaa asiakkaitaan harhaan. Asiakkaita tulee varoittaa riskeistä, jotka liittyvät ostamiseen. Kryptovarapalvelun tarjoajalla on myös velvollisuus asettaa sen hinnoittelupolitiikka saataville julkisesti sen verkkosivustolleen näkyvälle paikalle.³²⁹

Kaikkia kryptovarapalvelun tarjoajia koskee myös vakavaraisuusvaatimukset. Vakavaraisuusvaatimuksen mukaan heillä kaikilla tulee olla vakavaraisuustakeet, joiden tarkka määrä on lueteltu artiklassa 60. Vakavaraisuustakeilla varmistetaan muun muassa se, miten riskit katetaan, kun asiakirjat katoavat, annetaan väärää tietoa tai toimitaan törkeän huolimattomasti asiakkaiden kryptovarojen sekä varojen suojaamisen osalta.³³⁰

³²⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 55 kohta 6 ja art. 57 kohta 1.

³²⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 59 kohdat 1-4.

³³⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 60 kohta 1 ja kohta 5 ja sen alakohdat a, b ja f.

5.9.1. Toiminnan järjestäminen

Jokaisen kryptovarapalvelun tarjoajan tulee järjestää sen toiminta sen mukaan, mitä artiklassa 61 sanotaan. Kyseinen artikla käsittelee ylimmän hallintoelimen jäseniä, joilla tulee olla sekä pätevyys että hyvä maine kokemuksen sekä tutkintojen osalta tehtävien hoitamiseksi. Myös niiden luonnollisten henkilöiden, joilla on suoraan taikka välillisesti yli 20 prosentin omistusoikeus äänioikeuksista tai osakepääomasta tai heillä muuten on määräysvaltaa, tulee osoittaa, että heiltä löytyy pätevyys ja maine. Edellä mainituista kukaan ei ole saanut saada tuomiota rahanpesusta sekä terrorismin rahoituksesta tai muistakaan talousrikoksista liittyvistä rikoksista. Kryptovarapalvelun tarjoajilla on myös velvollisuus palkata henkilöstö, joilla on tarpeelliset tiedot, taidot että asiantuntemus tarjottavien kryptovarojen osalta. Toimintaperiaatteita ja menettelyitä tulee tarkastella säännöllisesti ylimmän hallintoelimen toimesta.³³¹

On huomioitava, että kun hankitaan omistuosuuksia kryptovarapalvelun tarjoajissa, tulee noudattaa asetusehdotuksen kryptovarojen markkinoinnista (MiCA, COM (2020) 593 final) artiklaa 74. Kun luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö taikka edellä mainittujen yhdessä toimijoiden ”hankkijaehdokas” hankkivat suoraan taikka välillisesti omistuosuuden, joka on merkittävä kryptovarapalvelun tarjoajasta eli osuus osakepääomasta tai äänistä nousee vähintään 10, 20, 30 tai 50 prosenttiin, tulee ilmoittaa asiasta viranomaiselle, joka on asiassa toimivaltainen ja valvoo kyseistä kryptovarapalvelun tarjoajaa. Sen tulee kertoa, paljonko se on suunnitellut omistavansa ja antaa tiedot, jotka on määritelty artiklassa 74 kohdassa 1. Myös, kun luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö aikoo luopua omistuosuudestaan, joka on suoraan taikka välillisesti merkittävä, tulee ilmoittaa tästä kirjallisesti ensin viranomaiselle ja kerrottava omistusoikeuden suuruus.³³²

³³¹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 61 kohdat 1-5.

³³² MiCA, COM (2020) 593 final, art. 74 kohdat 1 ja 2. Viranomaiselle tulee ilmoittaa myös, jos tekstissä mainittu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö tulisi olemaan ostettavan kryptovarapalvelun emoyhtiö, eli kryptovarapalvelun tarjoajasta tulisi tytäryhtiö.

Tämän lisäksi kryptovarapalvelun tarjoajien tulee huolehtia kohtuullisilla toimenpiteillä kryptovarapalveluiden säännöllisyys sekä jatkuvuus käyttäen oikeasuhteisia ja asianmukaisia resursseja. Tähän luetaan mukaan myös turvalliset ja häiriönsietokykyiset tieto- sekä viestintäteknikkajärjestelmät. Palautumissuunnitelma tulee myös laatia, jotta voidaan varmistaa, että tärkeimmät tiedot sekä toiminnot pysytään säilyttämään myös toimintahäiriöiden aikana. Myös sisäiseen valvontaan liittyvät mekanismit sekä menettelykeinot riskiarvioiden laatimiseksi, esimerkiksi valvonta- sekä turvajärjestelyiden hallitsemiseksi tulee olla jokaisella kryptovarapalvelun tarjoajalla.³³³

Ne, jotka tarjoavat kryptovarapalveluita, tulee huolehtia, että kaikista kryptovarapalveluista, liiketoimista ja toimeksiannoista kirjataan ylös tieto. Riittävällä kirjanpidolla viranomaiset pystyvät valvomaan ja toteuttamaan täytäntöönpanotoimia ja näin varmistaa, että kaikki vaaditut velvollisuudet on täytetty. Tähän liittyen jokaisella kryptovarapalvelun tarjoajalla tulee olla menettelyt ja järjestelmät markkinoiden väärinkäytösten seuraamiseksi sekä havaitsemiseksi. Niillä on velvollisuus ilmoittaa viranomaiselle epäilyistä liittyen markkinoiden väärinkäyttöön.³³⁴ Kaikki muutokset, jotka liittyvät ylimpään hallintoelimeen, tulee ilmoittaa viranomaiselle³³⁵.

Asetusehdotuksen (MiCA, COM (2020) 593 final) artikkelit 63-66 käsittelevät asiakkaiden varojen sekä kryptovarojen säilytystä, valitusten käsittelymenettelyä, eturistiriitojen ehkäisemistä, tunnistamista, hallitsemista ja niistä ilmoittamista sekä ulkoistamista.

5.9.2 Asiakkaiden varojen ja kryptovarojen säilytys

Kryptovarapalvelun tarjoajat ovat velvollisia toteuttamaan asianmukaisia järjestelyjä, kun he pitävät hallussaan kryptovaroja, jotka kuuluvat asiakkaille. Tällä suojataan asiakkaiden omistusoikeus varsinkin siinä tilanteessa, kun kryptovarapalvelun tarjoaja

³³³ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 61 kohdat 1-7.

³³⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, 61 kohdat 8-9.

³³⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 62.

joutuu maksukyvyttömäksi. Tällä estetään se, että asiakkaan kryptovaroja käytetään ainoastaan tämän suostumuksella. Tilanteessa, jossa kryptovarapalvelun tarjoajan palvelut tai liiketoimintamallit edellyttävät sitä, että asiakkaiden varoja pidetään hallussa, tulee palveluntarjoajilla olla käytössään järjestelyt. Niillä asiakkaiden oikeuksia suojataan ja heidän varojen käyttö palveluntarjoajan lukuun estetään. Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee viipymättä tallettaa heidän asiakkaidensa varat joko luottolaitokseen tai keskuspankkiin, jonka lisäksi heidän tulee varmistaa toimenpiteillä, että näissä paikoissa säilytettävät varat pidetään säilytettyinä tileillä tai tilillä, jotka pystytään tunnistamaan niistä tileistä, jotka ovat tarjoajien omien varojen säilytykseen.³³⁶

5.9.3 Valitusten käsittelymenettely

Kryptovarapalvelun tarjoajilla on oltava käytössään läpinäkyvät ja tehokkaat menettelyt, joilla asiakkaiden valitukset voidaan oikeudenmukaisesti ja nopeasti käsitellä. Asiakkailla tulee olla mahdollisuus toimittaa veloituksetta valituksia, jonka lisäksi kryptovarapalvelun tarjoajilla tulee olla valituksille malli saataville asiakkaille. Heidän tulee pitää kirjaa saaduista valituksista ja siitä, mitä niille on tehty. Vastaanotetut valitukset tulee tutkia oikeudenmukaisella tavalla ja nopeasti. Asiakkaille pitää kohtuullisessa ajassa ilmoittaa, mikä tutkimuksen lopputulos on ollut.³³⁷

5.9.4 Eturistiriitojen tunnistaminen, ehkäiseminen, hallitseminen sekä ilmoittaminen

Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee noudattaa ja ylläpitää toimintaperiaatteita, joilla voidaan ehkäistä, tunnistaa ja hallita eturistiriitoja sekä ilmoittaa niistä, kun kyse on

³³⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 66 ja art. 63 kohdat 1-3.

³³⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 64 kohdat 1-4.

niistä itsestään sekä niiden osakkeenomistajista taikka muusta henkilöstä, jolla on määräysvaltaa suoraan taikka välillisesti. Myös kun kyse on niistä itsestään sekä niiden työntekijöistä tai johtajista tai niiden asiakkaita tai kyseessä on asiakkaiden välinen eturistiriita, tulee tiettyjä toimia noudattaa. Nämä toimenpiteet ovat asiakkaille sekä mahdollisille asiakkaille asiasta ilmoittaminen yleisesti sekä niiden lähteet ja mitä asialle on tehty, jotta tilanne lievittyisi. Tieto tulee olla kryptovarapalvelun tarjoajan verkkosivustolla.³³⁸

Kun eturistiriidasta ilmoitetaan, tulee ilmoittamisen olla tarpeeksi tarkka. Huomioon otetaan se, mikä asiakkaan luonne on. Näin jokainen asiakas pystyy tekemään tämän pohjalta siihen palveluun liittyvät päätökset, jossa eturistiriita on aiheutunut. Eturistiriidat tulee arvioida uudelleen kryptovarapalvelun tarjoajien toimesta ainakin joka vuosi.³³⁹

5.9.5 Ulkoistaminen

Jos kryptovarapalvelun tarjoaja päättää ulkoistaa operatiivisia toimintojaan eli antaa toimien hoitamisen kolmannen osapuolen hoidettavaksi, sen tulee huolehtia kohtuullisilla toimenpiteillä, että operatiiviset lisäriskit vältetään. Kryptovarapalvelun tarjoajan vastuu kuitenkin säilyy koskien edellä mainittuja velvollisuuksia ja niiden täyttämistä kohtaan. Tarjoajan tulee varmistaa, että muun muassa seuraavat edellytykset täyttyvät: ulkoistamisella ei siirretä kryptovarapalvelun tarjoajien vastuuta tai se ei johda sen siirtymiseen, ulkoistamisella ei muuteta kryptovarapalvelun tarjoajien sekä asiakkaiden suhdetta ja tarjoajien velvollisuuksia asiakkaita kohtaan sekä että ehdot koskien toimilupaa ja sen myöntämistä tarjoajalle eivät muutu ulkoistamisen seurauksena.³⁴⁰

³³⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 66 kohta 1 ja sen alakohdat a-b ja art. 65 kohta 2.

³³⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 65 kohdat 3-4.

³⁴⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 66 kohta 1 ja sen alakohdat a-c.

5.10 Kielletty toiminta kryptovaramarkkinoilla

5.10.1 Kielto manipuloida markkinoita

Markkinoiden manipulointi on kiellettyä. Se tarkoittaa toimea, jossa annetaan taikka todennäköisesti annetaan harhaanjohtavia tai vääriä signaaleja kryptovaraan liittyvistä asioista, kuten sen hinnasta, kysynnästä tai tarjonnasta. Myös toiminta, jossa asetetaan taikka todennäköisesti asetetaan useamman tai yhden kryptovaran hinta keinotekoiselle tai epätavalliselle tasolle on markkinoiden manipulointia. Myös toiminta, jolla on vaikutus kryptovarojen hintaan vilpillisen menettelyn taikka järjestelyn avulla, on kielletty. Tällaista toiminta on esimerkiksi ryhtyminen liiketoimintaan tavalla, joka vaikuttaa kryptovarojen hintaan.³⁴¹ Markkinoiden manipulointi on toimintaa, jossa määräävä asema varmistetaan joko kryptovaran kysynnässä tai tarjonnassa niin, että toiminta joko välillisesti tai suoraan johtaa siihen, että myynti- ja ostohinnat määräytyvät sen perusteella tai toiminnan perusteella aiheutuu tai todennäköisesti aiheutuu kaupankäyntiehtoja, jotka ovat kohtuuttomia.³⁴²

Myös harhaanjohtavien tai väärin signaalien antaminen kryptovarojen kysynnästä, tarjonnasta tai hinnasta tiedotusvälineissä, kuten internetissä on kiellettyä. Jos tiedon levittämällä tiedotusvälineissä varmistetaan kryptovarojen hinta keinotekoiselle tai epätavalliselle tasolle niin, että tietojen levittäjä tietää taikka hänen tulisi tietää tiedon olleen harhaanjohtava tai väärä, on kyseessä markkinoiden manipulointi.³⁴³

³⁴¹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 80 kohta 1 ja sen alakohta a:n alakohtat i ja ii sekä art. 80 kohta 1 ja sen alakohtat b ja c. Ks. myös s. 35 kohta 78, jossa todetaan, että kyseisen asetuksen rikkomisessa tulisi soveltaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2019/1937/EU) unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta. Direktiivin avulla viranomaiset voivat havaita rikkomisia ja määrätä seuraamuksia, jonka lisäksi henkilöt, jotka paljastavat väärinkäytöksiä, pystyvät antamaan tietoa viranomaisille, jotka ovat toimivaltaisia asiassa. Direktiivillä varmistetaan asianmukaisten järjestelyiden mahdollisuus, eli väärinkäytösten paljastajia suojataan vastatoimilta.

³⁴² MiCA, COM (2020) 593 final, art. 80 kohta 2 ja sen alakohtat a ja c.

³⁴³ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 80 kohta 1 ja sen alakohta c.

5.10.2 Kielto käyttää sisäpiiritietoa

Markkinoiden väärinkäyttöä on myös sisäpiiritiedon väärinkäyttö. Yleisölle tulee tiedottaa liikkeeseenlaskijan toimesta siihen liittyvästä sisäpiiritiedosta. Yleisöllä tulee olla helppo pääsy tietoon ja mahdollisuus sen arvioimiseen asianmukaisesti, perusteellisesti ja oikea-aikaisesti. Artikla 78 kieltää sisäpiiritiedon käyttämisen kryptovarojen hankkimiseksi taikka luovuttamiseksi suoraan taikka välillisesti joko omaan lukuun taikka kolmannen osapuolen puolesta tämän lukuun. Artiklan 78 mukaan se, jolla on sisäpiiritietoa koskien kryptovaroja, koskee seuraavat kiellot: hänen on kiellettyä suositella tietyn sisäpiiritiedon avulla toista henkilöä hankkimasta taikka luovuttamasta kryptovaroja, jos tieto liittyy niihin kryptovarioihin. Kiellettyä on myös houkutella kyseinen henkilö tekemään luovutus tai hankinta. Kiellettyä on myös suosittelu, joka perustuu sisäpiiritietoon ja jonka perusteella joku henkilö päättää muuttaa tai peruuttaa toimeksiannon tiettyä kryptovaraa koskien.³⁴⁴

5.11 Kryptovaratoimeksiantojen toteuttaminen kolmannen osapuolen puolesta

Tässä luvussa käsitellään niiden kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, jotka toteuttavat toimeksiantoja koskien kryptovaroja kolmannen osapuolen puolesta ja ovat saaneet siihen toimiluvan³⁴⁵.

Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee toteuttaa kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarvittavia, jotta saavutetaan paras lopputulos asiakkaan kannalta toimeksiantoja toteutettaessa. Tämä tarkoittaa, että toimeksiannossa tulee huomioida sen kustannukset, hinta sekä

³⁴⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 77 kohta 1 ja art. 78 kohta 1 ja kohta 2 ja sen alakohdat a ja b. Kun sisäpiiritiedon ilmaiseminen tapahtuu osana tehtävien, työn tai ammatin normaalia suorittamista, ei se ole kiellettyä, MiCA, COM (2020) 593 final, art. 79.

³⁴⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 70 kohta 1.

nopeus. Jos kryptovarapalvelun tarjoaja on toteuttamassa toimeksiantoa asiakkaan erityisohjeiden mukaan, tärkeintä on täyttää asiakkaan toiveet ohjeiden mukaan. Erityisohjeiden mukaan toimiseen kuuluu myös tehokkaiden toteuttamisjärjestelyiden käyttöönotto, jotta voidaan päästä lopputulokseen, joka on paras mahdollinen asiakkaan toimeksiannon toteutuksen kannalta. Toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden on mahdollistettava se, että toimeksiannot toteutetaan tehokkaasti, tasapuolisesti ja nopeasti. Niillä estetään myös se, että kryptovarapalvelun tarjoajat käyttävät tietoja asiakkaiden toimeksiannoista väärin.³⁴⁶ Kryptovarapalvelun tarjoajilla on velvollisuus antaa asiakkaille selkeät ja asianmukaiset tiedot siitä, mitkä heidän toteuttamisperiaatteensa toimeksiannoissa ovat. Jos niihin tehdään merkittäviä muutoksia, tulee asiakkaita informoida.³⁴⁷

5.12 Toimeksiannon vastaanottaminen ja välittäminen kolmannen osapuolen puolesta

Tässä luvussa käsitellään niiden kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, joille on myönnetty toimilupa vastaanottaa ja välittää toimeksiantoja kolmansien osapuolten puolesta³⁴⁸.

Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee ottaa käyttöön sekä täytäntöönpantava järjestelyt ja menettelyt, joiden tarkoitus on varmistaa asiakkailta vastaanottamien toimeksiantojen asianmukainen sekä nopea välittäminen joko toiselle kryptovarojen palveluntarjoajalle taikka toteuttaminen kryptovarojen omassa kauppapaikassa. On huomioitavaa, että kryptovarapalvelun tarjoajat eivät saa vastaanottaessaan toimeksiantoja kolmansilta osapuolilta saada minkäänlaisia palkkioita, ei-rahallisia etuja tai alennuksia siitä, että asiakastoimeksianto reititetään tiettyyn kauppapaikkaan taikka

³⁴⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 70 kohta 2.

³⁴⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 70 kohta 3.

³⁴⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 72 kohta 1.

kryptovarapalvelun tarjoajalle. Kiellettyä myöskin on asiakastoimeksiantotietojen käyttö väärin. Kryptovarapalvelun tarjoajalla on velvollisuus toteuttaa kaikki mahdolliset toimenpiteet, joita voidaan pitää kohtuullisina, jotta se myös estää sen työntekijöitään mahdollisen tietojen väärinkäyttämisen.³⁴⁹

5.13 Kryptovarojen säilyttäminen kolmannen osapuolen puolesta

Tässä luvussa käsitellään niiden kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, jotka säilyttävät ja hallinnoivat kolmansien osapuolten puolesta kryptovaroja. Kryptovaran tarjoajalla tulee olla toimilupa säilyttää ja hallinnoida kolmansien osapuolten kryptovaroja³⁵⁰.

Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee sen tehdä sopimus sen asiakkaiden kanssa. Sopimuksessa kryptovarapalvelun tarjoajan tehtävät sekä vastuut täsmennetään. Sen tulee sisältää vähintään nämä asiat: sopimuksen osapuolten nimet, palvelun luonne sekä kuvaus, viestintävälineet, joita käytetään kryptovarapalvelun tarjoajan sekä asiakkaan välillä, tunnistamisjärjestelmä, jolla asiakas tunnistetaan, kuvaus turvajärjestelmistä, joita kryptovarapalvelun tarjoaja käyttää, kryptovarapalvelun tarjoajan maksut, joita se veloittaa sekä mitä lakia sopimukseen sovelletaan.³⁵¹

Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee tässä tapauksessa myös pitää jokaiselle asiakkaalle tämän omalla nimellä avattua rekisteriä sen positioista. Positio kertoo, mihin kryptovarioihin asiakkaalla on omistusoikeus. Rekisteriin kirjataan muutokset kryptovarojen omistuksissa. Kryptovarapalvelun tarjoajan velvollisuus on huolehtia, että jokainen kryptovaraan liittyvä liiketoimi on rekisteröity rekisteriin.³⁵² Tämän lisäksi kryptovarapalvelun tarjoajan tulee laatia säilytyspolitiikka, johon liittyvillä sisäisillä säännöillä sekä menettelyillä varmistetaan, että pääsy kryptovarioihin on turvattu.

³⁴⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 72 kohdat 1-3.

³⁵⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 67 kohta 1.

³⁵¹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 67 kohta 1 ja sen alakohdat a-f.

³⁵² MiCA, COM (2020) 593 final, art. 67 kohta 2.

Kyseisillä menettelyillä ja säännöillä tulee varmistaa, että petoksen, kyberuhan taikka laiminlyönnin takia asiakkaiden kryptovaroja ei voida menettää.³⁵³

Kryptovarapalvelun tarjoajilla on velvollisuus antaa tietyn ajan välein (3 kuukautta) sen asiakkaille tietoa koskien heidän omistamia kryptovaroja positioilmoituksen kautta. Ilmoitus tulee antaa välineellä, joka on pysyvä. Positioilmoituksessa tulee mainita kryptovarat, niiden arvo, saldo ja siirrot, jotka on ajanjaksolla tehty. Jos jokin toimi vaatii asiakkaalta vastausta, kryptovarapalvelun tarjoajan on annettava vastaukseen vaadittavat tiedot niin pian kuin mahdollista. Tarjoajan tulee myös varmistaa, että kryptovarat taikka keinot, joilla niihin päästään käsiksi, palautetaan niin pian kuin mahdollista. Huomioitavaa on, että kryptovarapalvelun tarjoaja huolehtii, että asiakkaiden varat pidetään erillään sen omista varoista, jonka lisäksi tulee varmistaa, että asiakkaiden kryptovaroja säilytetään eri osoitteessa DLT-järjestelmässä. Sen kryptovarat eivät saa siis olla samassa osoitteessa. Kryptovarapalvelun tarjoaja on vastuussa asiakkaille, jos kryptovaroja menetetään toimintahäiriön tai hakkeroinnin takia. Vastuu ulottuu siihen arvoon, mikä kryptovarojen markkina-arvo on.³⁵⁴

5.14 Toiminnan harjoittaminen kryptovarojen kauppapaikassa

Tässä luvussa käsitellään niiden kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, jotka harjoittavat toimintaa kryptovaroihin liittyen niiden kauppapaikassa. Perusehtona toiminnalle on toimiluvan myöntäminen³⁵⁵.

³⁵³ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 67 kohdat 3 ja 4. Kryptovaroihin pääsee käsiksi esimerkiksi salausavaimella.

³⁵⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 67 kohdat 5-8.

³⁵⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 68 kohta 1.

5.14.1 Toimintasääntöjen laatiminen

Kryptovarapalvelun tarjoajilla tulee olla toimilupa sille, että toimintaa voidaan kryptovarojen omassa kauppapaikassa harjoittaa. Tarjoajien tulee myös vahvistaa toimintasäännöt, jotka koskevat kauppapaikkaa. Toimintasäännöissä tulee ainakin vahvistaa, mitkä ovat vaatimukset, menettelyt sekä hyväksyntäprosessit sille, miten kryptovarat hyväksytään kauppapaikkaan. Tämän lisäksi tulee määritellä poissulkemisluokat, joilla määritellään ne tyytit kryptovaroista, jotka päätetään jättää kaupankäynnin ulkopuolelle. Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee myös määritellä menettelyt, toimintaperiaatteet sekä maksujen mahdollinen taso, joita käytetään kaupankäynnissä. Tarjoajan tulee myös vahvistaa oikeasuhteiset ja objektiiviset kriteerit kaupankäymiseen osallistumiselle. Näillä tulee edistää niiden asiakkaiden läpinäkyvä ja tasapuolinen pääsy kauppapaikkaan, jotka kauppa haluavat käydä. Tähän liittyen kryptovarapalvelun tarjoajan tulee vahvistaa edellytykset koskien esimerkiksi sitä, mikä on kaupankäymisen likviditeetin kynnsarvot sekä vaatimukset koskien julkistamista, jonka tulee olla säännöllistä. Kryptovarapalvelun tarjoajan vastuulla on vahvistaa ehdot, joiden perusteella kryptovaroilla käyty kauppa keskeytetään ja vahvistaa menettelyt, joilla turvataan liiketoimet sekä kryptovaroilla että fiat-valuutalla tehtäessä.³⁵⁶

Kryptovarapalvelun tarjoajien kaupankäynti omaan lukuun kauppapaikassa, jossa he harjoittavat toimintaa, on kielletty. Toimilupa kryptovarojen vaihtamiseksi fiat-valuutaksi taikka kryptovarojen vaihtaminen toisiin kryptovaroihin ei myöskään tarkoita, että he voisivat käydä kauppaa omaan lukuun.³⁵⁷

5.14.2 Kryptovaran laadun varmistaminen

³⁵⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 68 kohta 1 ja sen alakohdat a-h.

³⁵⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 68 kohta 3.

Kryptovarapalvelun tarjoajilla on velvollisuus varmistaa, että kryptovara on ennen sen hyväksymistä kaupankäymisen kohteeksi toimintasääntöjen vaatimien vaatimusten mukainen. Sen laatu tulee arvioida. Laadunarvioinnissa kryptovarapalvelun tarjoaja ottaa huomioon sen, mikä on kryptovaran liikkeeseenlaskijan sekä liikkeeseenlaskijan kehitystiimin maine, kokemus sekä tulokset aiemmista kaupoista. Kauppapaikan nimenomaisilla toimintasäännöillä pitää myös estää kryptovarojen ottaminen kaupankäymisen kohteeksi, jos niissä on anonymisointitoiminto sisäänrakennettuna. Poikkeus tästä on se, että kryptovarapalvelun tarjoajat taikka viranomaiset pystyvät tunnistamaan, ketkä ovat haltijoita kyseisissä kryptovaroissa ja mikä niiden liiketoimintahistoria on. Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee laatia toimintasäännöt virallisella kotijäsenvaltion kielellä taikka muulla kielellä, jota käytetään yleisesti rahoitusallalla. Sen tulee julkistaa toimintasäännöt sen verkkosivustolla.³⁵⁸

5.14.3 Hintojen julkaiseminen ja kryptovarojen toimitus

Kryptovarapalvelun tarjoajilla on velvollisuus julkaista kaikki kryptovarioihin liittyvät hinnat niiden kauppapaikassa. Sekä osto- että myyntihinnat ovat julkisia, kuten se, millä hinnoilla ollaan valmiita käymään kauppaa. Tietojen pitää olla yleisön saatavilla jatkuvasti silloin, kun kauppaa käydään. Myös toteutetut liiketoimet niiden hinnan, volyymin ja ajankohdan osalta tulee julkistaa. Liiketoimista tulee olla tietoa yksityiskohtaisesti sekä niin reaaliajassa, kuin on mahdollista. Edellä mainitut tiedot tulee asettaa yleisölle saataville kaupallisilla ehdoilla, jotka ovat kohtuullisia. Niiden saatavuus syrjimättömästi tulee taata. Tiedot tulee asettaa maksutta saatavilla 15 minuuttia sen jälkeen, kun ne on julkaistu muodossa, joka on luettavissa koneellisesti. Julkaisua tulee jatkaa ainakin kaksi vuotta.³⁵⁹

³⁵⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 68 kohta 1 ja sen alakohdan h alakohdat ja art. 68 kohta 2.

³⁵⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 68, kohdat 5-7.

Toimitukseen liittyen kryptovarapalvelun tarjoajien tulee varmistaa, että kryptovarojen toimitus saatetaan päätökseen DLT-järjestelmässä sinä päivänä, kun liiketoimet toteutettiin kauppapaikassa. Kryptovarapalvelun tarjoajilla on velvollisuus varmistaa, että maksurakenteet ovat sekä oikeudenmukaisia, syrjimättömiä että läpinäkyviä. Ne eivät saa luoda kannustinta esimerkiksi antaa toimeksiantoja tai muuttaa niitä. Tavanomaisesta poikkeava kaupankäynti sekä markkinoiden väärinkäyttö on kiellettyä. Tarjoajien tulee olla valmiita raportoida viranomaiselle kauppapaikan toiminnasta koska tahansa.³⁶⁰

Myös kyseisten kryptovarojen tarjoajien tulee ottaa käyttöönsä tehokkaat menettelyt, järjestelmät sekä järjestelyt, joiden avulla varmistetaan kaupankäyntijärjestelmien häiriönsietokyky. Niillä varmistetaan myös, että niiden kapasiteetti kestää kaupankäynnin myös markkinoille sattuvissa vakavissa stressitilanteissa. Kaupankäyntijärjestelmien pitää pystyä hylkäämään toimeksiannot, joiden hintojen kynnyksarvot ovat selkeästi virheellisiä tai ylittävät kynnyksarvon hinnalle, että volyymin, joka on määritelty ennalta. Menettelyillä ja kaupankäyntijärjestelmillä on tarkoitus myös varmistaa, että kaupankäyntijärjestelmät on perusteellisesti testattu, jotta voidaan varmistaa, että edellä mainitut vaatimukset täyttyvät. Lisäksi menetelmillä varmistetaan jatkuvuus palveluissa silloin, kun järjestelmässä ilmenee häiriöitä.³⁶¹

5.15 Kryptovarojen vaihtaminen toisiin kryptovarioihin tai fiat-valuuttaan

Tässä luvussa käsitellään niiden kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, jotka vaihtavat kryptovaroja joko toisiin kryptovarioihin tai fiat-valuuttaan. Heille on tullut myöntää toimilupa, jotta toimintaa voi harjoittaa³⁶². Heidän tulee ottaa käyttöönsä liiketoimintapolitiikka, jolla varmistetaan syrjimättömyys. Siinä ilmoitetaan se,

³⁶⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 68 kohdat 8-10.

³⁶¹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 68, kohta 4 ja sen alakohdat a-e.

³⁶² MiCA, COM (2020) 593 final, art. 69 kohta 1.

minkälaisten asiakkaiden kanssa kauppaa käydään ja mitä ehtoja asiakkaiden tulee täyttää.³⁶³

Kryptovarojen tarjoajien tulee julkistaa kryptovarojen hinta sekä menetelmä, jonka perusteella hinta määritellään niille varoille, joita ehdotetaan vaihdettavaksi. Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee toteuttaa asiakkaiden antamat toimeksiannot sillä hinnalla, mikä se on ollut toimeksiantojen vastaanottohetkellä. Toimeksiantojen ja suoritettujen liiketoimien tiedot yksityiskohtineen on julkisia ja ne tulee julkistaa. Tähän mukaan luetaan sekä liiketoimien hinnat että volyymit.³⁶⁴

5.16 Kryptovarojen tarjoaminen yleisölle

Tässä luvussa käsitellään niiden kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, joille on myönnetty kryptovarojen tarjoamiseksi toimilupa³⁶⁵.

Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee ilmoittaa kryptovarojen liikkeeseenlaskijalle tai sille, joka toimii tämän puolesta, seuraavat asiat ennen kuin sopimus voidaan tehdä niiden kanssa. Tarjoajan tulee ilmoittaa, mitä kryptovaroja aiotaan tarjota eli kryptovarojen tyyppi. Tulee myös ilmoittaa, onko kryptovaran vähimmäisostomäärää taattu. Tämän lisäksi tulee ilmoittaa, paljonko transaktiopalkkiot ovat, jos varsinaisen toimenpiteen lisäksi, josta neuvotellaan, suoritetaan muukin palvelu. Myös se, miten ehdotettu toimenpide on suunniteltu ajoituksen, prosessin ja hinnan kannalta pitää ilmoittaa, kuten tieto kryptovarojen ostajista. On huomioitava, että ennen kuin kryptovarapalvelun tarjoaja saa tarjota kryptovaroja, sen pitää saada liikkeeseenlaskijalta tai sen puolesta toimivalta osapuolelta hyväksyntä edellä lueteltuihin asioihin.³⁶⁶

³⁶³ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 69 kohta 1.

³⁶⁴ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 69, kohdat 2-4.

³⁶⁵ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 71 kohta 1.

³⁶⁶ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 71 kohta 1 ja sen alakohdat a-d ja d:n alakohta.

Eturistiriitatilanteita on käsitelty aiemmassa luvussa. Kyseisiä tilanteita tulee pyrkiä ehkäisemään, valvomaan ja hallitsemaan riittäväillä ja erityisillä menettelyillä, kun tilanne koskee sitä, että kryptovarapalvelun tarjoajat joko tarjoavat kryptovaroja niiden omille asiakkailleen tai kun tarjottujen kryptovarojen hintaehdotus on yli- tai aliarvioitu.³⁶⁷

5.17 Neuvonnan antaminen kryptovarioihin liittyen

Tässä luvussa käsitellään niiden kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuuksia, joille on myönnetty toimilupa neuvoa kryptovarioihin liittyvissä asioissa³⁶⁸.

Kryptovarapalvelun tarjoajat, jotka neuvovat sen asiakkaita kryptovarioihin liittyen, tulee aina ensin arvioida, sopivatko kyseiset varat asiakkaan tarpeisiin. Tarjoaja voi suositella asiakkaalle kryptovaroja ainoastaan silloin, kun se on asiakkaan etujen mukaista. Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee pyytää asiakkaalta tietoa siitä, mikä tämän tietämys ja kokemus, tavoitteet, taloudellinen tilanne ja tappionsietokyky kryptovarojen ostamiseen liittyen on. Tällä on vaikutusta siihen, kuinka hyvin asiakas ymmärtää kryptovarioihin liittyvät riskit. Asiakkaita tulee varoittaa kryptovarojen arvovaihtelusta. Arviointi siitä, ymmärtääkö asiakas riskit, tulee tehdä joka toinen vuosi siitä, kun ensimmäinen arviointi on tehty. Asiakkaalle tulee antaa raportti, jossa on yhteenveto neuvonannosta. Siinä tulee täsmentää, mitkä asiakkaan tarpeet ja vaatimukset ovat ja antaa annetusta neuvonannosta yleiskatsaus. Se tulee laatia ja toimittaa asiakkaalle välineellä, joka on pysyvä.³⁶⁹

³⁶⁷ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 71 kohta 2 ja sen alakohdat a-b.

³⁶⁸ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 73 kohta 1.

³⁶⁹ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 73 kohdat 1, 3, 6 ja kohta 7 sekä sen alakohdat a-b. Luonnollisten henkilöiden, jotka kryptovarapalvelun tarjoajan puolesta antavat kryptovarioihin liittyvää neuvontaa, tulee omata tarvittava kokemus ja tietämys, jotta he voivat täyttää velvollisuutensa neuvoina, MiCA, COM (2020) 593 final, art. 73 kohta 2.

Ennen kuin kryptovaroja koskeva neuvonanto aloitetaan, kryptovarapalvelun tarjoajan tulee laatia, ylläpitää ja täytäntöönpanna toimintaperiaatteet ja menettelyt. Näiden avulla asiakkaat voidaan arvioida kerättyjen tietojen perusteella. Kryptovarapalvelun tarjoajan tulee myös varmistaa kohtuullisin toimenpitein, että sen asiakkaista kerättyihin tietoihin voi luottaa. Tilanteessa, jossa vaadittuja tietoja ei saada asiakkaalta tai tiedot ovat sellaiset, joiden perusteella asiakkaalla ei ole tarpeellista tietämystä, on kryptovarapalvelun tarjoajalla velvollisuus ilmoittaa asiakkaalle, että kryptovarot tai kryptovarapalvelut saattavat olla sille sopimattomia. Riskivaroituksessa tulee täsmentää, että varat, jotka on muunnettu kryptovaroiksi tai sijoitetut varat on mahdollista kokonaisuudessaan menettää. Asiakkaan tulee nimenomaisesti ilmoittaa, että hän on vastaanottanut ja ymmärtänyt annetun varoituksen.³⁷⁰

³⁷⁰ MiCA, COM (2020) 593 final, art. 73 kohdat 4 ja 5.

6 TOIMINTASUOSITUKSIA KRYPTOVAROJEN TARJOAJILLE

6.1 Johtopäätökset

Tulosten arviointi tarkoittaa tässä tutkielmassa sitä, että uudesta sääntelystä poimitaan tutkielman lopputulemana keskeisimmät neuvot kryptovarojen tarjoajille. Kryptovarapalvelun tarjoajien on jatkossa helpompi toimia kryptomarkkinoilla, kun he tietävät, että toimintasäännöt on kaikille EU:ssa toimiville samat. **Huomoitavaa seuraavissa luvuissa on se, että sääntely ei ole vielä tullut tutkielman kirjoittamisen aikana voimaan.** Lähdeviittaukset on merkitty uuden tiedon osalta.

Asetusehdotuksessa kryptovarojen markkinoiden muuttamisesta (MiCA, COM (2020) 593 final) on ensin jaoteltu erilaiset kryptovarat ja määritelty kryptovarapalvelu ja sen tarjoaja. Jaottelun perusteella ohjeistetaan eri kryptovarojen liikkeeseenlaskijoita oikeanlaiseen liikkeeseenlaskuun. Tämän jälkeen luetellaan kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet sen mukaan, mitä kryptovaraa ne laskevat liikkeelle. Liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet on lueteltu lyhyesti. Eri kryptovarat on asetusehdotuksessa jaettu kolmeen eri luokkaan. Tämän jälkeen käydään läpi kaikkia kryptovarapalvelun tarjoajia koskevat velvoitteet. Sitten käydään lyhyesti kielletty toiminta kryptomarkkinoilla. Tämän jälkeen asetusehdotus on jakanut velvoitteet toimintaan jokaiselle palveluntarjoajalle erikseen niiden palvelusta riippuen. Ohjeet ohjeistavat oikeaan toimintaan kryptomarkkinoilla.

EU-tasolla nykyinen lainsäädäntö määrittelee kryptovarapalvelun tarjoajiksi ainoastaan kryptovarojen vaihtopalvelut ja lompakkopalvelun tarjoajat. Suomen lainsäädännössä tarjoajia ovat nykyisen säädännön puitteissa kryptovarojen liikkeeseenlaskija, vaihtopalvelu, markkinapaikka ja lompakkopalvelu. Suomen määritelmä on siis laajempi kuin viidennen rahanpesudirektiivin. Suomen laajempaa määritelmää on perusteltu sillä, että kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden toimintaan liittyy väärinkäytöksiä. Asetusehdotuksessa kryptovarojen markkinoiden muuttamisesta liikkeeseenlaskijoille

on määritelty tarkat ehdot markkinoilla toimimiseen, mutta ne eivät ole kryptovarojen tarjoajia. Asetusehdotuksessa tehdään selvä ero kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden ja palveluntarjoajien välille. Tämä ero näkyy esimerkiksi niin, että ennen kryptovarapalvelun tarjoajien säännöksiä on jaoteltu kryptovarojen liikkeeseenlaskijoiden säännökset sen mukaan, mitä kryptovaroja ne tarjoavat. Tämän jälkeen luetellaan yleiset velvollisuudet kryptovarapalvelun tarjoajille, jonka jälkeen vielä erotellaan heidän velvollisuutensa sen mukaan, mitä palvelua he tarjoavat.

Seuraavaksi käydään läpi, mitä vaatii päästä kryptovaramarkkinoille tarjoajan roolissa EU:n sisällä ja mitä uusia vaatimuksia heille on asetettu.

6.2 Olennaisimmat muutokset

Kryptovarapalveluiden tarjoajien tulee jatkossa toimia kryptovaramarkkinoilla tiettyjen sääntöjen mukaan. Tärkein huomio on se, että tarjotakseen kryptovaroja EU:n alueella, tarvitsee kryptovarapalvelun tarjoaja siihen toimiluvan, jonka kansallinen viranomainen sille myöntää. Toimiluvan saamiseksi tulee täyttää tietyt ehdot, kuten se, että tarjoajan tulee olla oikeushenkilö. Oikeushenkilöitä on esimerkiksi osakeyhtiö, yhdistys, osuuskunta, avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö ja säätiö. Jatkossa siis yksityinen henkilö ei voi toimia kryptovarapalvelun tarjoajana. Oikeushenkilön vaatimus johtuu siitä, että viranomainen pystyy paremmin valvomaan oikeushenkilönä toimivan kryptovarapalvelun toimia, sillä he ovat oikeudellisesti vastuussa teoistaan. Toistaiseksi valvontavaltuudet on annettu kansallisille viranomaisille, sillä kryptovarapalvelun tarjoajat ovat tällä hetkellä kooltaan melko pieniä³⁷¹.

Viranomaiset käsittelevät kryptovarapalvelun tarjoajien toimittamat toimilupahakemukset ja joko hyväksyvät tai hylkäävät ne. He voivat antaa myös

³⁷¹ MiCA, COM (2020) 593 final, s. 29 kohta 52.

mahdollisuuden täydentää toimilupahakemusta. Viranomaisen voi hylätä hakemuksen, jos voidaan osoittaa, että tarjoajan ylimmässä hallintoelimessä oleva henkilö tai oikeushenkilö voi vaarantaa liiketoimintaa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi toimimista sillä tavalla, että markkinoiden luotettavuus kärsii. Kansalliset viranomaiset ilmoittavat ESMA:lle toimiluvista, jotka he ovat myöntäneet ja ESMA laatii rekisterin kryptovarapalvelun tarjoajista. Tämä rekisteri on julkinen ESMA:n verkkosivuilla.

Olennaista uudessa säädännössä on myös se, että kun kryptovarapalvelun tarjoajalle on myönnetty toimilupa esimerkiksi vaihtaa kryptovaroja fiat-valuutaksi taikka toisiksi kryptovaroiksi, ei tämä toimilupa anna lupaa tarjota kryptovarojen lompakkopalvelua. Jokaista kryptovarapalvelun tarjoamista koskevaa toimilupaa pitää viranomaiselta hakea erikseen. Kun halutaan tarjota useaa eri palvelua, kansalliselta viranomaiselta tulee siihen hakea toimiluvan päivitystä.

Vuoden 2022 lopussa yrityssaneeraukseen joutunut kryptovarapörssi FTX:n velkojen on uutisoitu olleen suuremmat kuin sen varallisuus asiakkaiden varat mukaan lukien. MiCA:ssa palveluntarjoajille on asetettu vakavaraisuusvaatimukset. Vakavaraisuuteen liittyvät tunnusluvut kertovat sen, millä yritys on rahoitettu eli kuinka paljon yrityksellä on omasta takaa rahoitusta suhteessa velkarahoitukseen. Jos yrityksen vakavaraisuus on huono, tarkoittaa se sitä, että sillä on paljon velkaa³⁷². Jatkossa kuka tahansa ei voi toimia kryptomarkkinoilla, jos se täytyä vakavaraisuuteen vaadittavia tunnuslukuja.

6.2.1 Kryptovarapalvelun tarjoajien suurimpien omistajien ja johdon velvollisuudet

Kryptomarkkinoilla on esiintynyt kryptovarioihin liittyviä huijauksia, kuten pyramidihuijaus Wincapita ja OneCoin. OneCoinin osalta syyllistä ei ole voitu osoittaa, koska toiminnalle ei ole tarvinnut nimetä vastuuhenkilöä. Erittäin tärkeä muutos MiCA:ssa on vaatimukset kryptovarapalvelun tarjoajan ylimpään hallintoelimeen

³⁷² OP, n.d.

kuuluvia luonnollisia henkilöitä kohtaan sekä niitä kohtaan, jotka omistavat tarjoajasta joko suoraan tai välillisesti äänioikeuksia tai osakepääomaa yli 20 prosenttia. Erityisvaatimukset koskevat myös niitä, joilla muuten on määräysvaltaa. Ensinnäkin nämä henkilöt tulee kirjata toimilupahakemukseen, jonka lisäksi kuka vain ei voi toimia edellä mainituissa positioissa. Toimilupahakemuksessa tulee muun muassa esittää näyttöä siitä, että henkilöt eivät ole syylistyneet tiettyihin rikoksiin, kuten rahoitus-, maksukyvyttömyys- ja kauppa-ala ja rahanpesun sekä terrorismin torjunta. Kryptovarapalvelun johtajien sekä isoimpien osakkeenomistajien tulisi olla tehtävään soveltuvia ja luotettavia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen tavoitteen perspektiivistä.

Tämän lisäksi näiltä henkilöiltä pitää löytyä osaamista kryptovaroihin liittyen, kuten kokemusta ja koulutusta. Heiltä vaaditaan myös tarpeeksi aikaa, jotta he voivat hoitaa tehtävänsä kunnolla. Myös kun edellä mainittuihin positioihin haetaan tai tietyn suuruisia osuuksia ostetaan kryptovarapalvelun tarjoajan osakkeista, tulee huomioida aiemmin käsitellyt vaatimukset muun muassa viranomaiselle ilmoittamisesta.

Asetusehdotus koskee toimintaa Euroopan unionin sisällä. Jos kolmannessa maassa sijaitseva yritys haluaa tarjota kryptovaroja EU:ssa omasta aloitteestaan, se tarvitsee siihen toimiluvan. Kun edellä mainittu maa yrittää hankkia asiakkaita unionissa taikka mainostaa palveluita liittyen kryptovaroihin unionissa, ei tämä ole sellainen kryptovarapalvelu, joka olisi saanut aloitteen asiakkaan toimesta. Tällainen tapaus vaatii luvan kryptovarapalvelun tarjoajalta, jotta se voi harjoittaa toimintaansa EU:ssa.

6.2.2 Velvollisuus toimia ammattimaisesti ja rehellisesti

MiCA:n johdosta kryptovarapalvelun tarjoajat veloitetaan toimimaan vastuullisella tavalla markkinoilla niin, että heillä on velvollisuus antaa asiakkaille tietoa, mikä selkeän ja tasapuolisen lisäksi ei ole harhaanjohtavaa. Osa velvoitteista koskee jokaista

kryptovarapalvelun tarjoajaa. **Tarjoajien tulee toimia tasapuolisesti, ammattimaisesti sekä rehellisesti niin, että asiakkaiden etu toteutuu.** Kaiken toiminnan tulee olla selkeää ja tasapuolista. Tämä vaatimus koskee erityisesti markkinointia, joka tulee yksilöidä sellaiseksi. Kryptovarapalvelun tarjoajien on kiellettyä tuottamuksellisesti tai tahallisesti johtaa asiakkaitaan harhaan. Kryptovarapalvelun tarjoajalla on myös velvollisuus asettaa sen hinnoittelupolitiikka saataville julkisesti sen verkkosivustolleen näkyvälle paikalle.

Käytännössä velvoitteet tarkoittavat myös, että kryptovarapalvelun tarjoajien tulee ottaa käyttöön valitusten käsittelymenettely. Asiakkailta tulee olla mahdollisuus toimittaa veloituksetta valituksia, jonka lisäksi kryptovarapalvelun tarjoajilla tulee olla valituksille malli saataville asiakkaille. Heidän tulee pitää kirjaa saaduista valituksista ja siitä, mitä niille on tehty. Vastaanotetut valitukset tulee tutkia oikeudenmukaisella tavalla ja nopeasti. Eturistiriitojen tunnistamisen, ehkäisemisen, hallitsemisen ja ilmoittamisen takaamiseksi tulee laatia toimintaperiaatteet. Tämän lisäksi tulevan sääntelyn mukaan kryptovarapalvelun tarjoajien tulee hankkia ja ylläpitää tiettyjä tietotekniikkajärjestelmiä sekä teknisiä turvajärjestelyjä. Järjestelmien tulee pystyä esimerkiksi havaitsemaan markkinoiden väärinkäyttötilanteet.

Markkinoiden manipulointi on kiellettyä. Se tarkoittaa toimea, jossa annetaan taikka todennäköisesti annetaan harhaanjohtavia tai vääriä signaaleja kryptovaraan liittyvistä asioista, kuten sen hinnasta, kysynnästä tai tarjonnasta. Myös toiminta, jossa asetetaan taikka todennäköisesti asetetaan useamman tai yhden kryptovaran hinta keinotekoiselle tai epätavalliselle tasolle on markkinoiden manipulointia. Myös harhaanjohtavien tai väärin signaalien antaminen kryptovarojen kysynnästä, tarjonnasta tai hinnasta tiedotusvälineissä, kuten internetissä on kiellettyä. Jos tiedon levittämällä tiedotusvälineissä varmistetaan kryptovarojen hinta keinotekoiselle tai epätavalliselle tasolle niin, että tietojen levittäjä tietää taikka hänen tulisi tietää tiedon olleen harhaanjohtava tai väärä, on kyseessä markkinoiden manipulointi.

Markkinoiden väärinkäyttöä on myös sisäpiiritiedon väärinkäyttö. Yleisölle tulee tiedottaa liikkeeseenlaskijan toimesta siihen liittyvästä sisäpiiritiedosta. Yleisöllä tulee olla helppo pääsy tietoon ja mahdollisuus sen arvioimiseen asianmukaisesti, perusteellisesti ja oikea-aikaisesti. Kiellettyä on myös houkutella kyseinen henkilö tekemään luovutus tai hankinta. Kiellettyä on myös suosittelu, joka perustuu sisäpiiritietoon ja jonka perusteella joku henkilö päättää muuttaa tai peruuttaa toimeksiannon tiettyä kryptovaraa koskien.

6.3 Eri kryptovarapalvelun tarjoajien velvollisuudet

6.2.1 Eri palveluihin liittyvät velvoitteet

Kryptovarapalvelun tarjoajiin sovelletaan erityisvaatimuksia sen mukaan, mitä palvelua/palveluita he tarjoavat. Tällä tavalla voidaan esimerkiksi eritellä eri palveluiden aiheuttamat riskit. Seuraavissa luvuissa on käyty merkityksellisimmät velvoitteet läpi.

6.2.2 Kolmansien osapuolten lukuun toimiminen

Tulevan sääntelyn mukaan ottaessaan toimeksiantoja vastaan asiakkailta, kryptovarapalvelun tarjoajan tulee tehdä kaikkensa, jotta lopputulos asiakkaan kannalta olisi mahdollisimman hyvä. Tämä tarkoittaa, että toimeksiannossa tulee huomioida sen kustannukset, hinta sekä nopeus. Tämä voidaan tulkita tarkoittavan esimerkiksi sitä, että jokainen toimeksianto tulee olla suhteellinen. Esimerkiksi kun kryptovarapalvelun tarjoaja on toteuttamassa toimeksiantoa asiakkaan erityisohjeiden mukaan, tärkeintä on täyttää asiakkaan toiveet ohjeiden mukaan. Erityisohjeiden mukaan toimiseen kuuluu myös tehokkaiden toteuttamisjärjestelyiden käyttöönotto, jotta voidaan päästä lopputulokseen, joka on paras mahdollinen asiakkaan toimeksiannon toteutuksen kannalta. Toimeksiantojen toteuttamisperiaatteiden on mahdollistettava se, että

toimeksiannot toteutetaan tehokkaasti, tasapuolisesti ja nopeasti. Niillä estetään myös se, että kryptovarapalvelun tarjoajat käyttävät tietoja asiakkaiden toimeksiannoista väärin.

Tärkeä huomio on, että kryptovarapalvelun tarjoajat eivät saa vastaanottaessaan toimeksiantoja kolmansilta osapuolilta saada minkäänlaisia palkkioita, ei-rahallisia etuja tai alennuksia siitä, että asiakastoimeksianto reititetään tiettyyn kauppapaikkaan taikka kryptovarapalvelun tarjoajalle.

Kryptomarkkinoilla on toimijoita, joiden kirjanpito sen asiakkaiden kryptovaroista ei vastaa tulevien säännöksiin vaatimuksia. Kirjanpitoa ei välttämättä ole julkaistu ollenkaan eli yrityksen varoista ei ole mitään tietoa. Useiden kryptovaratoimijoiden on uutisoitu pitävän kirjanpitoon liittyvät tiedot salassa ja osa kryptovaratoimijoista on jopa kertonut sijoittaneensa asiakkaiden kryptovarot omiin riskialttiisiin sijoituskohteisiin. Kryptovarapalvelun tarjoaja on saattanut kadota markkinoilta vieden sijoittajien rahat mukanaan tai sijoittaa asiakkaidensa varat omiin riskialttiisiin sijoituksiin. Velvollisuus jatkossa säilyttää asiakkaiden varoja tietyllä tavalla estää esimerkiksi asiakkaiden varojen sijoittamisen omiin kohteisiin.

Jatkossa kun kryptovarapalvelun tarjoaja hallinnoi tai säilyttää kryptovaroja muiden puolesta, tulee toimeksiannosta tehdä aina sopimus. Siinä tulee olla esimerkiksi tieto siitä, mikä palvelun luonne on ja mitä maksuja tullaan veloittamaan. Myös tieto siitä, mitä lakia sovelletaan, tulee olla. Olennaista tämän palvelun osalta on se, että tarjoajan tulee pitää jokaiselle asiakkaalle rekisteriä tämän positioista. Rekisteri kertoo asiakkaan oikeudet sen kryptovarioihin. Rekisteriin liittyy esimerkiksi se, että siihen tulee kirjata kaikki muutokset. Tämän lisäksi tulee laatia säilytyspolitiikka, jolla varmistetaan, että kryptovarioihin pääsy on turvattu. Kyseisillä menettelyillä ja säännöillä tulee varmistaa, että petoksen, kyberuhan taikka laiminlyönnin takia asiakkaiden kryptovaroja ei voida menettää. Jos jokin toimi vaatii asiakkaalta vastausta, kryptovarapalvelun tarjoajan on annettava vastaukseen vaadittavat tiedot niin pian kuin mahdollista.

Kryptovarapalvelun tarjoajilla on velvollisuus antaa tietyn ajan välein (3 kuukautta) sen asiakkaille tietoa koskien heidän omistamia kryptovaroja. Positioilmoituksessa tulee mainita kryptovarot, niiden arvo, saldo ja siirrot, jotka on ajanjaksolla tehty.

Huomioitavaa on, että kryptovarapalvelun tarjoaja tulee huolehtia, että asiakkaiden varat pidetään erillään sen omista varoista. Sen kryptovarot eivät saa siis olla samassa osoitteessa. Kryptovarapalvelun tarjoaja on vastuussa asiakkaille, jos kryptovaroja menetetään toimintahäiriön tai hakkeroinnin takia. Vastuu ulottuu siihen arvoon, mikä kryptovarojen markkina-arvo on. **Kryptovarapalvelun tarjoajien tulee viipymättä tallettaa heidän asiakkaidensa varat joko luottolaitokseen tai keskuspankkiin.**

6.2.3 Toiminnan harjoittaminen kryptovarojen kauppapaikassa

Kun liiketoimintaa harjoitetaan kryptovarojen kauppapaikassa, tulee kryptovarapalvelun tarjoajan laatia toimintasäännöt, joissa määritellään, millä perusteella se ottaa kryptovaroja kaupankäynnin kohteeksi. Kaupankäynnin tulee olla tiettyjen toimintaperiaatteiden mukaista. Kaupankäynnin tulee esimerkiksi olla oikeasuhtaista sillä tavalla, että kaikille taataan tasapuolinen pääsy kauppapaikkaan ja kauppojen tekemiseen. Liiketoimien tulee olla turvattuja. Kryptovarapalvelun tarjoajien kaupankäynti omaan lukuun kauppapaikassa, jossa he harjoittavat toimintaa, on kielletty.

Tämän lisäksi kryptovarapalvelun tarjoajilla on velvollisuus varmistaa, että kryptovara on ennen sen hyväksymistä kaupankäymisen kohteeksi toimintasääntöjen vaatimien vaatimusten mukainen. Kryptovarojen laatu tulee esimerkiksi arvioida. Laadunarvioinnissa kryptovarapalvelun tarjoaja ottaa huomioon sen, mikä on kryptovaran liikkeeseenlaskijan sekä liikkeeseenlaskijan kehitystiimin maine, kokemus sekä tulokset aiemmista kaupoista. Kryptovarojen toimitukseen liittyen kryptovarapalvelun tarjoajien tulee varmistaa, että kryptovarojen toimitus saatetaan

päätökseen DLT-järjestelmässä sinä päivänä, kun liiketoimet toteutettiin kauppapaikassa. Kaikki kryptovaroihin liittyvät hinnat tulee julkistaa kryptovarojen kauppapaikassa. Tietojen tulee olla saatavilla jatkuvasti. Myös liiketoimet ja niiden hinnat tulee julkistaa. Tiettyjä kryptovaroja ei voida ottaa kaupankäymisen kohteeksi

Tärkeää on, että otetaan käyttöön tehokkaat menettelyt, järjestelmät sekä järjestelyt, joiden avulla varmistetaan kaupakäyntijärjestelmien häiriönsietokyky. Niillä varmistetaan myös, että niiden kapasiteetti kestää kaupankäynnin myös markkinoille sattuvissa vakavissa stressitilanteissa. Lisäksi menetelmillä varmistetaan jatkuvuus palveluissa silloin, kun järjestelmässä ilmenee häiriöitä.

6.2.4 Kryptovarojen vaihtaminen toisiin kryptovaroihin tai fiat-valuuttaan

Kun kryptovarapalvelun tarjoaja vaihtaa asiakkaidensa kryptovaroja toisiin kryptovaroihin tai fiat-valuuttaan, sen tulee ottaa toiminnassaan huomioon liiketoimintapolitiikka. Siinä ilmoitetaan, mitä ehtoja asiakkaiden tulee täyttää päästäkseen asiakkaiksi ja varmistetaan, että asiakkaita ei syrjitä. **Tarjoajan tulee tässä tapauksessa ilmoittaa julkisesti sen vaihdettavien kryptovarojen kiinteä hinta ja menetelmä, jolla niiden hinnat määräytyvät. Asiakkaiden toimeksiannot tulee toteuttaa sillä hinnalla, mikä se on ollut toimeksiantojen vastaanottohetkellä. Toimeksiannot sekä liiketoimet ovat julkista tietoa ja ne tulee julkistaa.**

6.2.5 Kryptovaroihin liittyvä neuvonanto

Kryptovaroihin liittyvässä neuvonannossa kryptovarapalvelun tarjoajan tulee arvioida, sopivatko kryptovarot asiakkaan tarpeisiin. Kryptovarojen suosittelu asiakkaalle on kiellettyä, jos se ei ole asiakkaan etujen mukaista. Kryptovarapalvelun tarjoajalla on velvollisuus selvittää, mikä asiakkaan tietämys kryptovaroista on. Sen

tulee myös tietää, mikä asiakkaan taloudellinen tilanne on kryptovarojen ostamisen kannalta ja mikä asiakkaan tappionsietokyky on. Tarjoajalla on myös velvollisuus varoittaa asiakkaitaan kryptovarojen riskeistä ja arvonvaihtelusta.

6.2.6 Kryptovarojen tarjoaminen yleisölle

Kun kryptovarapalvelun tarjoaja tarjoaa yleisölle kryptovaroja sen tulee ilmoittaa kryptovarojen liikkeeseenlaskijalle tai sille, joka toimii tämän puolesta, seuraavat asiat ennen kuin sopimus voidaan tehdä niiden kanssa. Ensinäkin se, mitä ollaan suunniteltu tarjottavan eli kryptovarojen tyyppi. Tulee myös ilmoittaa, onko kryptovaran vähimmäisostomäärää taattu. Tämän lisäksi tulee ilmoittaa, paljonko transaktiopalkkiot ovat, jos varsinaisen toimenpiteen lisäksi, josta neuvotellaan, suoritetaan muukin palvelu. Myös se, miten ehdotettu toimenpide on suunniteltu ajoituksen, prosessin ja hinnan kannalta pitää ilmoittaa, kuten tieto kryptovarojen ostajista.

On huomioitava, että ennen kuin kryptovarapalvelun tarjoaja saa tarjota kryptovaroja, sen pitää saada liikkeeseenlaskijalta tai sen puolesta toimivalta osapuolelta hyväksyntä edellä lueteltuihin asioihin. Aiemmissa luvuissa on käsitelty eri kryptovarioihin liittyviä seikkoja sekä liikkeeseenlaskijoiden velvollisuuksia niihin liittyen. Tämän palvelun tarjoajien kannattaa tutustua niihin.

7 LOPUKSI

Tutkielman tarkoituksena oli tutkia kryptovaroihin liittyvää oikeusjärjestystä eli millaisia velvollisuuksia nykyinen voimassa oleva lainsäädäntö tuo kryptovarojen tarjoajille. Olennaisimmat velvollisuudet kryptovarapalvelun tarjoajien osalta on käyty lyhyesti läpi edellisessä luvussa.

Sääntelyä tarkasteltiin aluksi EU-tasolla, jonka jälkeen ohjeistuksia tarkasteltiin kansallisella tasolla lakien ja ohjeiden avulla. Alustavan yhteisymmärryksen saavuttanut MiCA (Markets in Crypto-Assets Regulations) sisältää useita eri säädäntöehdotuksia, joita tutkielmassa on käyty läpi. Sääntelyn tarkastelussa kuitenkin keskityttiin tutkimaan asetusehdotusta kryptovarojen markkinoinnista. Myös uuden rahanpesupaketin tuomat velvollisuudet kryptovarapalvelun tarjoajan osalta pääsivät lyhyen tarkastelun kohteeksi.

MiCA:n avulla kryptovaramarkkinat ovat nykyistä lainsäädäntöä paremmin säänneltyjä, kun niitä varten on luotu sääntelykehys. MiCA-asetus suojaa kuluttajia riskeiltä niihin sijoittaessa ja muutenkin se on ottanut kuluttajien oikeudet hyvin huomioon. Se auttaa kuluttajia myös välttämään järjestelmät, jotka ovat vilipillisiä. Kryptovaratarjoajista on ollut runsaasti uutisointia, mikä on useasti ollut negatiivista. Uutiset ovat liittyneet huijauksiin ja viimeisin tapahtuma kryptovaramarkkinoilla on ollut FTX:n romahtaminen.

MiCa estää myös jatkossa voimaan tullessaan sen, että kryptovaramarkkinatoimijat esimerkiksi tarjoisivat palveluitaan maassa, jossa kryptovaroihin liittyvä lainsäädäntö on löysempää. Säännöt ovat jatkossa EU:ssa toimiville samat. Jos EU:n ulkopuolinen, niin sanottujen kolmansien maan listaan kuuluva haluaa tarjota kryptovarapalveluita EU:ssa omasta aloitteestaan, sen tulee hakea toimilupaa ja täten myös toimia sääntöjen mukaisesti.

MiCA:n tarkoitus ei ole vaikeuttaa tai rajoittaa kryptovaramarkkinoiden toimivuutta enempää, kuin on tarpeen. Kryptovarot nähdään myös mahdollisuutena niiden tarjoamien innovaatioiden, kuten lohkoketjuteknologian kautta. Riskit tulee kuitenkin tiedostaa. Kryptovarojen käyttö on useiden tutkimusten perusteella yhdistetty laittomaan toimintaan, kuten rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Sääntelykehys suojaa myös rahoitusvakautta ylipäättään samalla, kun se suojelee sijoittajia riskeiltä.

Kryptovaroilla rikollinen toiminta, kuten rahanpesu on mahdollista, kun rahasiirrot ovat nimettömiä. Sääntelykehysten ansiosta viranomaisilla on oikeus saada tietoa kryptovarioihin liittyvistä siirroista. Tämä ei ole nykyisen lainsäädännön mukaan mahdollista. Markkinoilla toimii valitettavasti myös rikollisia, joiden tarkoituksena on huijata rahaa kuluttajilta. EU:lla on vastuu kuluttajien suojaamisessa. Harmaa talous on haitallista taloudelle. Se aiheuttaa vahinkoa niille, jotka toimivat samalla toimialalla lain mukaisesti. Kun työstä ei makseta veroja, yhteiskunta kokee tappiota maksamatta jääneistä veroista.³⁷³

EU näkee kuitenkin kryptovarioihin ja erilaiset innovaatiot mahdollisuutena. On tärkeää, että rahoitusmarkkinasääntely tunnistaa tulevaisuuden uudet liiketoimintamuodot ja siihen liittyvät digitaaliset ilmiöt. Kryptovarojen on arvioitu olevan erinomainen mahdollisuus myös Suomen teknologiateollisuuden kasvattamiseksi, sillä niiden tarjoama tuotteiden ja palveluiden jakaminen internetin sekä vertaisverkon kautta mahdollistaa maailmanlaajuisen liiketoiminnan Suomen syrjäisestä sijainnista huolimatta.

Puhuttaessa lohkoketjuista voi törmätä ”Bysantin kenraalin ongelmaan”, joka on vuodelta 1982 esitetty fiktiivinen ongelma. Bysantin ongelmassa sekainen armeija

³⁷³ Sokala, 2018.

yrittää valloittaa kaupungin. Ongelma on se, että jokaiseen osapuoleen ei voi luottaa, mutta on tärkeää, että yhteisymmärrys silti saavutetaan.³⁷⁴

Teknologia on ihmiskunnan historiassa verrattain uusi ilmiö. Uusia innovaatioita ilmestyy markkinoille jatkuvasti ja se pitää lainsäätäjän kiireisenä. Lainopillisten kysymyksien, kuten teknologian kehityksen teoreettinen käsitteellistäminen ehkäisee oikeuden fragmentoitumista eli pirstaloitumista³⁷⁵. Kuuluisan sanonnan mukaan ”Laki ennen mua syntynyt, myös jälkeheni jää.”³⁷⁶

³⁷⁴ Johansson ja muut, 2019, s. 19.

³⁷⁵ Sankari ja muut, 2022, s. 185-186.

³⁷⁶ Aarnio, 2006, s. 107.

Lähteet

Kirjallisuus ja muut

Aarnio, A. (2006). Tulkinnan taito – ajatuksia oikeudesta, oikeustieteestä ja yhteiskunnasta, s. 106. Vantaa: WSOY. ISBN: 951-0-32116-8.

Aarnio, M. (4.12.2021). Mikä on NFT ja miksi sellaisia ostetaan? Tämä ilmiöstä tulee tietää. MTV Uutiset. Noudettu 2.12.2022 osoitteesta <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mika-on-nft-ja-miksi-sellaisia-ostetaan-tama-ilmiosta-tulee-tietaa/8300354>

Af Heurlin, A. (16.11.2022). Kryptomarkkinoilla on täysi paniikki – ovatko asiakkaiden rahat turvassa? Helsingin Sanomat. Noudettu 28.11.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000009202198.html>

Alasaarela, M. (3.10.2018). Asiantuntijalausunto eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle. Virtuaalivaluutat ja verotus. Noudettu 10.10.2022 osoitteesta <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-209325.pdf>

Ammous, S. (2018). Bitcoin-standardi. Kohti avointa rahajärjestelmää. Suomenkielinen painos. Konsensus Network Oy, s. 57, 277, 295. ISBN: 979-8551145066.

Chiu, I. H-Y. (04.11.2021). Regulating the Crypto Economy. Noudettu 9.9.2022 osoitteesta <https://ebookcentral-proquest-com.proxy.uwasa.fi/lib/tritonia-ebooks/detail.action?docID=6792380>

Cryptomeister. (2022). Opas kryptomaailmaan. Parhaat välittäjät 2022. Noudettu 16.11.2022 osoitteesta <https://cryptomeister.com/fi/#list01>

Euroopan komissio. (2020). Sisämarkkinat. Viestinnän pääosasto. Noudettu 8.9.2022 osoitteesta https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/single-market_fi

Euroopan unionin neuvosto. (31.8.2022). Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuminen. Terrorismin torjunta EU:ssa. Noudettu 9.9.2022 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing/#priority>

Euroopan unionin neuvosto. (29.6.2022). Lehdistötiedote. Rahanpesun torjunta: alustava yhteisymmärrys siirtojen avoimuudesta. Noudettu 9.9.2022 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2022/06/29/anti-money-laundering-provisional-agreement-reached-on-transparency-of-crypto-asset-transfers/>

Euroopan unionin neuvosto. (30.6.2022). Lehdistötiedote. Digitaalinen rahoitus: yhteisymmärrys kryptovarojen markkinoita koskevasta asetuksesta (MiCA). Noudettu 9.9.2022 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2022/06/30/digital-finance-agreement-reached-on-european-crypto-assets-regulation-mica/>

Euroopan unionin neuvosto. (24.11.2022). Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen markkinavaikutukset: EU:n toimet. Noudettu 28.11.2022 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>

Euroopan unionin neuvosto. (28.11.2022). Digitaalinen rahoitus: neuvosto hyväksyi säädöksen digitaalisesta häiriönsietokyvystä. Lehdistötiedote. Noudettu 1.12.2022 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2022/11/28/digital-finance-council-adopts-digital-operational-resilience-act/>

Eurooppatiedotus.fi. (25.11.2022). Näin syntyy EU-laki. Ulkoasiainministeriö. Noudettu 25.9.2022 osoitteesta <https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/nain-synty-y-eu-laki/>

European Banking Authority. (2018). Suomi. Noudettu 17.11.2022 osoitteesta https://www.eba.europa.eu/languages/home_fi

EUR-Lex. (2022). Suhteellisuusperiaate. Access to European Union Law. Noudettu 17.11.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=LEGISSUM:proportionality>

EUR-Lex. 2022. Suhteellisuusperiaate. Noudettu 1.11.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=LEGISSUM:proportionality>

European Parliamentary Research Service. (11.4.2014). Briefing. Bitcoin: Market, economics and regulation, s. 1 ja 5. Noudettu 17.9.2022 osoitteesta https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2014/140793/LDM_BRI%282014%29140793_REV1_EN.pdf

Finanssivalvonta. (24.7.2019). Esimerkkejä ja usein kysytyjä kysymyksiä virtuaalivaluutoista. Noudettu 12.10.2022 osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/pankki/fintech--finanssialan-innovaatiot/virtuaalivaluutan-tarjoajat/esimerkkeja-ja-usein-kysytytja-kysymyksiavirtuaalivaluutoista/>

Finanssivalvonta. (23.8.2018). Rekisterit. Luvattomia palveluntarjoajia koskevat varoitukset. Noudettu 3.12.2022 osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/rekisterit/varoituslistat/luvattomia-palveluntarjoajia-koskevat-varoitukset/>

Grym, A. (13.6.2018). Kryptovarat eivät ole rahaa. Suomen Pankki. Noudettu 25.10.2022 osoitteesta <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2018/kryptovarat-eivat-ole-rahaa/>

Heiskanen, H. (22.11.2017). Finanssivalvonnan varoitus: kryptovaluutat ja ICOt (Initial Coin Offering) riskialttiita sijoituskohteita. Finanssivalvonta. Noudettu 15.11.2022 osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2017/finanssivalvonnan-varoitus-kryptovaluutat-ja-icot-initial-coin-offering-riskialttiita-sijoituskohteita/>

Hautamäki, J., Atallah, M. & Koskikare, K. (2019). Virtuaalivaluutan tarjoaminen – käsikirja virtuaalivaluuttalain soveltamiseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. ISBN: 978-951-37-7620-6.

Helsingin yliopiston avoin yliopisto. (n.d.). Perusasioita oikeustieteestä. Yksityisoikeuden ala ja tehtävät. Noudettu 4.12.2022 osoitteesta <https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/oikeustiede/materiaali/osa3.html>

Husa, J. (2013). Oikeusvertailu. Teoria ja metodologia, s. 32, 91. Lakimiesliiton kustannus. ISBN: 978-952-246-209-1.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. (2008). Kirjoitetaan juridiikkaa. Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille (2., uudistettu painos), s. 19-20. Helsinki: Talentum. ISBN: 978-952-14-1355-1.

Hämäläinen, K. (2022). Rikos ja rahastus. Suurimmat sijoitushuijaukset meillä ja maailmalla. Helsinki: WSOY. ISBN: 978-951-0-48739-6.

Jansson, P. (12.11.2020). Finanssiala ry kannattaa ehdotettua sääntelyä. Finanssiala ry. Noudettu 3.12.2022 osoitteesta https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2020/11/FA_lausunto_12112020_TaV_U_kirjelma_MiCA_ja_DLT.pdf

Johansson, P., Eerola, M., Innanen, A. Viitala, J. & Alasaarela, M. (2019). Lohkoketju: Tiekartta päättäjille. Helsinki: Alma Talent Oy. Noudettu 1.11.2022 osoitteesta [https://bisneskirjasto-almatalent-fi.proxy.uwasa.fi/teos/IABBGXDTEB#/kohta:1.0\(\(20\)Lohkoketju\(\(20\)t\(\(e4\)n\(\(e4\)\)\(\(e4\)n\(:1.0.1\(\(20\)Rahan\(\(20\)arvottomuus\(\(20\)ja\(\(20\)luottamuksen\(\(20\)menetys/piste:t8A](https://bisneskirjasto-almatalent-fi.proxy.uwasa.fi/teos/IABBGXDTEB#/kohta:1.0((20)Lohkoketju((20)t((e4)n((e4))((e4)n(:1.0.1((20)Rahan((20)arvottomuus((20)ja((20)luottamuksen((20)menetys/piste:t8A)

Karhunen, J. (15.8.2022). Kryptovarat pitää saada syyniin rahoitusvakauden vuoksi: Baselin pankkivalvontakomitea kiinnostui kryptovaroista. Finanssiala. Noudettu 26.10.2022 osoitteesta <https://www.finanssiala.fi/uutiset/baselin-pankkivalvontakomitea-kiinnostui-kryptovaroista-vakavaraisuussaannot-tekeilla/>

Keskitalo, K. (2022). Suomen rahan sääntelyn oikeushistoria – Raha oikeudellisena maksuvälineenä ennen ja nyt. Väitöskirja, Helsingin yliopisto, s. 40, 41, 43, 233. PunaMusta Oy. ISBN: 978-951-51-7896-1.

Kukkonen, L. (12.11.2022). Kryptopörssi FTX romahti, asiantuntijan mukaan kupla on nyt puhjennut. Helsingin Sanomat. Noudettu 26.10.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000009196124.html>

Kuokkanen, V. (16.6.2022). Kryptovaluutat. Kryptomaksukortti tuli Suomeen – kortti on yhdistetty Mastercard-järjestelmään. Helsingin Sanomat. (Rajattu pääsy). Noudettu 26.10.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000008888957.html>

Lassila, E. (26.5.2021). Paul Krugman: Aika on jo ajamassa kryptovaluuttojen ohi – ”Käytetään edelleen lähinnä rikollisessa toiminnassa”. Kauppalehti. Noudettu 13.11.2022 osoitteesta <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/paul-krugman-aika-on-jo-ajamassa-kryptovaluuttojen-ohi-kaytetaan-edelleen-lahinna-rikollisessa-toiminnassa/7b9e0f95-0cb8-4b8f-a51f-bd1acec31b25>

LähiTapiola. (1.4.2021). Onko bitcoinista tulossa kuplien kupla? LähiTapiolan asiantuntija ”bitcoinin kuplapotentiaali on suuri”. Noudettu 2.11.2022 osoitteesta <https://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/uutishuone/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset/uutinen/1509570906697>

Mäntylä, J.M. (8.2.2021). Tesla sijoitti puolitoista miljardia dollaria bitcoiniin. Yle. Noudettu 10.11.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11779060>

Mäntysalo, J. (24.7.2022). Kymmenet tuhannet suomalaiset sijoittivat jättimäiseen pyramidihuijaukseen – rikos on niin ovela, ettei poliisi tiedä, miten sitä voisi tutkia. Yle. Noudettu 30.11.2022 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-12545610>

NorthCrypto Oy. (2022). Mitä ovat kryptovaluutat? Noudettu 24.22.2022 osoitteesta <https://www.northcrypto.com/fi/about/cryptocurrency>

Närhi, J. (1.7.2022). Onecoin-kryptovaluutan perustaja Ruja Ignatova lisättiin FBI:n etsityimpien henkilöiden listalle – syytetään huijanneen miljardeja pyramidipelissä. Helsingin Sanomat. Noudettu 30.11.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000008919321.html>

OP. (n.d.). Seuraa ainakin näitä talouden tunnuslukuja. Noudettu 4.12.2022 osoitteesta <https://www.op.fi/yritykset/asiakkuus/yrittajan-talousvalmennus/taloudenhallinnan-abc/talouden-tunnusluvut>

Ortamo, S. (28.2.2021). Bitcoin: Likaista rahaa. Yle. Noudettu 9.11.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11807872>

Osakesijoittaja.fi. (2022). Kryptovaluutat. Bitcoinin reaaliaikainen kurssi 24/7. Noudettu 28.11.2022 osoitteesta <https://osakesijoittaja.fi/bitcoin-arvo/>

Päläs, J. & Määttä, K. (2019). Jakamistalousjuridiikan käsikirja. E-kirja. Helsinki: Alma Talent Oy. Noudettu 12.9.2022 osoitteesta [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.proxy.uwasa.fi/teos/BAXBBXATDBGED#/kohta:SIS\(\(c4\)LLYS\(\(20\)/piste:b343](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.proxy.uwasa.fi/teos/BAXBBXATDBGED#/kohta:SIS((c4)LLYS((20)/piste:b343)

Räisänen, P. (6.1.2022). Vähiin käy ennen kuin loppuu: bitcoineista louhimatta enää 10 %. Alma Talent Oyj, Mikro Bitti. Noudettu 25.10.2022 osoitteesta <https://www.mikrobitti.fi/uutiset/vahiin-kay-ennen-kuin-loppuu-bitcoineista-louhimatta-ena-10-/8f01b4ac-5458-4678-85a7-5bd2d7a75a72>

Sankari, S., Koulu, R. & Hakkarainen, J. (2022). Digitaalinen oikeus tutkimuksen kohteena, Lakimies 1/2022. Noudettu 15.9.2022 osoitteesta <https://www-edilex-fi.proxy.uwasa.fi/lakimies/1000510013.pdf>

Sapkotan, N. (10.10.2022). Arvioi ainakin nämä 13 riskiä sijoittaessasi kryptovaluuttoihin. Uutishuone. Noudettu 16.11.2022 osoitteesta <https://www.uwasa.fi/fi/uutishuone/uutiset/arvioi-ainakin-nama-13-riskia-sijoittaessasi-kryptovaluuttoihin>

Surakka, J. (4.5.2022). Verohallinto on saanut ulkomaisesta virtuaalivaluuttapörssistä paljon suomalaisia koskevia tietoja – tehostaa verovalvontaa. Edilex. Noudettu 29.11.2022 osoitteesta <https://www-edilex-fi.proxy.uwasa.fi/uutiset/76020?allWords=virtuaalivaluutta&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=1419686>

Sokala, H. (28.5.2018). Harmaan talouden harha – Meneekö torjuntaan enemmän rahaa kuin siitä valtiolle tulee? Yle Uutiset. Noudettu 3.12.2022 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/05/28/harmaan-talouden-harha-meneeko-torjuntaan-enemman-rahaa-kuin-siita-valtiolle>

Tanninen, T. (16.5.2019). Virtuaalivaluutan tarjoajien toimintaedellytykset muuttuvat merkittävästi sääntelyn myötä. Finanssivalvonta. Noudettu 27.11.2022 osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/blogit/2019/virtuaalivaluutan-tarjoajien-toimintaedellytykset-muuttuvat-merkittavasti-saantelyn-myota/>

Valtionvarainministeriö. (2022). Digitaalinen euro. Noudettu 19.10.2022 osoitteesta <https://vm.fi/digitaalinen-euro>

Wuolijoki, S. (2022). Pankkioikeus I. Helsinki: Alma Talent. E-kirjat, s. 6. Noudettu 19.10.2022 osoitteesta [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.proxy.uwasa.fi/teos/DABBGXETEB#/kohta:l\(\(20\)Pankkis\(\(e4\)\)\(e4\)ntelyn\(\(20\)perustee t\(:8\(\(20\)Pankin\(\(20\)ja\(\(20\)asiakkaan\(\(20\)v\(\(e4\)linen\(\(20\)riidanratkaisu\(:8.4\(\(20\)V\(\(e4\)li miesmenettely/piste:tRn](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.proxy.uwasa.fi/teos/DABBGXETEB#/kohta:l((20)Pankkis((e4))(e4)ntelyn((20)perustee t(:8((20)Pankin((20)ja((20)asiakkaan((20)v((e4)linen((20)riidanratkaisu(:8.4((20)V((e4)li miesmenettely/piste:tRn)

Zetsche, D. A., Arner, D. W., Buckley, R. P. (2020). Decentralized finance. Oxford University, Journal of Financial Regulation, Volume 6, Issue 2, s. 172. Noudettu 7.9.2022 osoitteesta https://triton.fina.fi/uva/PrimoRecord/pci.cdi_gale_infotrasmisc_A645268997

Virallislähteet

Euroopan parlamentti. (18.9.2020). MIETINTÖ suosituksista komissiolle rahoitusalan digitalisaatioprosessista: kryptovarojen kehittymässä olevat riskit – rahoituspalveluihin, -laitoksiin ja -markkinoihin liittyvät sääntely- ja valvontahaasteet, A9-0161/2020. Noudettu 27.9.2022 osoitteesta https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0161_EN.html

Euroopan parlamentti ja neuvosto. Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kryptovarojen markkinoista ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta, MiCA, COM(2020) 593. EUR-Lex. Noudettu 2.12.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/DOC/?uri=CELEX:52020PC0593&from=EN>

Finanssivalvonta. (14.6.2019). Määräykset ja ohjeet 4/2019. Virtuaalivaluutan tarjoajat, FIVA 12/01.00/2019. Noudettu 17.11.2022 osoitteesta https://www.finanssivalvonta.fi/globalassets/fi/saantely/maarayskokoelma/2019/04_2019/2019_04.m1.pdf

Finanssivalvonta. (4.9.2018). Määräykset ja ohjeet. Asiakkaan tunteminen – rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, standardi 2.4. Noudettu 27.11.2022 osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/maarays-ja-ohjekokoelma/valvottavan-toiminnan-jarjestaminen/2.4/>

HE 167/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Noudettu 27.11.2022 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_167+2018.pdf

Komission tiedonanto. (24.9.2020). Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle EU:n

digitaalisen rahoituksen strategiasta, MiCA, COM(2020) 591 final. Euroopan unionin neuvosto. Noudettu 2.12.2022 osoitteesta

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11048-2020-INIT/fi/pdf>

Suomen eduskunta. (2009). Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus eduskunnalle, K 10/2009 vp. Verkkojulkaisu. Edita Prima Oy, s. 5-6. Noudettu 21.11.2022 osoitteesta

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kertomus/Documents/k_10+2009.pdf

Säädökset

Euroopan neuvosto. (11.5.1998). Euroopan neuvoston asetus (EY) 974/98 euron käyttöönotosta. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 15.11.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ec0014>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (24.9.2020). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/858 hajautetun tilikirjan teknologiaan perustuvien markkinainfrastruktuurien pilottijärjestelmästä ja asetusten (EU) 600/2014 ja (EU) 909/2014 sekä direktiivin 2014/65/EU muuttamisesta, MiCA, COM(2020) 594 final. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 15.11.2022 osoitteesta <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11055-2020-INIT/fi/pdf>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (19.6.2018). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2018/843/EU rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin 2015/849/EU ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta, viides rahanpesudirektiivi. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 30.11.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=FI>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (5.6.2015). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2015/849/EU rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta, neljäs rahanpesudirektiivi. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 30.11.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=FI>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (26.11.2019). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/1937/EU unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden

suojelusta. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 30.11.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937&from=RO>

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus. (30.6.2017). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1129 arvopapereiden yleisölle tarjoamisen tai kaupankäynnin kohteeksi säännellyllä markkinalla ottamisen yhteydessä julkaistavasta esitteestä ja direktiivin 2003/71/EY kumoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 30.11.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R1129&from=FI>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (24.9.2020). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä ja asetusten EY/1060/2009, EU/648/2012, EU/600/2014 ja EU/909/2014 muuttamisesta, MiCA COM(2020) 595 final. Noudettu 1.12.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52020PC0595>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (23.12.2015). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2015/2366/EU maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 1.12.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=FI>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (12.6.2014). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/49/EU talletusten vakuusjärjestelmistä (uudelleenlaadittu). Noudettu 1.12.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0049&from=en>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (12.6.2014). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/65/EU rahoitusvälineiden markkinoinnista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 2.12.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0065&from=FI>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (10.10.2009). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/110/EY sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, direktiivien 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2000/46/EY kumoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 2.12.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0110&from=ET>

Euroopan parlamentti ja neuvosto. (27.6.2013). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 575/2013 luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) 648/2012 muuttamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. Noudettu 2.12.2022 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0575&from=FI>

Euroopan unionin neuvosto. (7.10.2022). EU list of non-cooperative jurisdictions for tax purposes. Noudettu 1.12.2012 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38. Finlex. Noudettu 22.11.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038>

Laki Finanssivalvonnasta 19.12.2008/878. Finlex. Noudettu 22.11.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080878>

Laki virtuaalivaluutan tarjoajista 572/2019. Finlex. Noudettu 7.9.2022 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190572>

Laki luottolaitostoiminnasta 8.8.2014/610. Finlex. Noudettu 28.11.2022 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140610>

Maksulaitoslaki 30.4.2010/297. Finlex. Noudettu 2.11.2022 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100297>

Rahanpesulaki 28.6.2017/444. Finlex. Noudettu 27.11.2022 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170444>

Rikoslaki 19.12.1889/39. Finlex. Noudettu 26.5.11.2022 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Finlex. Noudettu 27.11.2022 osoitteesta
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>